

UNIVERSAL
LIBRARY

OU-232894

UNIVERSAL
LIBRARY

حصو فیض معمر علی نجار بقوت آب نوبادار سر لاجناب کے لکھنے والا
دام

عنوانِ طریقہ بر حقیقہ -

عاصدہ تالیف طریقہ
اعنی شرمندہ ریختہ خامہ نیکار
حضرت نواب علی القاری کی آراچی و حشمت
غواص بحر عرفان و کرم حقیقت و مولا می مطا نواب
مرزا علاؤ الدین احمد خان بجا درام الہ فرما فرمایا کوٹا رو
المستخلص علی بی تذکرۃ العاجلہ کلک حقایق نگار قدوہ
الاصفا زبدہ ارباب حق و یقین اناس خدا آگاہ خدا
جو سی خدا گوی یگانہ دان یگانہ بین مولانا بالفضل
اولنا مولوی محمد رکن الدین صفاقا درمی الحاصل
لازال شمس فضلہم طالعت
بالدوام -

فصل طالع و موافقت از القادر سلیح تحصیل
منطبعة بعہا بامیر عبد

سبب تالیف

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله تعالی شانه و هو و راء الوراء و الصلوة و السلام علی سید
خیر الوراء و آله الاقرباء و رحمت الله علی جمیع الاولیاء و الاصفیاء
و العرفاء - اما بعد جنین گوید فقیر محمد رکن الدین فاضل که فقیر حدیقه سنا
مینوشت چون وصوت اکثر الفاظ شذیه واقع میشد و بسیار از ابیات را
واضح نیگشت بخدمت شریف جناب عالم باعمل و فاضل بی بدل صوفی صاحب
مشرب فیض صاحب علی القاب نواب محمد علاء الدین احمد رضا بجاورد سلمه الله تعالی
المستخلص علامه حاضر شده صوت الفاظ و کل طالب ابیات مشکل نمود
ممکن میشد - روزی کارکنان مطبع را فرمودند که همین وقت که با بی حدیقه
حضرت سنا را نوشته حاضر کنید تا جمله بصوت آراسته و بتجشی پراست
و مشتاقان کلام حضرت سنا را حظی وافر نصیب و باعث احیاء نام حضرت

حکیم رحمه الله تعالی علیه شود و حکام صحت بعضی بیات مشکله را خود
 شرح میفرمودند برای استغاده فقیر نیز حاضر میشد و طالب شرح اکثر بیات
 میگردد و فرمودند که مطالب این شعرها که شما طالب هستید آسان است
 عرض کردم بیشک بر هیچ فاضلی که حضور اند آسان تر که بر هیچی باشد
 عرض فقیر را قبول فرمودند بعد از آن طل شعر میخوانستم توضیح
 و تفصیل و تطبیق آیات و احادیث آشکار و روشن میساختند همان
 تقریر را از کاپی نویسن حاشیه حدیقه مینویسانیده ایم - سبحان الله
 چنین شایع حدیقه بعد سنای کسی نشده و نخواهد شد اگر خواهد شد
 تمیذ یاد دزد مطالب بزرگ سلطان در صحن ابد بود - اگر کسی انگشتی برین شرم نهد
 و یا نه پسندد و عاصد خواهد بود یا کم یا به از علم و فضل که فہمشن بر موز و مطالب
 صوفیانه او نمیزد آن بچاره از عقل دور و در و از آنرا از حد دیده کور -
 سلطان الشارحین و محقق حدیقه مرده را زنده ساخته و متروک را مروج که از دست
 نویسنده گان کم علم که بالکل غلط و بی اعتبار شده بود از سر نو با بیعت رسانیده اند
 و در احیاء نام حکیم معین مدوکار حضرت رسانیده اند ذلک فضل الله یؤتیہ
 من یشاء و الله ذو الفضل العظیم ع آنرا که بدادند بدادند بدادند

التوضيح في سبب تأليف الطريقة
على الطريقة من المأهر الكمال

الجامع الفاضل الأديب اللبيب والعالم العارف
الصوفي الصافي الحكيم الأريب اشجع القوم السابق
الكرم الباذل شهيد الحبر النحرير ميرزا محمد
صف شكن خان بهادر خال صاحب الطريقة قائم

على مدارج العز والاقبال

ومتعنا الله بفضائلهم

والكمال

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي خلق الإنسان
والنطق له اللسان وعلمه البيان وشرح له الصدور ^{جعل}
مخزن العرفان وجعل قلوب المؤمنين العارفين معدن
اسرار القدس والايقان وتور مشكوق صدورهم
بمصباح الايمان والصلوة والسلام على سيدنا ونبينا
محمد النبي الامي الذي خصه الله بختم الرسالة

وجعله أفصح العرب والعجم وعلمه الله مآله هيله آتاه
 جوامع الكلم وسبح المحجج في دينه وكلم سيد الأسفل
 وهادي السبل الذي اوتي له الحكم والحكمة وعلى الله الذين
 كانوا أشموس سماء الهداية في الخلايق وافضل الناس
 في العالم واصحابه الذين كانوا خيرا لامة أمرها بالمعروف
 ونهى عن المنكر وفضلوا على جميع الامة بالخير
 والفضل الا تم * فبعد * اني كنت في ^{من} الو
 كره في الدمن في المضائق الشديده والمحن العديده
 فمراد في قلبي وخطار اداة السفر لعل يكون لي وسيلة ^{الظفر}
 وسبب دفع الكلفة والضرب فالهيمه المهم ان
 اسافر من ثمه للقاء الامير الكبير الى قصبة ^{لوهارد}
 دار امارته ورياسته وملك حكومته وسياسته فسا
 كان نهضت من وطن الاقامة الى دار السلامة
 فبعد قطع المراحل وطي المنازل فرزت في بلدة رياسته
 واماوتة فوجدتها معمورة عن عمادته وهنا سمعت عن

حال الامير الله من كود على السنة رعيته بالعدل والافاضة
 والمروية ومحمود ومشكور ابان النصفة والفتوح فحمت الله
 حمد وافيد وشكرت الله شكرا كافيه ان اوصلي بالخير ^{جودة}
 والعافية ولقيت من الامير ايتيه اعظم شانا واكرم احسانا
 واشرف نسبا وافضل حسبا واعلم علما واحسن عملا وصدق
 بيانا واجمل همالا ومنظرا واكمل منزلة وقد رما اكرمه الله ^{جودة}
 على امثاله واقربا في الزمان واعزة الله وقضله فضلا وعلما
 على اللذان والمكرم والمُعظم بالفضل والعلم والمجتم
 بين العوام والخواص بالسنة والجملة احسن الله خلقه حكما ^{جودة}
 احسن خلقه بين الانام وشرفه على جميع اهل الزمان جودا
 ومراوة كشافة الجمعة على سائر الايام واصطفاه بين
 الخلايق بمجامد الاخلاق واجتباة بمحاسن الشفقة
 والوفاق في الافاق الذي اسمه مشهور كالشمس في
 رابعة النهار في البلاد والامصار فخر الله نواب
 محمد علا والمدين احمد خان صاحب بهادر اطل الله عمرا ^{جودة}

واذا الله قد ساء ويزيد اقباله ومثلته يوماً فيوماً الى يوم القدر
 وافاض الله على العالمين احسانه وبرّاً الى ما كان الشمس مضيئاً
 في السماء والماء في البحار والانهار فسخر طري بلقائه
 وروية جماله والنشر بالي وفرح قلبي بدرك فضله وجدته
 عالمات كمالاً في العلم والحكمة وعلم الادب وما هراً في فن ^{النص}
 والمهندسة وفي الشعور فن الفارسي ولغة العرب وواقفاً بعلم
 الحديث والفقه والاصول وفارس مضمار المعقول المنقول
 لا شك انه ذى المفاخر العلية والمناقب البهية فاذا
 وجدته في حالة الامارة وكثرت مشاغله في النظم و
 نسق الملوك وتمشيّة امور الانظام وامضاء الادام
 والزواج والاحكام وانتساق المهام متوجّهاً في امر الغريب
 وشغل العجيب اعنى رايت كتاباً بين يديه وصفت توجيه اليه
 وهو حد يقة حكيم سنائي الذي كان معروفاً ومعتبراً في الحكم
 واعرف في الغناء في العارفين المتقدمين لا يقدر احد من
 اهل العلم ان يفهم متبادراً معناه وروايت ^{يستطيع} ورا دانه ولايت

احدى ان يدرك في بادي النظر غوامض مطالبه و اشارته وهو
 اتي النواب المتخلص بالعلاني مصروف في كتابة شرح مقاصد
 والفاظه ومعابنه وحل معضلاته ومشكلاته ومراعاة التي
 ما فيه ويقول شرحه بدون التأمل والتدبر والخوض والتفكر
 كأن المصنف بنفسه يبين ما ربه ويحل غلاظه ومطالبه الى ان
 فرغ من شرح باب الاول ما كان فيه من ايات السهل ^{المشكلة}
 والاشعار المدقق المأول فعجبت انه كيف شرح بان ما تدبر
 فيه واوضح مقاصد الحديقة كالسنائي وما تفكر فيه فاشتد
 قلبي ان النظر فنظرت بما شرح وقال در آيت ما اقتصر فيه وما
 فاذا لاحظته وطالعت دريت وعليت انه شرح شرحا عجيبا
 وبين بيا ناغريبا وما ترك لفظا الا شرحه وحرقا ^{وضحا} الا لو
 وتبينته وسلك في حل مقصد مسل كما مسل احد ^{السلف} من
 ولا من الخلف ايا كشف الغطاء عن صوره معناه ورفع الحجب
 عن اشكال شكله وتبين مقصد السنائي كما هو وحل اعضائه
 فعند ملاحظة هذا الشرح لا يقال الا نائيل الروح ^{لمصنف}

يعني سنأتي أم سنوح خرق العادة أو ظهور الكرامة عن الشارح
 أعني العلالي لعمري الآن من رؤية الشرح يعلم أن هذا ^{الحقيقة}
 صار بسببنا رأينا السير العارفين وحديقة بسما وبسببنا
 مفرحاً لنا ظرين وسلمي للفرح على سقف المقامات العالمة
 وبرهاناً مسلمي لإثبات مقالات الصوفية الصافية وبني
 ان يقال بعد النظر في الشرح المحديقة ان المحديقة قبل هذا
 كان دُرّاً مكنوناً فنشأ وكان كنزاً مخفياً فنشأ وعظم مشأ
 العارفين من رايحه والنشر صدور الشائقين من فوائحه
 واستيقن بحول الله وقوته ان هذا الشرح بهذا العنوان
 اذا تم وعلى هذه الطريقة لكل المحديقة اذا ختم فيكون
 هذا الشرح كاسمهم طريقة مستقيمة ونميقة آتية لا
 التصوف موصلاً إلى الحقيقة والغاية ان الشارح قليل
 الفرصة من شواغل المهمات الدياسة ومشاكل العجلة
 والسياسة فمقاله في هذا الباب لا بد ان يقال انه من
 كرامته ام جدّة رأيه وسلامته ام ببحر في كل العلوم

وجميع القنُون ولا كنَّ عندي هُذ الكُل من المتخيلات
 غير انه في هُذ الامر مؤيدٌ من الله العليم ومُلممٌ من
 القادر الحكيم وانه هُذ اه الى سبيل الدشاد ووفقه بالخير
 والسداد وارجو من الله القدير ان يتم هُذ الشرح ^{بصله} ^{الله} ^{ويعتد}
 بالخير الى الابد تمام ويختتمه الله بفضله وكرمه بحسن ^{الاختتام}

والتي الملقب بصف شكن خان يغفر الله ^{بفضله}

ذنوبه وستر عيوبه كتبتُ

هُذ السطورا في حالة قصر

في تسطير عبارة العريضة

كاحل العرب وعدم

مهارتي في ^{نشاء} ^{والا}

على طريق ^{ظن}

الادب ^{فانا}

انه لا يكون خاليا عن الخطاء فمن الناخذين العفو و ^{لصف}
 والعطاء والحمد لله وله الشناه وله العظمة والكبرياء *

عنوان
 بطرز مشنوی چکیده خامه معجز نگار
 حضرت مولائی علامی مد ظله العالی که بامداد
 ضمیمه صافی و خاطر صفا تخمیزی مد و شرحی و کتابی
 و عارف از شکر فی طراز دامن صفی و نگار خیار گشته مع
 آغاز شرح مطالب قدسیه لفظه شریفه

لاادری

در پسر آینه طوطی صفتی داشته اند
 آنچه استاد ازل گفت همان بگویدیم

مولانا علامی الشارح لآیات السنائی

جلوه چنان فیض حق اندرلم
 شعله انداخته تا در کلم
 خامه بجا و شکنی کرده ساز
 طبع باعجاز فرد خواند راز

نقش تختین کی دلاویرفت	طبع بران نقش حیان تنیرفت
کز اثر فیض سروش است این	فی زخطا بلکه زهوش است این
گفتن ناگفته که مشکل بود	از اثر فکر کمال بود
لیک بود بستن عقد گهر	از گهر سفته بے نفرت
خفتن گوینده از آن شد که	زنده کنم نام بھراجن
طرز نوبی بین درین گذر	رخیم الماس گھر بر اثر
تا نشود کار به پوینده تنگ	تا نه برد جاده ز جوینده رنگ
بر اثر خضر مفسای گام	تا نشوی خواجه خضر احرام
خاتم اگر زینت خضر بود	نیت نگین کاروی ابر بود
گنج اگر چند بود در خان	محرّم ره شو که بیابی نشان
من که درین راه بسر ختم	وقت گرا نماید درین بلختم
بمسفرم خود دل من و دلیس	راهنمون بخرد دل من بکسیر
بادل و بادیده شدم عذر خواه	مرحله چند نوشتم راه
تا بسیر گنج رهم اوقاد	چشم باز ام گهم اوقاد
بخت بیاورد و سپردم کلید	پیر خرد جست و بدادم نوید

جان بدلم مرده دولست اند	هم دل و هم دیده بغرقم نشاند
خامه برقص آمده اندربان	رقص قلم برده زنا هید جان
شوق بیار ابرو بال خویش	طبع فروماند ز اشغال خویش
تازه شده جان به شمیم است	خاطر و دل رفت خرد گشت
نغمی سوا نقش ضمیر او فاد	عرش که نظاره میرا وقت
غیر جز از هستی موهوم صیت	گوی ز موجود که معدوم صیت
قطره بدریا نشود چون شود	کم بغزون رفت چو افزون شود
دیده که نور از رخ خورشید پاد	صیقلی خویش شد و دید یافت
غیر مبین غیر مباح از خدا	غیر مگر غیر شود و ای دایه
آتش خشنده چه داک هوس	خیز و سپیدی کن دریا بکر
گر تو چو پروانه بسر تاختی	جان بسر شعله همی باختی
سوز خفانی ز پرش دم زند	شمع صفت کار تو بر هم زند
هستی پروانه به شمع است و بکر	محرم این از جزا و نیست کسر
مان نرهمی تا تو ازین دگرگاه	راه نیایی بسر گنج شاه
چونکه سر شعله ز بانم گرفت	رفت و ادب در عنانم گرفت

عیب بر آئینه پسندد بیاہ	باش و ز آئینه سیاهی نخواہ
گفتہ من گرنہ پسند آیت	گفتہ نہ درد دل خردا فراید
دور علای نہ پزیری سخن	رو تو ازین بیش ستیزه کن
مان بوحل همچو غرامی شوم	دامت از گنج نشان و سلام

در تبیین

آغاز کار و تفسیر باب اول حدیقه و توضیح ختام
نخلبندی مقاصد تحمید و توحید از طریقہ از تسبیح فکر

حضرت نوابی مولائی مولانا علای

مدظلہ العالی

قطعه

کَلک معنی ترا ز جاد و فن	رستخیز یافت چون جام است
در رہِ حمد سر بسجده نهاد	دل بشرح حدیقه اندر است

نقش و آوشتن ز اسپرل بوق
 مهر اندر بره به زر بخشی
 بست پنجم ز ماه فردین
 آن بد آغاز کار در تقویم
 مهر در کام شیر و مه در دلو
 عام صغری جادی الثاني
 شامگان ما ز روز بهرامی

در بهمن
 در شهریور

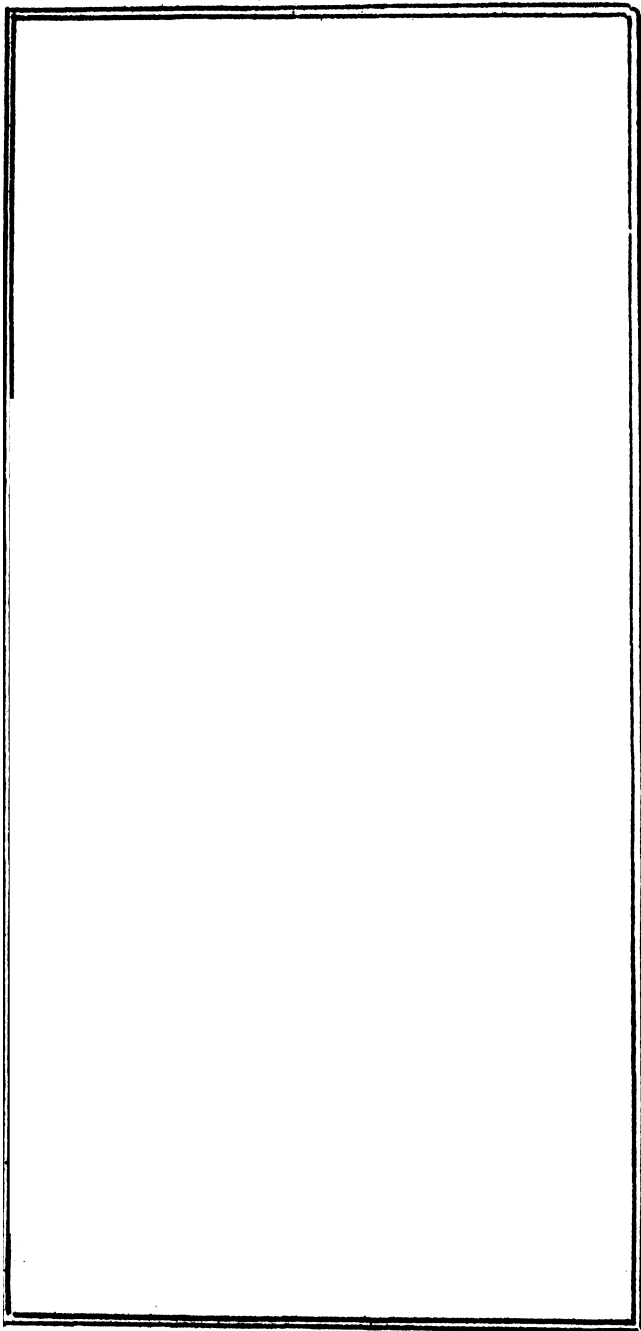
در صفر چون مهر در دلو
 مهر برون کرده از ترازود
 خامه ز آب سیاه شد سر
 و ز انجام پرسم این است
 چاک مرد او ماه در پیوست
 شرد صد شصت و ده و آ
 که علامی ز رشک ساست

تراز و میزان
 در مرداد و سنبل

در شهریور

می باقی زدست ساقی خوست
 شعله در جان زد و قدح بشت

تم

مُلُوقَاتِ سَعِ الْبَدَائِعِ نَحْنُ
الْأَشَارَةُ بِالْبِشَارَةِ

نَقْصُ عَلَيكَ

أَحْسَنَ الْقَصَصِ

بِشِيرَةِ اللَّهِ عَالِمِ السِّرِّ وَالْخَفِيِّ

ای درون و برون تو مسمو + بر زبان همه تو مذکور + حمد تو در دجله جا زدن نام تو بیشتر
گفته گاران + یادشایی عطا کن شباهی + زیر حاکش زهر تا ماهی + هر وجودی که هست شد موجود
همه را ذات پاک اوست وجود - بود او بود اول و آخر - منظر اوست باطن و ظاهر
خدا ای که هست هر همه او در هر هست همه از او - حمید که از هر چه شنید فزون - و وحید که از آنچه اندیشید
پیدا کن وجود از عدم بزرگی بخش نبی آدم بر پرندۀ دعا بر آرنده دعا اول بی ابتدا - آخر بی انتها
را که هیچ نیمه بحال که حرفی از دفترش نیست گویم خبر آنکه سرش بر گاه مصطفوی سوده و سیه است بگفتن لغت جویم
زبان بود در جهان گیر شناسی محمد بود دلپذیر حبیب خدا اشرف انبیا که عرش مجیدش بود مشکا
سوار جهانگیر کیران آق که بگذشت از قصر نبی رواق - بنی الثقلین امام افاضی فقیه افضل المرسلین
شفیع المذنبین خاتم النبیین - محمد کازل ابدا هر چه بآیش نام او نقش رسولی که ناکرده قرآن
دست - کتب خاندت بشت
نزاران ضرار درو نام محمد و در صلوات و سلام
لا یجسی ولا یجد ولا یحصر ولا یبعد بر روان پاکش در تمام بیجان فرمان برانش خصوصاً بر آل اطهار
یارانش تا قیام قیامت باد - موجب تطهیر این مسطور سخاوتی سپارد که درین نامی

و مخ فاعل نواب عالی و قار رئیس مدار سخن سخن بر پایه نی نی غلطم سخن را از بلند پایه
 سخن فهمی معلومش آنچه از سخن همان کسی بخوش بسیار هم فهمیدن تواند بشعله دار
 ذهن نقاد و طبع و قادی یک نظر با قول مرتبه بر متهما می طلبش میرسد و اولاد انشی که مضمون
 هر عبارت مغلق و مآول که عقول مشکل کشای انشمنده ان پس از تفحص بسیار هم در حل آن عاجز
 بی تأمل و تعمق نظر خیال بیان نماید که مقصد و مطلب اصلی آن همان باشد - بدیهت او بکلام
 نهایت فهم سخنوران بلند مقام - اول او آخر بر متهما می - بخدا معلومش ظل علم یزدانی -
 و الله مفهوماتش بر تو الهام ربانی برین خدای که ابا عن جد امارت دنیوی را هم باو
 عطا فرموده - مستصف بصفات در امانش و اقران نموده امیر عالی مرتبت خدا ترس
 خدا پرست خدا دوست کریم و جواد جوانمرد و خوش گو خلیق و نیک خاد نواب تسلط علی القاب
 میرزا محمد علاء الدین حمد خالص صاحب در لازالت شمس حیات و اقباله طالع و نجم جلالت علی
 مفارق العالمین ساطعه - امیری که کارش همه بار باب صدق و صفاست و گفتارش
 جمله پسندیده عرفا شوقش بدین کتابهای صاحبان و ذوقش بلا خطه کلام کاملان
 عمرش دراز و بخت بلند با و دمساز باد بحرمت البقی و آله الامجاد آدم برین که درین
 ذوق و شوق کتابی پراز گهر ابدار طریقت و لای شایه واقعیت مصنفه حکیم غریق بحر حقیقت
 و معرفت الهم حکیم مجد الدین سنائی معروف بجدیقه که در حقیقت حدیقه است پراز گلها
 رنگارنگ حقایق عرفانی پیش نظر و الایش بود که ناگاه از طهم غیبی بالهام لاریبی
 بگفتن شرحش مهم گردید الله لیل که بحسن سعی طبع رسایش نوبت ختم شرح با اول
 آن رسید - حبه شرح اشراخ بخش صدور حقایق گنجور و تشییم بیانش نور افرا

دل‌های معرفت‌معمور - فصاحت عبارتش فصاحت دل فصاحت - و توضیح مطالب بشر
 و فصاحت نفس و فصاحت - الغرض پس از تصحیح و تنقیح چون خاطر گرایش آنرا
 مطبوع ناظرین و الا دست‌گاه و خدا جو یان معرفت دست‌گاه دید غرم طبع آن
 منقوش طبع عالی فطرش گردید تا بهیچ‌نور کوه طور با طراف عالم خشد قصه کوتاه
 غرم طبعش همان و الطبعش همان همینکه طبعش با هتمام تمام صورت اتمام گرفت
 از آنجا که مطبوعیت خاصان حق خبری از مقبولیت بارگاه مطلق میدهد و سعی
 هیچ‌خیر گال رایگان نمیرود و پذیرد خدا جل شانه نه آنست که جزاء آن منحصر
 بر عقبی است بلکه در دنیا هم منطبق لازم الوثوق لهم البشای فی الحیوة الدنیا
 و الآخرة خوش خبری هست و ان الله لا یضیع اجر المحسنین ان گواست به ظهور معنی
 این آیه دافیه کریمه زبانی جناب کمال انتساب معرفت قیاب عارف بالله تصدق اولیک هم
 المتقون و بشیر بان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون رموز دان روا فرحقانی خزینة دار غفر
 عرفا عالم با عمل عارف اکمل عامل احکام شریعت غرا مقتدای صفیا نعمان ظاهر جنبید باطن شناور بحر
 و اعبد ربک حتی یاتیک ایقین حضرتنا و مولانا رکن الدین حصار می‌کان ظلاله دایما مبدطاً علی
 المفارق المتقین المسترشدین الی یوم الدین سبیره معرفت و تیره قطب عصر خویش قصه غایتتم اولیا
 صفا اندیش محب رب جلیل مظهر خلقت خلیل حضرت شاه اسمعیل قدس الله سرة العزیز که در این
 ایام وارد و و برکت فزا قصبه مار و بودند بلکه اکثر اوقات به‌گام گفتن شرح تشریف شریف از دینی
 بر کتبه‌ای و سعادتها مجلس افرو دند دریا شد که جناب مولانا در حالت شام بغوای حدیث
 لم یبق من النبوة الا البشیرات و البشیرات الروایة الصالحة - مشرف بریدن رو یا صالحه

که بجا طاصاحب دینی مصفا باطن و سیر مرقا عالیّه آن نور عین شباری با خدا و صفا چند به از بیداری
ما و شما توان شمرد و مانند خواب ام تحیل بجای آید و ساوس توتیلا مثل الاصفی معا و لنگان تنوعان برد گردید
و خوابی بنات فرا دیدند الله بعد وقت رت رد یا صادق و رب صبح صادق که محل ورود تجلیات
و نزول انوار و برکات حضرت و بیعت است بود بعینه کما هو ان خواب شارت باب ايمان عبا که مولانا بدست
مبارک خود مزین کتاب فرموده لطف فرموده اند با تغییر و تبدل الفاظ در تحریر آرد و بنا بر استغناء
و افاده ظاهرین حقیقت آئین میگرد و و هو هذا قریب صبح صادق خواب دیدم که چند مردم از صالحین
لباس سفید که بعضی از ان لباس بل عرب و بعضی لباس عجم در مطیع تشریف آردند و ما جلوس برای تعظیم نشان
جاستیم که از ایشان پرسیدم که از کجا آمده اید فرمود بر استند شرح صدیق که نواب علاء الدین یحیی
آمده ایم تا حضور عالم المسلمین خوانده شود عرض کردم که حضرت چگونه خبر شد فرمودند سنا صاحب خبر داده است
و الان خبر اجرا شرح را بر آوردند یک کس از انانان پیر چغندر ابر بر سر دود خود گسترده اجرا شرح ادران
پیر چغندر پیر و بر سر خود نموده رفتند الحمد لله علی ذلک و کمن از المخلص من جعفر بر تعظیم آلوده پنج و من المعروف
بمصر صفت شکر که گمانش از حضرت حق مرزیده با خود نگارش بخیر شود مضمون اب بنات شجون بی تصرف خود در
الفاظ و حر و عبا رکوبه شاد کرده جناب مولانا قلبند ختم و برج کردن آن پر ختم تا در بیان خواب کی و بیشین و نند
و کسی هر نگیرد و گشتی ننهد نعم شرحی ذکر نشمارا اعلی رود و مقبول یاریا بارگاه عرش شتابا جناب صلفوئی
الحی صریح بدو اخلاص و خلوص و بخت لم یزلی و گفتن شتر حیدر سنا نصیب این شایع یعنی نواب کیاب
المخلص بعلامتی که ذکر او صافش لاگزشت شده در اخلاص و سلاجی دیگری رو نداده باشد - برین گرجان
فتا هم رسد - که این فردا روشن کن جان ما - خداوند تقا ببرکت قبول سول مقبول شایع این صدیق را از
محبت خود محروم و در مزیات خویش ثابت قدم و مسرور دایم مع فرزندان و برادران دنیا و دین بهره و در

در هر حال او که اندوخته اوست و در این خفا می ماند و از انظار دیگران دور است و با کمال احتیاط عمل می کند تا این شر را ببرد و بدین وسیله مقتضای تمام رسد و در مصداق

افادات خاصه

یا فتح

صفحه اول - امی درون پرورد ورون آرا امی خرد بخش دی خرد بخشای
 درون پرورد مراد از درون دل عارف است که بمعرفت حق پرورش یافته و خرد
 نه خرد ظاهر - و نه عقلی که افاده صنعت و صرفت کند - و این است عقل معاش - و اگر دی که
 یگانه فهم است آنت عقل محاد و عقل عارف معنی آن باشد که پرورنده باطن و آراينده ظاهر
 نباشد مگر صانع بی همتا - چه صانع را در تمام مصنوعات اگر کمالی حاصل باشد جز این که
 ظاهر مکرر آید - نتواند که در باطن چیزی بکاهد و بغير آید و اما این صفت در صنعت کمال
 خاصه ذاتی باشد که صانع حقیقی نشاند - همان جهان یاد داری و از راه نزدی که پرورد
 درون مراد از عطیه است که از فضل محضه خویش در افراد انسانی که بهترین موجودات و مصنوعات
 و متعین و واسطه ظهور نفس کل است بعلای ادراک و تعقل و حسن سیرت و تمجیل بخشیده -
 و تشریف گرانیابی رقی جاعل فی الابرار خلیفه - که در سوره بقره واقع است یافته -
 و درون آراستن ظاهر است که نظر خوبی حرکات و شمایل فرموده - و این هم خاصه ترکیب
 انسانیت که کمال حسن و صورت را در باطن که با تخیل این طبع شکوفه است به تناسب اعضا
 چنانکه از ویاده انتفاصل در جزو صنعت نظر به تمجیل آن راه نباشد جلوه گر ساخته - نه بینی که خاکی
 بیکر تیره سرشت بجای که دانی و چهار یک بینی نوامندی نظاره و نظر است - و آزیچا است که زمره
 لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم شوره در دله انداخته و این در سوره قین واقع است

اگر چه تقویم مراد از احسن حالات و اوصاف است که شمار باشد اما کیفیتی دارد که حاوی
 جمیع صفات حاصله انسانیست بجامعیت که آن دمار است و معنی مصرع ثانی خود پیدا
 که در جمیع موجودات فروغ نورانی که آیمنی و خشنای است و فیض آن در جزو و کلی صورت معنی
 جاری و ساریست و آن خرد است که شمع الهی تعبیر بد آن می رود و هیچ یکی از مصنوعات جزو باشد
 موجودات عطا نده - اما بر جزو بخشودن غایت ذات منعمی است که می گویند انوار الشریک و بد
 بجهت اندوخته و نعمتها را باید که آنها را ندوکار سازند - چه بخشودن بجهت رحمت آورد
 بخشای مبعده امر از بخشودن و اینجا ترکیب فاعلی واقع شده - بنادان آنچنان روزی سازند
 که دانا اندران حیران بماند مع

صفحه ۱ عرش با فرش جزو مبدء است ۱۱ - امام برخی پیشوای مطلق فله کبد
 بتول سبط رسول سادس آل عبا جعفر صادق امام الاصفیا علیه و علی جد و واسیه سلام
 فرمود هذه قبته الناس و لهذا قُبِّ کثیره - چنانکه حکیم خود در جای میفرماید آسمانهاست
 و ولایت جان - کار فرما آسمان جهان - پس ظاهر است که از عرش تا فرش از مبدعات او
 جزوی است از کل - عقل با روح شتابنده یکی است از بارگاه اولسوی عالم و این هم عقل است
 که تابع روح باشد و آنست عقل عرفانه مراد از عقل که تابع نفس است و آنست عقل مجلا که ما می
 اگر از حق نگذریم ما دشنامیم مع -

صفحه ۱ نامهای بزرگ محترمت ۱۱ - و این باعتبار خواص است - نه مگر از من مجرور نه
 اگر گاهی بزرگی از ان توانسته باشی چه اکثر بطریق اعمال و اشغال بکار آیند و منفعت بخشند
 چنانکه فرمود علیه السلام تفکروا فی اسماء الله و آلاء الله و لا تتفکروا فی ذات الله ۳
 صفحه ۲ کفر و دین هر دو در حقیقت یونان ۱۱ - سه اختلاف کفر و دین آخری یکی میسر

خواب یک خوابت باشد مختلف تغییر نماید - و جای گفته شودیده باشد که در معنی سفته در جریمه و امان
که دشمنی کفر و دین جریم است - از یک چراغ کعبه و تجان در مشیت - حسن و دهلوی گوید که از آن
سجده که در پیش بتان میکردند - همه سوخته بود و همه رو سوی تو بود مع

صفحه ۲ - لا و هو هر دو زان هر یکی از سترای بھی عبارت از مرتبه اطلاق است که سلب
و ثبوت در اینجا معتبر باشند و بحضرت غیب بویست معتبر گردد که مرتبه عاقل است پس طاعت
که لا و موجب و کسبه نمی آیند چه آن مرتبه تجلیش زیر نفی و ثبوت نیست و جز احدیت نامی
کَمَا قَالَ ابْنِي صَلَاحٌ إِذَا أُسْئِلَ اَيْنَ رَبَّنَا قَالَ فِي عَمَاءٍ فَوْقَ هَوَاءٍ وَ تَحْتَ هَوَاءٍ
چنانکه حکما بر آنند که لا بشرطی و بشرطی بشرط لا باشد - ای زوهم غیر غوغا در جهان انداخته
گفته خود حرفی و خود را در گمان انداخته مع

صفحه ۳ هر کجا عارفیت در هر فردی - و این تمهید است بارشاد رستی بنیادشنا و بر جعفر
تا بنده گوهر معدن صدق و ایقان جناب علی مرتضی امام اول علیه السلام که فرمود سلوینی
عما دون العرش و این منزلت خاص است که غیر چون اوستی را حاصل نشود مع

صفحه ۲ و ارب عقل و لمم الباب ابداع ایجادشی از لاشی و نزد حکما ایجادشی
بلا ماده و مدت و اختراع ایجاد مطلق و انشا هم برین منوالست مع

صفحه ۳ دل عقل از جمال او حیزه الح مراد از عقل عقل کل و عقل اولست و آن جبر کل است
یا فلک الافلاک و عقل حقیقت انسانی را گویند بد آنجهت که مغض و واسطه ظهور نفس کل است
و آنرا بجا نام تعبیر رود عقل کل - قلم اول - روح عظم - و اتم الکتاب - و از روی
حقیقتی که هست آدم عقل کل است - و جو صورت نفس کل - اما بر مذهب فلاسفه جوهر مجرد باشد
از ماده که عقل کل نامند - و بر مذهب صوفیه کرام نوریت حقیقی که در آینه سیکر حضرت ختمی نبایی

جلوه گرفته یا روحی که برش محسوس باشد چنانکه فرموده اول ما خلق الله نوریه - و هم
 جای فرموده اول ما خلق الله الروح و جای فرموده اول ما خلق الله القلم هم
 صفحه ۴ - نفس در موبکیش کرد و زیت ای - موبک سواران مجموعه خاص که در زبان فرنگی
 اردل گویند - و نیز اعتقاد و آئین سوار بی سلاطین - اما کرد و ز کرم بدست که در اصطلاح
 اصل هند بیخی خوانند - و عرب از انطاق گویند هم
 صفحه ۵ - نیت از راه عقل و وهم و حواس اله حواس خمس ظاهرست که سامعه و باص و ذوقیه
 و لائمه و شائمه باشد - آئی تا عقل و وهم و حواس اله حق نشود و مرتبه قرب فرائض سالک
 حاصل نگردد - از راه عقل و وهم و حواس خدای شناس نیست و اندک - چه دران مرتبه حق
 فاعل است و بنده آل او و دران صورت بمقتضا فاعلیت حق تعالی شناسای گنه خود
 خواهد بود - پس لازم آمد که از راه اینها جز خدای یکس خدای شناس نیست و از راه
 خود اینها بدل شوند و باین طریق از راه اینها خدای شناسی حاصل آید و مابذل عبدی
 صفحه ۶ هر چه هست گفتی از بن بار اله مان باد و داری که هست آیینی کیت - و موجود تحقیقی
 تعالی شانه اندک بر شکان الله عما یصفون - باقی هستها بجهتی موبوم هستند پس هر چیزی را
 که از اصلی و فرعی هست - آئی هست او از مجردات و مادیات باشد هست گفته باشی صدقند
 که او را شریک بجان تعالی دانستی - باید که ازین مقدمه باهش باشی - و معنی اول او را شریک
 از جهتی حق تعالی شانه هر چیز را شهود خود ساختی - و در تصور و عقل در آوردی و باین
 طریق او را هست دانستی مرا و او را شریک گفتی چه حق تعالی غیر آنست و بوجهی من الوجوه
 گنه ذات او مستقل و متصور نیست که قال امام الخامن باقر علیه السلام کما میترنوه بعینکم
 و او کلم فهو مخلوقی مثلکم و ردود الیکم هر چه اندیشی بریرای فاست و آنچه در اندیشه آید

تقرب الی بالتواضع و الخشوع و الذل
 کنت سمعه الذی یسمعه به و یبصر الذی
 یبصر به و ید الذی یدبها و یدبها

عشق را بذات حق سبحانه تعالی تفسیر کرده میتوانیم گفت که این صفات کامل را بذات مقدس خود
 کمال بخشیده. اما اطلاق عشق حقیقی وقتی میشود که بذات حق سبحانه تعالی متعلق باشد به غیر
 آن معنی مصرع ثانی نیست که عقل را که مفتاح اغلاق ابواب ظاهری و باطنی است بهمان عقل باید بست
 چه عقل در وادی نظر و استدلال افتاده است و بهمان استدلال عقیده پائی اُوشده است
 استدلالیان جوین بود + پائی جوین سخت بی تمکین بود - و این کلیه است در تفرقه حال
 عشق و عقل چنانکه گفته که حق تعالی عشق را کمال بعشق ساخته - امی عشق را بنفس عشق کمال داد
 و این کمال رتبه عشق است که در تکمیل خود محتاج به غیر نیست و خود نفس او متم خود دوست -
 اما عقل را بعقل عقل کرده چنانکه از معقولات محدوده گام فراموش نتواند نهادن
 نه قادر بر تکمیل است و نه خود کامل قادر و از حیاست که تفادتی در رتبه عشق و عقل بهر سید هم
 صفی عقل حقیق توخت نیک نسا + عجز در راه او شناخت نشنا - کما قیل العجز عن
 الاذراک اوراک - اما در نسخه مطبوعه بمبئی این شعر را چنان یافتیم - عقل حقیق توخت نیک
 باخت + عجز در راه او شناخت نشنا - عقل حقیق توخت میخ آنت که عقل حق توخت
 چنانکه اسکان عقلی بود بگذارد اگر چه بجای رسید که می بالیستی رسید اما گوئیم که نیک باخت
 و خوش باخت و لیکن عجز در راه او از ضعفی که داشت سخت خویشتر را شناخت چنانکه
 در خویش زود شناسائی کامل نیافت پس او را شناخت - از عجز مورد رحمت و موصل
 به قربت کما قیل الحیرت فی المعرفة معرفة مع

صفحه بدلی عقل کی شاید ال دلیل عقلی غیر لغظی مع

صفحه آتی شده در بخا و خود عاجز که تو که در علم خود زبون باشی ال چون ندانی سر شناختن ال
 سخن دو بیت اول که از مضمون من عرف نفسه فقد عرف ربه ناشی است ظاهر است -

معنی بیت ثالث آنکه ذات مقدس الهی را اینا که حق معرفت است و بدلائل عقلی و نقلی
 مشخص شده توانی شناخت پس با صفت او را چون تو هم کنی - و بتعلیل خود طریق شناخت
 او را بنوعی معقول سازد و حال اینست که ذات او تعالی شانه غیر شوق و صورتیست که تو ساز
 و اگر ساختن را بمعنی منع گفته شود می باید گفت که کسی که بفرمانتوان شناخت منع او را
 که در خور تقدیس و تنزیه اوست چون تو هم توان نمود - چه بسیار از معنوعات او مجهول
 الکلیفیت واقع شده و علم محیط آن نمیتواند بود

صفحه ۶ غایت عقل در شرح حجت الهی تملیح است بر رسیدن دینی تحیر افیک باید دانست که راز دهن
 اسرار قدس حضرت ختمی پناهی صلی الله علیه و سلم با همه علوم مرتب صوری و معنوی کلمات خاصه
 مخصوصه ظاهری و باطنی در نهایت حال دینی تحیر افروخته باشد عقل در راه معرفت حق تعالی
 جز حیرتی بیش نخواهد بود - چه عقل در دبستان عرفان که مخصوص ذات انبیاست جز نو آموز
 طفلی میش نیست نکته یاب این قدسی نگارش علمایی در مصرع ثانی بجای عقل در نسخه خلق
 هم دیده نمیتواند شد که لفظ غیرت را اسنادی بدان رود باین معنی که تا غیرت اصل تائید
 و سرایه جبلت نباشد بر پرستاری احد صمد در خور نه افتد - و بسبیل حصرو انحصار در عقیده
 عامل بود ای ای یک نوبت و ای یک نستعین بسنگرد چه قابل متعبد آلهه شدن یا مخلوقی را که قائم
 بدفع مضار از خود نباشد مثل آفتاب یا بت پرستیدن از کمال بغیرتی و تنگ و شرم بی ناموسی است
 چه با وقت نیز عالم آرائی عبارزده بکسوف و خسوف گیرود - و با مال ذرات و حساب میشود
 و نمیتواند که چنین مضرتی از خویشتن دفع سازد و بر چنین سوال است صنم و دشمن که جماد محض است
 و در حقیقت لا ینفعکم شیاً داخل و از بیجا است که انبیاء علیهم السلام و الشاکر یکانه شناسان بحقیقت
 و عالمان احکام شریعت ناموس عالم اند - و برید بارگاه صمدیت جبرئیل امین ناموس اکبر را

همین غیرت است که معنی این مراتب شده در آئینی به پرستش همچو خودی نگشته و از بجا است
 که از توفیقات ازلی و هدایت لم یزلی در پرستش به معبود حقیقی بزد و داند که ذات مقدس است
 که بی مثل مانند و یگانه و چون بی شبهه بی نمون است و اگر اسناد بجای کیم غیرت را میتوان گفت
 که آن سعد الغیور و اما غیر من سعد و الله غیر منی ^{مفهم} و صفات حق است پس
 هر غیرتی که در افراد انسانی و دیوت شده بر تو غیرت نوری خواهد بود که جانم فدای تو باد
 نه زان سبب عالم غیور آمد که حق - بر تو در غیرت برین علامت سبق - او چو جانست جهان جان
 کالبد از جان پذیر و تنیک بد - اگر غیرت حق در رفع مظلومات فاسده و تحلیلات باطله و تولا
 لا طایفه معاون مومن و پرستار خاصه بارگاه صمدیت نشدی کدام یک از اینها بر جاده شقا
 راسخ قدم بوده و از شرک و کفر مصون مانده - و غیرت بمعنی جمل است و این جمل خود جمل در دور
 که عین او را که است سعد

صفحہ ۶ - آن احدی که عقل داند و فهم - و آن صمدی که حس نشاند و دهم - مان و مان دانسته باشد
 که حق عز و جل واحد عددی نیست چه واحد عددی محصور است و مناسبتی و ذات بحت منزه است
 از حصر و تناسلی - چنانچه احد ابن یحیی رازی پرسیدند که احاد جمع احد است گفت منقاد شد
 احد را جمع کجا باشد - و اگر باشد جمع واحد باشد بدانکه احد یگانہ است و ذات خویش و ذاتی است
 در یگانگی با هم سرشته که از یکی جدا نتوان کرد - چرا که در آن مرتبه لحاظ صفاتی نباشد و بعضی
 بحسب لغت در معنی احد و واحد تفرقه نکرده اند اما برخی معنی احدیت که سلب اعتبارات است
 و برخی احد مخداه اند - و معنی واحدیت که بپسند اعتبارات است در معنی واحد اعتبار نموده اند
 و این است تفرقه اگر پذیری - صمد در لغت اطلاق کرده شود بر چیزی که او را خوف نباشد
 چنانکه گویند المصمود لیس بمخوف یا دارم که روزی در محبت ادیب بلب فاضل ارب جامع قولا

و کشف فخر الاعصار افتخار الادوار مولنا بالفضل اولنا مولی فی فضل حق که جانش بسینو باد
جاو شتم کمی از طلبا که در نظریات و طبیعیات طبع ارجهند و نظری بلند داشت - از بعضی
صمد پرسید فرمود که صمد را در بندی شحوس باید دانست و آن چیزی باشد که نه از و گستر
و کشیدن توانیم - و نه در و فروزون و دیدن انیم - اما صمد بمعنی ملاذ و ملجا آمده چنانکه
الله الصمد و لیکن حاصل معنی صمد که در ان اقوال منعده بر زبان رفته بی نیازست و صمدیت
بی نیازست مرکز دایره حقیقت قطب سماء تحقیق عارف کامل و اصل شیخ عربی رحمه الله
در آخر فصوص الحکم در فصل حکم صمدیه در کلمه خالده فرموده - و این است غایت غیر مشهور
چه از وجود پیغمبری که فیما بین فترت آخر مبعوث شده باشد کسی کم اطلاع دارد - و کسی که
سرد فترت را باب تحقیق است فرماید - که بعد از رفع روح پاک و کلمه الحق عیسی ابن مریم علیه
و علی نبیای اسلام و پیش از بعثت جلوه آرائی انوار قدس بذات مقدس حضرت ختمی پناهی
چالده ابن سنان در بلاد عدن بشرت نبوت اختصاص فرست چون او علیه السلام مظهر اسم
صمد بود و ذکر بآن لطیفی میشد و قوم بسوی او در بهات متخص شد حکمت صمدیه بحکم او -
و او علی نبیای اسلام چون اطلاع یافت که حضرت خاتم انبیاء بمقتضائی - ما ارسلناک الا
رحمة للعالمین دعوت کاظمه مبعوث گردانند و عموم خلائق بشرت متابعتش از شیعه خوا
و ضلالت بر سر منزل هدایت پسند از حضرت غرت استمداد نمود که او را اخیر از دعوت عامه
حفظ وافر باشد و قبض و حشر اجل مستحق نموده آید و بعد از امانت احیا کند تا عامه را از
برزخ که میان دنیا و آخرت است و برای العین مشاهده کرده انبیا و اخبار نماید چه عامه
انعیاد میکنند انبیا و انبیاء را در احوال برزخ مابین الموت و البعث مثل النبی و انبیای
مراتب کسی را که خبر و صمد بعد از موت و تاثیر مثل این حالت در ایمان عموم خلق او علی الخ

و آء عليه السلام اظهار نبوت در دنیا نکرد کما قيل لما قال خالد عليه السلام في قومه صمدا
محتاجا اليه لما لم يستندون اليه في كل حاجته وكان منظره للاسم القد وذاكره ارب
بالاحد للقد خشت حکمتہ القصديہ بکلمتہ اما حکمت خالد ابن سنان کما قال شيخ العربي
فانه اظهر دعواه النبوة البرزخية فانه بعد ما ادعى الاخبار باهنا لك الابلع الموت
وخالد ابن سنان در عدن بوده او یکی از چهار کس است که بامین جناب مسیح و حضرت
ختمی پناهی علیه قیلوله بوده و او اظهار کرده بدعوی نبوت برزخیه آئی احوال برزخ را
که در میان دنیا و عالم آخرتست و خالد دعوی نکرد اخبار احوالات عالم برزخ را
مگر بعد از موت - از جهت آنکه تا زمانی که کسی درین عالم است از احوال آنجایی اجنبی
نمواند کرد و او خواسته بود که بر سبیل بصیرت و بینائی اعلام کند فامر ان شیش
و یقال فیخر ان الحكم فی البرزخ علی صورة الحیوة الدنیا پس امر کرد اتباع خود را انیکه بعد
از رفتن از دنیا قبر او را بشکافند و از وی سوال کنند پس اذ خبر میکند از احوال برزخ که حکم
برزخ مثل حکم حیوة دنیاست و اصلا تفاوت نیست در تألم و تکلذ و شقاوت و سعادت
گویند دختر خالد بخدمت حضرت ختمی پناهی آء جناب دی علیه السلام ز دای مبارک خود گفتند
و او را بردنشان و فرمود یا بنت نبی اصاعه قومہ و حضرت ختمی پناهی سورة اخلاص
بر خواند او گفت که پدرم این سوره را بسیار میخواند - پس از آنست که حکمت صمدیه را بکلمه خالده
تخصیص فرمود علیه السلام انی اولی الناس لبعیسی ابن مریم فانه لیس بینی و بینہ نبی
انجام داد از نبی پیغمبر است داعی خلق بسوی حق صاحب الشریعة المستقیمه - بعضی بر آنند
که در زمان خالد آتش عظیم از مغاره پدید آمد که هر دو دم و زرع همه پاک بسوخت و قوم جا داد
و آنچه بود از مال و ستور و کله همه با آتش فدا رفت قوم بخالد آمدند فرزندان را وصیت کرد

که من برون این مغاره میروم تا آتش بگشتم شما باید که سه شب از جای نجنبید و بعد از آن
 مراند کنید تا سالم بیرون آیم - و اگر پیش ازین نذارید مرا سالم نیاید - این بگفت
 و درو بخاره نهاد هنوز دو روز و دو شب نگذشته بود که الجیس ایشان را از راه برد و اضطراب
 در قوم پدید آمد - و صیبت او را باختند - و سومی مغاره یافتند و همه بیکباره ندادند
 و صیحه زدند خاله از آن مغاره برون آمد اما الم بر سر مبارکش از صیحه ایشان پدید آمده بود
 بآبی و ایشان عتاب نمود که چرا وصیت را را ایگان گذاشتند آخر جهود که چون من بستم
 مرا دفن کنید و تا چهل روز بر سر خاکم منتظر نشینید و پس از آن بر در جلم قطعی ای رزق گو
 که مقدم آن حار نیز باشد اعنی کرده دم بریده محاذی قبر من بایستد نگاه قبر را نگاه کنید
 و مرا بیرون آرید تا آنچه برای العین از احوال قبر و برنج از یقین و رویت مشاهده فرماید
 باشما گفته باشم - این بگفت و جان داد و چنانکه گفته بود کردند و خواستند که قبر او را نگاه کنند
 و او را از زمین بکشند عیالش بر آن راضی نشدند و بحیثیت جاهلیت و صیبت پدر را صانع کرد
 تا ابن المینوش نباشند - چه در آن زمان بختش و حفر قبر عار داشتندی - هم

صفحه ۶ نه فرادان نه اندکی باشد و آنی که بحسب نظام هر ذات و اسما و صفات از تنزلات
 و تعینات تمکانه فرادانی و تکاثر در ذات حق و جل بهم زرسیده و پیش از ظهور خلق
 و خلق آفرینش قلّتی در ذات پاک نبوده است الا آن که کان کان الا آن اما یکی اندک
 آنست که عدد یک که فرادانی و قلّت در و گنجایش زیر است چه بیشی و در اصناف و تقصیف
 و قلّت او در تقسیم و تنقیص با همه اگر در یک ضرب کنند یک حاصل شود پس احدی
 و آن یکی که نه در و هم آید و نه در عقل گنج بعد از ظهور در مظاهر که عین منظر است و معانی بر آن
 چگونه تعدد و تکثر و دو میتواند گنجد و آن یکیت که در وجود ممکنات از روی سریان از

از عالم واحد عددی در اعداد ظهور کرده و ذاتش کبوتر نگه اسیده چه وجود حقیقی جهان احد
وجود ممکنات همه موهوم کلفی ماضی الاقد باطل باید دانست که جهان وجود مطلق است
که در مظاهر خود بر بسیل عینیت ساری و جاری است - چنانچه محدث دهلوی فرماید ساری
نموده در همه اعیان جهان عیان - کز غایت ظهور نهانست در نهان و پیش از ظهور بود
و ماکان شی معه و بعد از ظهور هست علی ما علی کائنات از نام و نشان که تواند نشان دهد و گویا
حضر از نام و نشان بی نشان و نزدیک عارفان محقق محقق است و کوه عین است و لیکن در او آن
سیفی بخوبی نسبت هستی گمان است و ای واک بر کسی باندورین گمان تان و مان اگر اشتباه
از خویشتن پجری بگزارش مطلبی بلند که در گره از معانی باشد زبان بکشاید و آنچه از حقایق
سرودنی نیست سراید ندانم تا چهار بر جاننش از تیره دلان گوید نظر اقد چه آسم اگر از حسن
خبر ندید - نامی است بی نشان و نشانی است نام را رنگ دانسته باشی که سر خطابم بکویت
بیایا بنامیم که این ستیزه با نفس خویشتم هست چه نگارش شرح حقیقه و تفسیر مطالب از جنه تصوف
و سلوک که سر علوم جان روشن دلی است در صورت طاهر با من هیچ میرز و پیران که از قلت نصابت
ننگ خویشتم مناسبی دارد که کفر را با دین وفق را با بدعت است - ندانی که مردی ام
لشکری پیشه - فن آبا می من مشهور است پیدا است که ناشناسی را با همه بیگانگی از
معرفت و عرفان آشنائی چه - و تا بنیای را با همه تیره کار بجای دنیا با تصوف و سلوک
شناختی چه - مگر سبب این پردازی به کام و ترک زنجیرش دل گر میهای لطف حضرت
مولانا جصاصیت یگانه بن یگانه جو یگانه پسند یگانه گوئی مکن الله و الدین که برکات
انفاس حضرتش شعبهای تار اندیشه مرا مشغله دار هست و رنه من ز کجا دین بره بال از کجا
من که و تعلیم جلال از کجا - پس باید دانست که تا حرفی چند از نکات توحید و دوام و حدت وجود

بتصریح سروده باشیم حاشا اگر زنگ که در تیره هوایی مذاق و عبار جمل از چشم بصیرت
 و مردمک ضمیر زد و فاشم - بدان و بشنو که وجود در جهان یکیت که واحد در اعتبار است
 و احد در شمار و دوست واجب الوجود و وجود واجب و هر چه جز او دانی و بینی
 و خواهی و داری گوئی و جوئی و شنوی و شماری ماسواست و نقوش ماسوار عکوس شده
 و عکوس را ممکن الوجود خوانند و ازینجاست که گفته اند هر چند از ویم و لیکن همه اویم
 مانند پیل که تراشیده ز علاج است + اما در عالم اعتبار واجب الوجود را در اصطلاح عرفا بنزله
 تعبیر کرده اند **تعیّن اول وحدت است و تعین ثانی را نام احدیت -**
و تعین ثالث را نشان بعین روحی رفته و تعین رابع را مثالی گفته اند و تعین خامس
جسدیست که مادر بوده ایم و این است عالم آب و گل و این است حجاب اکبر بر دل
و این است در معرفت حق چون سد پای در گیل امی شکل صخره شکل ز تهارشند ار که تعین اول
که وحدت است بعلم اجمالی اعتبار رفته - و تعین ثانی که احدیت است بعلم تفصیلی نام گرفته
و این است تعین ثانی که باعیان ثابته و حقایق ممکن نام بر آورده - و این است تعین ثانی
که سراز برق علم تفصیلی بردن کرده و خوشین را بحقایق ممکنات فراموده - اما تعینات
ثلاثه باقیه که روحی و مثالی و جسدیست عبارت است از عکوس حقایق و اعیان -
 و ازینجاست که تعین اول و تعین ثانی را در مرتبه دُجوب در آرند و آنرا علم محضه دانند
 چه آن عبارت باشد از علم اما تعینات ثلاثه را تعینات خارجی گویند چه آن عکوس باشد
 نه ذات واجب و نه عبارت از علم واجب و این تعینات خارجی را که روحی و
 مثالی و جسدیست در مرتبه امکان بکشند چه این عکوس باشند ذات و علم
 و این تعینات امکانیه که تعینات خارجی بوده اند در ترتب آثار و تکلیف احکام ثواب

و عقاب محل افتاده اند - که جایگاه باشد - و اما جگامش گویند و مورد خوانند و نزد
 از اعیان ثابته - چه اعیان ثابته عبارت از علم است - و او از ذات واجب جدا نیست
 بخلاف تعینات مکانیه خارجی - چه آن عبارت از علم و ذات واجب نیست بلکه
 از عکس مفهوم و معتبر است - لفظ همه دوست از اینجا است که باعتبار اعیان ثابته و حقایق
 ممکنات گفته اند - که حقایق ممکنات اشارت بصورت علمیه باشد - نه این است که موجودات
 خارجی عین واجب باشند تعالی شانۀ عما یقولون آما مسود و اوراق گویند
 ترسان و درین راه پدید لرزان و عالم از شور و شر عشق خبر هیچ ندشت و فتنه بگفت
 جهان غمزه جادوی تو بود - بار خدا یا بجان من چرا آویزند بموسیقی کلیم چه استیزند
 که زمر این هی الا فتنک از جان پر شور و زبان پر زور چگونه خاست -
 بیا تا راحت نمایم و بشنیم تا جایگاهت افزایم و هر چه جودیم نسبتی است بزرگ
 ذره آفتاب تا بانیم - و هم از اینجا است که تعینات خارجی در مرتبه امکانیه محاطه اند
 و ذات واجب تعالی را با صفات او در مرتبه و جوب ثابت کرده اند چنانچه در تفصیل
 این اجمال میشود ای اصل حق و یقین نکته بنم اسرار آن و این غریق لجه عرفان جنید ثانی
 امام ربانی مجدد الف ثانی که معاصر شیخ عبدالحق دهلویست رحمهم الله در مکتوبات خود
 فرماید که اکثر صوفیه علی الخصوص متأخران ایشان ممکن را عین واجب تعالی دانسته اند
 و صفات و افعال آنها عین صفات و افعال او تعالی انگاشته اند و میگویند و نه
 سیمه و ست ششم باله همه دوست - و مقتضای ایشان درین باب کشف و شهود است
 شیخ اکبر شیخ الشیوخ شیخ الطریقه محی المله و الدین صاحب فصوص که بشیخ عربی
 نام برآورده و از طبقه ثانیۀ متأخرین صوفیه است آنچه درین سلسله از وی تحقیق

و تدقیق که لمعات انوار مخا نانه ضمیمه صافی دهم از روی کشف و شهود که بارقه اسرار
فیوض آمیخته است از خامه و خاطر ریخته است که اسما و صفات و حبب تعالی با دوت
حق تعالی در صیغه سرسوده اند و همچنان در خویشتن عین یکدیگر بنبر بوده پس در آن موطن
اسمی و رسمی و تعددی و تکثری پیدایش و چون تفرقه اسم و رسم از میان خاست تباین
و تمایز کجی باشد اما غایت مافی الباب اسما و صفات و شیون و اعتبارات و حضرت علمبر
تباینی و تمیزی گرفته اند از روی اجمال و هم از روی تفصیل اگر تمیز اجمالیت همانا
معتبر خواهد بود به تعین اول و اگر تفصیلی است مستمی به تعین ثانی توان شد پس تعین اول
و حدت و آنست حقیقت محمدی و تعین ثانی احدیت باشد و اینست حقایق سایر ممکنات
و این حقایق را خود عین ثابته باید پنداشت و این هر دو تعین علمی که وحدت و احدیت
در مرتبه و جوب ثبوت شتافته اند و لاجرم بومی از وجود خارجی نیافته اند بالجمله در خارج
غیر از احدیت موجود نیست و این کثرت شهوده که در چشم اعتبار بخارج سجد عکس اعیان
باشد که اعیان ثابته مراد از و هست و از اینجا است که ترتب آثار ثواب و عقاب ابدی
بر آن توان داشت و پنداشت - اما خود کثرت عکوسیه در خارج بسته نوع قسمت پذیرست
قسمت اول تعین روحی است و ثانی مثالی و ثالث جدی که بشهوده
تعلق دارد و همین است تعینات خارجی که در مرتبه اسکانیه مثبت نموده اند و عبارت
نیز از خمس همین تعینات پنجگانه بوده - پس هرگاه در علم و خارج غیر از ذات و حبب
و اسما و صفات و حبب که عین ذات اند چیزی ثابت نشده باشد و صور علمیه عین ذمی صورت
نه شبهه آن و نیز صور منکله اعیان ثابته را عین آن اعیان گفته آید نه امثال آن تا گرفت
و ناگزیر حکم با شهادت و چون متحد شود همه اوست گفته آید و اما الحق از جان سرزند

سه آن را زک در سینه نهانست و عظم است - بر دار توان گفت به منبر توان گفت -

اعلم ان الاول ما حصل به الفردية انما هو بعينه الثابتة لان اول ما فاض
بالفيض الاقدس من الاعيان هو عينه الثابتة والاول ما وجد بالفيض
المقدس في الخارج من الاشكوان روح المقدس كما قال اول ما خلق الله
نورا فحصل بالذات الاحدية والمرتبة الالهية وعينه الثابتة الفردية
الاولى ولذلك قال الشيخ الاكبر وانما كانت حكمة فردية لانه
اكمل موجود في هذا النوع الانساني ولهذا ابدى بديلا مبرا وختم وكما
وادم بين الماء والطين بشركا بنشأة العنصرية خاتم النبیین
سه در دیده و دل از دل از دیده جدا * بجای و چون می گزرم در همه جای -

اما در وجود دیگری سرایش زفته که احتمال تعدد و تکرار باشد - لا وجود الا الله و لا موجود الا الله
كل شيء ما لك الا وجهه واليه ترجعون - محمود کاشی رحمة الله علیه که شیخ وقت است در ترجمه
عوارف فرماید که بجای ما که میگوید گفت تا معلوم شود که وجود همه اشیا در وجود او امروز
ما که است در مستقبل از روی تخصیص تا حواله مشاهده این حال بفرموده متعلق بآنست که در حق
موجودان است که ما قال عز وجل انهم یرونه بعیدا و کرهیم قریبا - ع با وجود تو زمینی نباید که منم
صفحه در روی جز بد و سقط نبود از خبر حق و بد و یعنی حق و ناید او در روی سقوط نشود
و یا گوئیم که در روی جز بد و یعنی جز آنست سقط نباشد چه در روی باعث سقط شده -
و در مصرع ثانی یکی بیا و عربیت که افاده معنی مصدری دهد - ای یک بودن و حده
لا اله الا هو صم

صفحه بد او قدرت وجه بقاش الی اشارتت بایه ید الله فوق ایدیم - برود

سوره فتح در باب - وجه بقاش اشارت بر اینها تَوَلَّوْا فَمَنْ وَجَّهَ اللَّهُ - بیاورد بر قرین
چون بقی وجه رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ - نزول عطاش اشارت است
بحديث حضرت ختمی پناهی صلی الله علیه وسلم - کَمَا قَالَ يَنْزِلُ رَبَّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى
كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثَلَاثُ لَيَالٍ الْآخِرَتُمْ يَقُولُ مَنْ
يَدْعُونِي فَأَسْتَجِبْ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ وَمَنْ يَسْتَغْفِرُنِي
فَأَغْفِرْ لَهُ حَتَّى يَنْفَجِرَ الْفَجْرُ -

صفحه - قد میش جلال قهر و خطر - الخ اشارت است بوضع الجبار قد می
فِيهَا يَقُولُ قَطُّ قَطُّ هُنَا لِكَ قَمْتَلِي - و مراد از قدم جماعتی باشند که
حق سبحانه تعالی مقدم ساخته برای دوزخ ایشان از شر خلق خود - چنانچه مومن مقدم
ببوی خلد و یقیم - و گفته اند که وضع قدم بر شئی عبارت است از ردع و قمع - و گویند
مراد از تسکین فوران دست - چنانچه گفته شود بمقام ابطال امری - وضعته
تحت قدمی - و رجل عبارت است از زجر و این از جمله تشابهات است و گویند
که جماعتی است آماده برای دوزخ چنانچه میگویند رجل جرادای جامعه - اما مصححانی
اشارت است بمضمون این حدیث که فرمود قلب المؤمن بین اصبعین من
اصابع الرحمن اِشْبَاهُ لَابَنَةِ وَلِإِشْبَاهُ لَزَاعَةٍ - اما مراد از اصبعین صفات
جمال و جلال است یعنی المومن و صفت است از صفات متعالیه از قبض و بسط و فرج
و غم و هدایت و ضلالت اگر خواهد تعالی شانه ثابت دارد آن را بر ایمان هدایتی
و اگر خواهد بایل گرداند از ایمان بسوی ضلالت و غیبت - و باز دارد از طریق
ارشاد و هدایت - اللَّهُمَّ اهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ السَّبِيلِ وَوَقِّنَا لِمُضَاهَاةِ

فَالَّذِي تَصِلُ مَنْ تَشَاءُ وَتَهْدِي مَنْ تَشَاءُ وَأَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ - ص ۱۷

صفحه ۱۷ با وجود شل پریر آمد الم ازل لابدایت که زمانی هست که وجود زمانیت درو نباشد - هم از فهم و قیاس دور - و هم زبان خیال را تر - نه زمان ابتدا پذیر - و نه زمان انتها تو - پس میگوید که ازل با همه شانیکه دارد با ذات حق تعالی شانه پریر آمده است پریر آمدن دکنایه از قرب مان باشد که تعیین ابتدا در و راه یابد اگر چه نظر پیش آمدن خود را یک آئی نیست اما نسبت بوجود حق که از لش خود را نسبت دگریده و میتوان شد ازل مراد از قدم زمان بی زمانی باشد ص

صفحه ۱۷ کی مکان باشد زبش و ز کم الخ با مکان آفرین مکان چندان مکان بمعنی راه باشد و مکان در جای بمعنی مکان حکم عقل میاید گفت که مکان باشد که مکان باشد چه مکان مکان بودی بستی آن مکان که مکان بودی و هم مکانی و هم چنین بلم جزا گویم بر و تا مکانی که بوی و تا زمانی که جوی آخر جزا از آن که اکنه غیر متناهی لازم آید دگر بدست چه افتد و این باطل است پس ثابت شد که مکان مکانی نیست اما قدرت کامله از دی مقوم است چون محقق گشت که مکان مکان نباشد پس هر چه برتری بلکه مکان آفرین خود مکان چون باشد و بیت دوم خیابان کلماتی این معنی است چه مکان عبارت از سطح باطن جوی است که ماسن باشد و سطح ظاهر محوی چنانکه نه مشابهن است یا بعد مجرود که نه شب شراقین است نه بعد مغرض که نه شب کلین است -

صفحه ۸ - رقم عرش بحر شریف است الخ یعنی تشریف عرش و تعریف کعبه و تعریف تکیه متقابل باشند و مراد ازین تعریف اگر چه تعیین است اما نه تعیین ذات و نه بدین معنی که کعبه متقاضی تعیین ذات است تواند شد بل ازین تعیین جبهتی تحقیق تعیین است که جهت عبادت را مراد باشد چه نسبت که در کعبه و صفا کعبه ذابرت نسبتی است که در میان عجد و معبود و عباد و ابر باشد و این تخصیص از روی مصلحت است و مصلحت شرعی آنکه که در فاعل و مفعول و افعال و انفعال و آن از جانب عجد و مفعول و تفاوت مکرر پیدا شود -

و این بیدای تفرقه حق و باطل آئینه داراید ورنه - کافران سجده که در پیش تان میکردند + همه سوئو بود و همه و سوئو بود -

صفحه ۸ - لامکان گوی حاصل دین است + سر بجناب کن جای تحسین است - الحق این مصرع که حکیم نازشی در چنان عالی واقع شده - که اگر دست باز نیم و چیم و خیریم جای تحسین باشد چه جای خیر باین و این زان است که در هر حکیم نکته ها پیچیده چه ثواب اعمال صالحه و آن چه از مشروبات در حسنات واقع شود نماید که الیه یصعد لکمل الطیب و علی الصالح یرفعه - بفرمای که اگر صلوات و رجوع به لامکان نیست آخر قرارگاهش کجاست مگر در خانه آونگی آونجه باشی و آبروی معنی فحشیه باشی - باش که حاصل دین گفتن لامکان امکان تحسین است و تحسین کمال - سن و خدا حکیم که خداش با او باد و جوگان و دو گوئی برد -

صفحه ۹ - یوم نطوی السماء و بر خوان - اشارت است بایه کریمه - یوم نطوی السماء لکلی السجل للکتاب که در سوره انبیا واقع است -

صفحه ۹ - ما و هو را میان و نیم زنند - باید دانست که ما شناسان بگانه بین که پروانه انوار ذات اند چون دم از نور خالص که ذات است زنند سخت ما و هو را پی کنند که این ما و هو برای تعیین مشارالیه بکار آید و پیداست که ذات بحت هیچ شار همشار و با ذات تعریفی معروف نشود چه آدات و مرتبه غیبت هویت نمکوفه در حضور - و از اینجا است که این مرتبه گنجائی که آدات ندارد و از اینجا است که قطع این اشارات لازم افتاد و با سر زلف تو مجموع پرشائی خویش + کو بجالی که یکایک همه تقریر کنیم -

صفحه ۹ - در بنی قالب قدیمی او + طبع فی بحث کیری او - در نسخه مطبوعه که از بی بی بیستمین شعر را بطریقه نوشته آمد دیده ایم باید دانست که در عبارت است از نسبت امور مکنه ثابته تقدیمه با امور متغیره

مانند نسبت عقلان فلاح و زمان امریت که نسبت کرده آید بسوی وی امور حادث را چنانکه
گوئیم که فلاح چنانچه در زمان فلاح واقع شد پس مراد است که قدم و از ان عالم نیست که بقدر آن به هر کنیم -
و که یکی و طبیعی نیست که و را اختیار او باشد و بحسب طبیعت بی اختیارانه از و صادر شود بل اختیار است
چه کردگار در افعال خویش فاعل است مختار - آنچه خواست کرد و بیاست آنچه نخواست نکرد و بجاست -
و این است ابطال نه است بلکه **فَاتَّشَاءَ فَعَلَ وَ اِنْ شَاءَ تَرَكَ** سبحانه تعالی عما یقولون
عَلُوا کِبَرًا - مع

صفحه ۹ - عقل باشد بخلط و و هم محیط الم می تواند شد که از خلط مراد اخلاط اربع هم باشد -
چه ترکیب آن کبر و انکسار وجود پیکر عنصریت که مری باشد و آنست کثیف و مشهود -

صفحه ۹ - زرق و تیس مخزوقه مخرد - مخزوقه بالکسر دره که از کرباس چیده و کبی بند و شمشیر چوبین

صفحه ۱۰ - از درخت نکاشت صنع الک - مراد از درون و حست و حیکه ترش گوئیم - و روحی

که چیست نتوانیم گفت اگر گوئیم همین که گوئیم که امر ربانی است و هم خوانیم که قلب انسانی است - اما

نه مضغه صنوبری - بلکه مکانی در باطن که قرارگاه کلین است - جانم فدای کلین باد - و این درون که ما گفتیم

و دینی که روح و قلب است مجرذ از ماده باشد زرد و سپید و سرخ و سیاه مراد از اخلاط اربع باشد

که اصل ماده ترکیب عنصریت - زرد و صفرا سپید بلغم - سرخ دم و خون - سیاه که بدترین خلط

صفحه ۱۱ - کیسه را مدوز پرده مدر - کیسه و ختن با و لیه و موه و غلاف و حکاگر و شدن -

پرده دریدن خاک بر سر ایمان مختن - کاسه رسیدن بقوال اینهمه حکما مبتدا شدن - عشو خرید

تقلید کرده باطله کردن چنانکه جائی گفته اند **دِلْ مُنَوَّرُ کُنْ بِنَوَّارِ عَلِیٍّ** چند باشی کاسه یس بوعلی -

و این از شیخ بهاء عالمی است رحمه الله تعالی که فخر المتأخرین افتخار المتقدمین بود - و نان حلوا

از و شمرتی دارد - اصل جناب یاز جل حال است

که از مضامین شام است - و آنکه گویند اصفهانی است غلط است - و پایه رفیع اور انجمنی
اگر بکلام و رسیده بانی فرماید رباعی رویت که زباده لالری ویدازو + از تاب شراب لری ویدازو
دست که بپا زد دست تو گرفت + گر خاک شود پیاله می رویدازو +

صفحه ۱۱ - نیست گوی جهان شست و بشویم همه زو یافته نگار و صورالم - این بحیث اختلاف
عقاید است - چرا که شکلین و علما هر بوجدت وجود اقرار ندارند - اما جهان شست و بشویم
عالم آب گل و عالم جاوید است - مراد آنست که این بردو عالم نیست جز ازو یعنی خیر ناشی ازو
گما قال عز وجل قل كل من عند الله و هم گفته اند که راجع با دست تعالی باشد
گما قال عز وجل والى الله ترجع الامور و یا گوئیم بشو که خبر ملک و گما قال فی محکم
کتابه و لله ملک السموات و الارض - یا دانیم که بوسیده امر و ایجاد گما قال عز وجل
و ما یستزل الا بامر ربک - بلکه خود اوست چه نزد اهل تحقیق عالم تعینات و تنزلات
ذات واجب الوجود است و مظهر عین مظهر - بیولانی اصل آیی بادی اصل مستعد لا اتصال
والانفصال بالذات - آیی آنچه منسوبست باده و میبواز عالم اعراض و کیفیات جسمانی و پیکر که
از صورت ترکیب ارد -

صفحه ۱۱ - سوری حق شایره نفس و نفس - الم مراد از نفس نفس ناطقه - و نفس دم است -
و آن دم پاک که بنفیس را کی تعبیر آن رود چنانکه گفته اند - الیه یصعد الکلم الطیب و العلو
الصالح یرفعه - ازینجا است که تکمیل نفس ناطقه - و صعود انفس پاک منحصرست در آینه دل
زدودن و آن میسر نیاید - الا بصیقل ریاضت و مجاهده و دوام ذکر و آگاهی
او پیر عشق صحبت یوسف رخی طلب + باشد که باز میوزن جان شوی +

صفحه ۱۲ - اگر چه در آینه شکل بوی + آنکه در آینه بودند نه توئی - این شعر را در نسخه مطبوعه می

برین طور یافته ایم - و معنی آن ظاهر است - بجان دژم چرستیزه رواداری - برو و بکار
خویش باش مص

صفحه ۱۲ - آینه و صورت از سفر دوست - الم در چاپ بمبئی این شعر چنین یافته معنی این است

صفحه ۱۳ - تونبئی خراز خیال حواس - الم - باید دانست که آنچه قابل اشارت هست
اگر قسمت پذیر نیست - آنرا نقطه اعتبار کنند - و اگر بجهت قسمت پذیرد آنرا خط گویند -

و هر چه دو جهت قسمت گیرد آنرا سطح دهند - و پیدا است که چون در معرفت این خُرئیات
که از جمله مدرکات حواس است زبون باشی - بتخیال و حواس عارف کردگار چون باشی - و باید دانست
که اصل علم و خطیری که مراد از مبادی علم نه سه باشد بهین خط و سطح و نقطه بوده -

صفحه ۱۴ - تو درین راه معرفت غلطی - الم - و ربطی مای خطاست - میفرماید

که قیل و قال که واء حال است سال و مه غلط رفته و از معرفت و راه حق خبری نگفت

حیث فریاد بطعموما - گویند که در قرارگاه بطن و بی رافقه مستور - و بوی

از برگ و گیاه برگند - و در برگ اندازد - تا قافله سالار بطن که قراول و یاقی ایشان

فریاد برآورد و ایشان ان فریاد در بهنگام روبرو دریم کشند - و روبرو کمی با ایشان بر باید

تا بپذارند که فریاد ایشان بی سود نبود - و ای بجای صلی س از خوش حالت آن نفس در پای

حریف + سر و دستار نداند که کدام اندازد + و این حکایت صید روبرو است که بر کنار

غذیری که مسکن بطماست آمده چند دفعه بویته خار در آب اندازد - بطن فریاد برآورد

چون ببیند که خار است آسوه گردند - و این حیاله چند کثرت چنین نماید - تا بنگلی آنها

غافل شوند - و صدای آب بویته را محض و هم خود پندارند - و دیگر بصدا و آنچه

در آب است متوجه نشوند آنگاه روبرو بویته در دهان گرفته خود در آب راید

واین مارا صید بکند هم

صفحه ۱۲ - یوسف از فرشته نیکوتر - الم رسم است که چون دیو لا مصقول
نظر کنی چهره درو مانند دیونا خوش نماید -

صفحه ۱۳ - هر چه روی دل مصفا تر - الم پس این شعر را چنین یافتیم -
چون راست فروزش بود اخلاص گشت بود در تجلی خاص اشارت است بحدیث حضرت
ختمی نبایی که از جمع الجوامع منقول است گما قال النبی صلی الله علیه و سلم
یا ابا بکر اعطاک الله رضوان الاکبر - قال ومارضوان الاکبر
یا رسول الله فقال ان الله یتجلی للخلق عامه ویتجلی لک خاصه -

صفحه ۱۴ - بر یکی صورت محالی است به دل و جان در پی خیالی است - خیال قویست
که بر عکس از مکررات محسوس است - و بر حسن مشرک نشیند صورت آن از خیال مصور گردد
و این از حواس باطنی است هم

صفحه ۱۵ - گفت شکستن چنانکه مضبوط است + درست همچون عمود مخروط است -
عمود مخروط خراشیده و دراز روی - و اهل هند سه جسمی ادا اند - که طرفی از نقطه منتهی
و طرفی از وسط و محیط او سطح مسدود باشد هم

صفحه ۱۶ - و آن یکی استواء عرش سریر + کرده در علم خوشتن تقریر - استوا
قرار گرفتن و چهره شدن و تمامی رسیدن - و نیز خطی است مفروض - که سرش از قطب
پدید است - و سر دیگر بقطب جنوبی پیوندد - و این خط در میانه فلک گزرد - اما در اینجا
از روی اقتباس است که فرموده الرحمن علی العرش استوی که در سوره طه واقع است
اما باید دانست که استواء حق استواء لغوی است - بلکه بمعنی استیلائے حق است -

که اصنافی بایش گفت - و آن استیلا - استیلا حق باشد عز و جل بر سایر مخلوقات -
 اما نسبت استوا بتخصیص بعرش که رفته - بوجه عظمت فلک طلست که بی عقل هم او را عقل کل
 و عقل اول و این در عظمت و بزرگی در تمامی ممکنات نام آور ترست مگر آنکه رحمن مستولی بر
 فلک الافلاک که مستولی است بر جمیع موجودات و این آیه و آیات دیگر که بعضی از این آیات
 ما قبل و ما بعد در مجلس مذکور شده و خواهد شد مثل وَجَّهَ رَبُّكَ وَالْيَمَّ يَصْعَدُ لَكُمُ الطَّيِّبُ
 وَيُبْقِي وَجْهَ رَبِّكَ وَيَدُ اللَّهُ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ - وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ
 وَيَا حَسْرَتًا عَلَى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ - وَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ
 وَخَلَقَتْ بُيُوتُهُمْ لَكَ غَيْرَ ذَلِكَ وَازْهَدِ قَوْلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِلْحَارِثَةِ الْخُرَّاءِ
 إِنْ اللَّهُ فَأَشَارَتْ إِلَى السَّمَاءِ فَلَمْ يَنْكُرْ فَحَكَ بِأَسْنَانِهَا - وَإِنَّ اللَّهَ يَنْزِلُ فِي السَّاعَةِ
 النَّبِيَّ - وَإِنَّ اللَّهَ خَلَقَ آدَمَ عَلَى صُورَتِهِ الْغَيْرِ لَكَ تَمَسُّكَ مُحْتَمِهٌ -
 که میگویند حق سبحانه تعالی جسم است و بدین آیات و حدیث از روی نقل استدلال کنند -
 اما دلیل عقلی آنکه - صانع عالم بی ضرورت عقل می باید - که موجود در خارج باشد و هر موجود
 در خارج یا متمیز است یا حال در متمیز - و صانع عالم نمیتواند بود که حال در متمیز باشد
 چه لازم می آید احتیاج صانع بجهل - و این منافی و جوب ذاتی است - پس ناچار میاید که متمیز باشد
 و متمیز بالذات نباشد مگر جسم - آری بار خدا یا مگر دم اِنْ هِيَ إِلَّا فِتْنَتُكَ بَرَاءَ رَأْسِهِ
 اگر فرمائی گفتم - باید دانست که در رد دلیل عقلی آنها جواب نیست که این بدیهه هم
 نه عقل - و حکم و هم در معقولات باطل است و مردود و چه کلیت که هر موجود در خارج
 یا متمیز است یا حال در متمیز ممنوع است - اما از روی نقل در تردید آن جواب اینکه
 این ادله سمعیه ظنیه اند که معارض اند مراد از تعلیه قطعیه را - در ماده بی جسم

و بچون و بچگون بودن حق تعالی شانه و دلیل شععی ظنی هرگاه متعارض باشد با دلیل قطعی
پس مولی ظنی در نوع باید واجب و دلیل یا واجب التفویض مصر

صفحه ۱۵ - دان کرد را سخن ز قعد و جلس + بسته برگردن از خیال جبرس - اشارت است
به کریمه تبشیر ان المتقین فی جنات و هم فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر
که در سوره قمر واقعست بحسب معنی ظاهر باغ و روضه و نهرا دانسته باشی اما بقول بعضی
نه بر معنی وسعت و فراخی و روشنی است و مراد و مقصود ازین اوصاف و نعمای که ظاهر کرده شده
مقامیست در زیر ظن باو شبای که جان عالم فدایش باد و آن توانا نیست مذکور در هر لسان معبود
در هر مکان که بهر اعتبار از خلوص اگر خوانی دانی و هم ندانی خود خوانی مصر

صفحه ۱۵ - وجه گفته کی در قدیم + کس گفته در آنکه مطلبک این - در نسخه مطبوعه بی و دیگر
نسخه ای قلمی این شعر چنین یافته وجه گفته کی در قدیم + کس گفته در آنکه مطلبک این -
آیه که در ماده وجه و حدیثی که در خصوص قدیم دارد دست گفته آمدیم بر و در باب سه

صفحه ۱۶ - دود و عالم کی کند صادق + سه سه منزل یک کند عاشق + غرض از سرعت سیر
سالك شده ای از عالم دوا سه تاخت و در راه و منزل ای کی کرده بر سر ملت جان با ختن آیا باشد که از دوا
دینا و آخرت یا عوالم اربعه که ماسوت و ملکوت و جبروت و لامبوت است مراد باشد مصر
اما سه سه منزل منازل عشرت - اول تو به بیرون کشیدن از مظالم نفس - دوم صبر و شکر - سوم
خوف و رجا - چهارم درویشی و فقر و ورع - پنجم صدق و وفا و اخلاص - ششم محاسبه و مراقبه
که منزل بلند است عارف سالک - هفتم تفکر و تدبیر - هشتم توحید و توکل - نهم محبت و شوق
دشمن یاد کردن مرگ و آن یقین نام است و استواری ایمان زمینست ترک - یا مراد باشد از اطوار
که پنج از آن بعالم امر متعلق بود - قلب - روح - سیر - خفی - اخبار - اما دوا بعالم ماده

مُراد توان داشت در تشخیص بیان حال صادق و عاشق و تفرقه حالت هر دو بهم میشود چنانکه گفته
 عَلَى الْفِطَنِ الْعَارِفِ در صورت مرتبه صادق ارفع از عاشق و علو مرتبه صدیق که صدیق
 از مُرادان محبوبانست و عاشق از مریدان و محبّانست - مصرع

صفحه ۱۸ - عقل داند اندرین در ماند + زانکه در ماند هر که زین زمانه + آی عقل داند + عتبا
 صفت موصوف آی عقل که دانا و توانا بر کار راست اند و میراث از حفظ و مرقبت در ماند چه خوار
 و معجزات آن باشد که خارق و معجز عقل باشد و عقل در ادراک آن رانده شود - مصرع ثانی
 علت ثبت مصرع اول - چه بر در ماندن عقل به کُنه ذات نرسیدن امرست معین پس کسیکه
 حاشی بر نیموال بود یقین که در دستن همچو امور در ماند مصرع

صفحه ۳۴ - سبب بدیه ایادی و + نفس مُهتدی + مادی + بدیه تحفه و نعمت
 آیادی جمع ایدی + ایدی خود جمع ید باشد در خیالات آیادی الجمع باید خواند اما نفس
 جان دل است و آنکه شوق پس مُهتدی که صیغه اسم فاعل است بمعنی مُهتدی الیه که مفعول است
 واقع شود تا می تواند که معنی مصرع را آبی در رنگی به تکلف بدست آید و از اینجا است که حذف
 ایصال از جمله حسّات کلام آمد و ای جبری که بدست کرده میشود نفس ابسوی او - و آلا معنی
 صاف روشن بدست که مُهتدی بمعنی مادی + مادی مُشردف مُهتدی واقع شده و نیم حسّی دارد

صفحه ۳۴ - حضرتش از مجرده و نر + بی نیازی و بی رغبتی + مگر این شعر از نیست
 بر دهن سبب معتزله و متابعان ایشان کلمه فی الثّار و رد بعضی از حکما که در ترک تأمل تحقیق
 عقل اباخته اند چون فلاطون و ارسطیس که ایشان ارسال رسل ابراز در سبحانه نقاسی
 لازم ندارند و نتایج و فزواتی که در عالم از وجود انبیاء علیهم التّحیة و الثّناء مُرتب شود بیواسطه
 ظاهر شدنی نه انکارند و دانند که این امور از جمله واجبات و فرضین حق است و این خود غلط باشد

همه بر ذات توانایی واجب بود که زمام بحواله الله مایشاء و میکت و عینک
 آخر کتاب بکف اختیار او باشد امثال اینچنین امور از روی مصالح و اداست حق تعالی
 نازل بکنند و اجابت عاونا الله ضعف قادر بر کمال در پیرامین خیال گزشتن خود کفرست و اینجاست
 که در اصول چون بحث از عدل است از گوشه بام و جوب عدل بر ذات پریده اند و فرقه
 اثنا عشریه آنرا از فرائض و اصول ایمان پنداشته اند و خیزه بر کلک آن نقاشن جان افشان کنیم
 کاین همه نقش عجب گردش بر کاروست —

صفحه ۳۳ — کرده اند بجز بر پیری شش میر + گریه را بنی سگ را پیر + شش میر اینجا
 اصحاب کبک اندیشان کابزد و گان شام دین بوده اند و مفتهم ایشان شبان زاده که در این
 با ایشان بودند و در جناحه در کتاب آسمانی و قنایه بر قرانی بهم کجاست و هم بصیرت از آن سخنان
 رفته گاه قلک عن جمل و یقولون سبعة و ثمانم کلبهم حاصل این است که
 جباری از ملک شام که از شام سیاه تر دای دشت دقیا نوس نام بود در در الملک شام و افوا
 که دم آنها و لا غیر بر آوردی و خود را از تیره دای که داشت صد و بی نیاز دانسته این
 اکابر و دگان در خدمت آن فرومایه کمر بر میان بسته اند تا از شیر جبار این زیند گویند که دق
 ایشان بجزرت وی بپای ایستاده اند که دو گریه را جنگ و دیزش بهم پیوست تا از غراز بام
 بر سر و پیشگاه آن دل سیاه افتاده اند رسیدن گریه بر سر او همان بود و در فن هوش از سر آن حباب
 جان بمان - ایشان چون تماشای استیلائی ترس و مخالفت بر ذات او دیدند به اندیشه برداشتن
 چنانکه بمشعله داری توفیق دشت گریه فکر سا که نصیب باد بر این اتفاق ساختند که کسیکه
 از گریه بر هم زند و آتش بد خدای توانا چون می تواند شد دل طاعت عباد آن فرومایه بخود آبی
 که نه خدی بود برداشتن و پا به صحرا گزاشتن تا آنکه به شبانی و خوردند و ما جرافرا پیش نهادند

دوی که صادق بود موافق افتاد و روی به ایمان آورد و از من پرسید گوی برد بالا سر ایست
 این جبار به کرد ادبغاری خیزیدند که خیرم نام داشت و کوه را با خلوس می گفتند - سیگه
 که رفیق طریق شبان بود و در شبالی نگذاشت تا با ایشان در غار درآمد و سر راه دشمن گرفت
 و نشست و آن سنگ را قطعه گویند باقی بطون کتب آئینه دار است اگر پیش ازین که گفتم کسی
 طلبکار است پس چون اصل مایه توفیق و نور افشانی بدست جنبش دم و سرگرم به پر خاشخاست
 در مطر عثانی گریه را بنی از آن فرموده چه معنی نبی اینجا از روی توضیح لغت است که خبر
 ترجمه آن باشد و سنگ را بر گفتن هم ازین و صورت بست که بر نفقت یاران نیکو فرجام
 در پیوست اما اگر این مصرع را بقصه دیگر تعبیر کنیم می تواند شد چه در لغات جامی مذکور است
 که امام المصنف شیخ اختری فرج زنجانی را گریه بوده است که چون اهل صفا نماز کردی چنانکه
 حافظ شیراز از روی لطافت و ظرافت که شعرا را باشد جای میفرماید ای کبک غم مخورام
 کجا میروی با بیت و غزوه مشو که گریه عابد نماز کرده مقرر بود که این گریه تا بادان
 درویشان و بهمانان به در خانقاه فرایم دیدی با ناکت عدد ایشان دی تا خادم شیخ
 بر بانگ کاسه بر آواز به بر بانگ که حدت احباب باشد در دیگر ریختی تا بخش یاران قیست
 سعین بایشان صد روزی خادم به تقصیر یاران خانقاه بر خست ساز و برگ بهمانی بر بانگ
 گریه ساخت اما اختلافی در بانگ عدت هم رسید گریه بر آشفست خادم بشکستی رفت
 تا گریه بجای بهمانان رسید و بر یکی از اینها بود کردن گفت و همد ریخت بر یکی از اینها بود انداختن
 گویم که آبرویش ریخت چون جستند یافتند که دوی مومن و یگانه نبود بل کافر و ازین بیگانه بود
 شمس شیرازی خوش گفته به یار مردان خدا باش که در کشتی نوح به است خالی که
 به آبی سحر دطوفان اند و هم نقل است که روزی خادم خانقاه دیگر بر آتش نهاده بود

و شیرانداخته تا شیربایی نزد خود جانی رفت و دیگر بی گلبان گذاشت تا آنکه سیاه مار
 از راه دودوان در دریا افتاد گرید که شیر غلامش مادر در دریا گشت و بانگ میزد
 اما خادم که غافل از ماجرا بود خبر نداشت سخت بر خاشی در میان گریه و خادم غافل بهم پست
 خادم چمی میاودی دانداشت همچنانکه گریه از بانی گویا نبود گریه چون دید که حال چنانست
 خوشتن فدای یاران کرد و خود را در دریا گرم انداخت تا جان باخت دیگر را
 بر آوردند و شیر با برون کشیدند یافتند که ماری بزرگ سیاه در دریا افتاده است
 و نعم ما قیل به ای سر عشق صحبت یوسف رخی طلب باشد که باز هم جز لیا جان نجوی
 اما سگی را پیر اشارت باشد از سگ که منظور نظر شیخ کبری شیخ نجم الدین نیشابوری
 رحمه الله علیه گویند که روزی شیخ سعد حموی را بنجا طر گزشته است که مگر اثر صحبت
 هم جبری است و آیا کسی باشد که در سگ صحبت وی شرکت کند - شیخ کبری که پیشوای است
 و او استاد حموی است ثبوت کرامت و مکاشفه آن اندیشه را دریافت برخواست و
 بر در خانقاه خرامید تا دیدند که از بازار سگی بر در خانقاه ایستاده است شیخ نظری
 که جهان سوز دار جان سوخته بر و انداخت تا کاش تمام شد تیر نظر داد طلبگار
 بنادش گشت نصیبی داشت که به کسان هم نصیب باد سگ فریاد بر آورد و بخود
 در حیرت رفت شتافت و راه گورستان گرفت روز و شب در صحرا بودی
 و سر بر زمین بودی دیده اند که چندین از سگان پیر من او گشته اند و ذات او تنها
 نگذاشته اما بجز ارادب خوش نشسته و درین بان از فریاد و حرکت پیش روی بسته
 تا روزگاری دراز برین ماند و مرد - الله الله ما نفخت فیمن روی نشد به غیر
 بر من این معنی که مازان و نیم اوزان ماست + مصر

صفحه ۴۲ - دست او همچو چشم بپاشد + تاج بر فرق آلسیناشد + آن بمعنی اهل
و قبایل اینجا مراد از آل سینا کسانیکه جهت رؤیت بمعیت حضرت کلیم علیه السلام بر طور
رفته اند و جان خستند مصر

صفحه ۴۳ - کن دو حرفست بی نوا هر دو + هو دو حرفست بی هوا هر دو +
ذات او سوئی عارف عالم + تراز کیف و آواز ازل و اتم - در ابتدا به تنزیه ذات حضرت
فرمود که امر کن آنچه مسموع شده دو حرف بی نوا خالی از صوت باشد و مراد ازین کلمه کلام
نفسی است که تحقیق آن در حق قدیم بودن کلام الله در کتب مبسوطه واقع شده از قبیل صوت
و حرف توان پذیرفت و بهو که ضمیر است موضوع جهت اشارت غیبت چنانکه مرجع صفات ذات
جمع اسماء حق بحساب حمل کبر راجع بآن شود دو حرف بی هو است یعنی بی افتادگی و هوادر نبات
علو حقیقه یا معتر از هواد هوس چرا که اگر شمه از هوس هوادر نفس باقی است بحقیقه آن اشاره
نمی تواند رسید رومی فرماید سه تا هوا تا زده است ایمان تازه نیست + کان هوا خبر نقل آدر تازه
اما ذات مقدس بی نزد کسی که غلبه عالم است به ذات و علوم ربانی برتر و بری از کیف
و احوال و لم بود چه مقولات تشع عرض و کیفیات جسمانیت و بس ذات مقدس بخت -
تعالی الله عما یقولون مصر

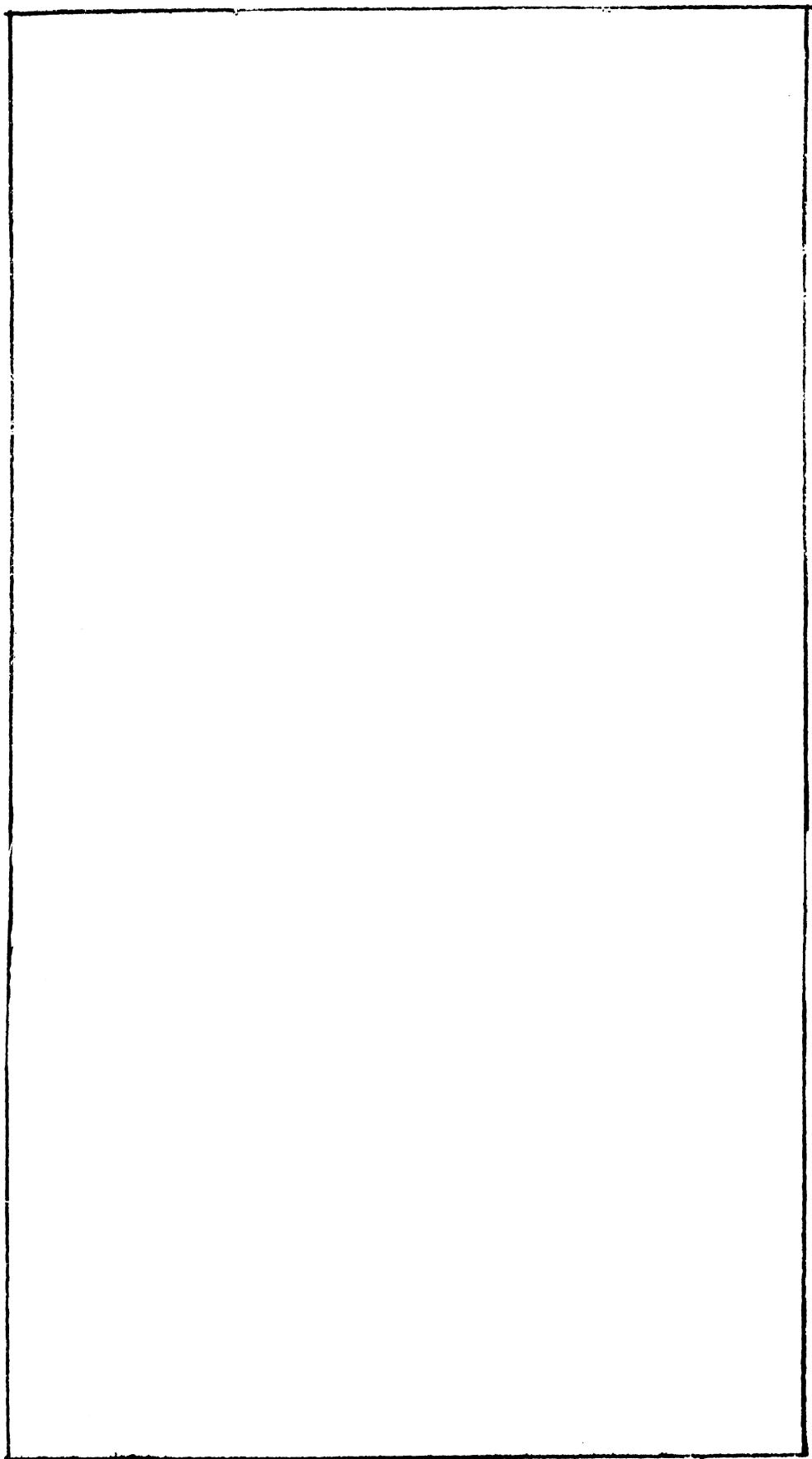
صفحه ۴۴ - در چنین عالمی که رویش و زشت باشد تو او بوی او تو + گر گویی بد و نکو نبود +
و رگویی تو باشی او نبود + گر ندانی ز دین تویی یا نبی + و رگویی مشبهی یا نبی + چون بروی
از کجا و چون بود او + گوشه خاطر تو کی شود او + گوئیم این چار بیت چار رکن تنزیه
و تقدیر حضرت عزت است جلالت اسماء میفرماید که در چنین عالمی که مجاز است و دور و دایره
و قضای دوی کند زشت باشد که تو او باشی و او تو یعنی با این هستی عاریتی و عمر رفع امانیت

دعوی وحدت وجود و معرفت ذات کنی معاذ الله اگر نگویی به او یعنی قایل بوجود و هستی شوی
 و هستی او را بیک نحوی درنگی ثابت کنی خوب نیست و بکفر گرايي و اگر این بگویی و اثبات هستی کنی
 او حق نباشد بل تو باشی یعنی هر چه در حق قرار دهی آن وجود تو باشد نه او چرا که هر چه متصور و معقول
 او او نیست تعالی شانه و مرء الورداء ثم و زاء الورداء هو الله الذي لا اله الا هو
 و اگر این که ضای هست ندانی و در عقل خود معقول سازی ز دین تهی باشی - و اگر گویی هستی باشی
 چه حق جل و علا بیچ اشارت متعارف شود که هر چه سویی او اشارت کرده آید تشبیه پیدا شود
 فتم الافادات وقد فرغنا من تفسير الكلام ونؤمن بالله ونحمد
 ونشكركه ونستعينه ونستغفره ونتوكل عليه اللهم اعطنا سقاة
 المقابك واجعلنا متوجهاً الى جنائك - اللهم اجعلنا اسبين بك
 مستوحشين عن غيرك راضين بقضائك صابرين على بلائك مثلذ ذين
 بذكرك فرحين بكتابك مناجين بك في اناء الليل واطراف النهار
 والسلام وهو خير الكلام حرره حلاً والدين المستمها حفظه الله عن النفس
 والظلام وشراً النقي واللام باسمك يا علام بمناك يا منعام

قطع

بماند سا اها این نظم و ترتیب	ز ما پیر ذره خاک افتاده جا
غرض نقیثت کز ما باز ماند	که هستی را نمی بینم بقای
مگر صاحب دلی روزی بر حمت	کند در حق این مسئلین دعا

تمام شد

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۖ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ

بتائيدات حکیم علی الاطلاق مشنوی ثریا نثار از ارشادات طیبیا
سلطان العارفین افضل للمقدمین شایع و حقیق عرفان امام الا
صفی الشیخ احکیم نجم الملة والدين اثنائي رحمه الله الموسومة

حقیقه سنا

حسب فرمایش امیر ابن الایمیر ابن الایمیر سر آمد کمالی روزگار
فخر اعصار و ادوار فیض آب مستطاب معلی القاب ممدوح
مصطفی که الشیخ حبیب الله نواب مرزا محمد علاء الدین ^{ظافرح} احمد
بها در فرمانده ریاست لومار و لازالت شمس و لته و فضل
طالع بال دوام در مطیع فخر المطالع لومار و در شهر صفر ۱۳۹۰
هجری نبوی صلی الله علیه و آله وسلم به تصحیح و تنقیح تمام حلیه نظار

وَمَا فِي الْوُجُودِ إِلَّا إِلَهُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ای درون پرور بدون آرا	و چندی سر و بخش بی خرد و بخشا
خالق درازنق زمین و زمان	حافظ و ناصر مکن در مکان
همه از صنع تو مکان مکن	همه در امر تو زمان و زمین
آتش باد و آب خاک سکون	همه در امر قدرت چون
عرش تا فرش جز و مبدع است	عقل با روح یک مسجع است
در دمان هر زبان که گرد است	از شنائی تواند رو جانست
نامحای بزرگ محترمت	رهبر خود و نعمت و کرم است
هر یک افزون عرش و فرش ملک	ز آن هزار و یکی و صد کم یک
هر یکی زان بجای منسوب	لیک نامحرمان از و محبوب
یارب از فضل و رحمت این عالم	محرم و دید نام خود گردان

بسم الله الرحمن الرحيم
ای درون پرور بدون آرا
خالق درازنق زمین و زمان
همه از صنع تو مکان مکن
آتش باد و آب خاک سکون
عرش تا فرش جز و مبدع است
در دمان هر زبان که گرد است
نامحای بزرگ محترمت
هر یک افزون عرش و فرش ملک
هر یکی زان بجای منسوب
یارب از فضل و رحمت این عالم

کفر و دین هر دو در پست پویان
 صانع و کرم و توانا اوست
 حی و قیوم و عالم و قادر
 فاعل جنبش است و سکین است
 عجز و حاجت تمامی اوست
 لا اله و هو روزان سر اجمعی
 بر تر از و هم عقل جس قیاس
 هر کجا عافیت در همه فرش
 هرزه بنید روان بیننده
 آنکه داند ز خاک تن کردن
 و هب عقل و لمهم الباب
 همه از صنع اوست کون فساد
 همه از او باز گشت بدو
 اختیار آفرین نیک بد اوست
 هیچ دل را بکنه او ره نیست
 دل و عقل از جلال او خیره
 عقل اول نتیجه از صفتش

وحده لا شریک له کویان
 واحد و کامران چون اوست
 رازق خلق و قاهر و عافر
 وحده لا شریک له این است
 قدرتش نایب اسامی اوست
 باز گشتند حب کیسه محی
 چیست جز خاطر خدا شناس
 هست چون فرش پر نقش عشق
 آفرین خبر بر آفریننده
 با در افتنه سخن کردن
 مشتی نفس و مبدع اسباب
 خلق را جمله مبدست و معاد
 خیر و شر جمله سرگذشت بدو
 باعث نفس و مبدع خود اوست
 عقل و جان از کمالش که نیست
 چشم و جان با کمال او تیره
 راه داده و را بمو فترش

اینها نامهای دلی است
 اینها خلق نام است
 هست نباشد کسی قابل نیست
 استعدای یک اسم و صفات
 به خیالی نخواهد بود و چون
 هیچ صفتی توقیف ندارد
 قدرت است از اینجا
 کفایت نامی است
 نامی اوست
 کا و بود از نفی نبات
 سراسر بی مراد از عالم
 لا یست و از عالم خلق
 بیست که بی مراد
 زینا هبید اسم
 بنده و از عاقل
 ملک بود از مشرک
 انشای آن سبک کردن
 بر کون زبان است
 اینها هیچ کس نیست
 نوع خود اسم
 نشی از نامی و ابداع
 نشی با با و با
 مگر ای جلال
 مگر ای بزرگ
 مگر ای بزرگ
 مگر ای بزرگ

عقل مانند ماست سرگردان
عقل عقل است و جان نیست او
بتقاضای عقل و نفس و حواس
گر نه ایند در انمودی راه

در رہ کُنہ او چو ما حیران
آنچیزان برتر است آنست او
کی توان بود کردگار شناس
از خدائی کما شدی آگاه

الفصل في المعرفة

بخودش کس شناخت نمونست
 عقل حقش توخت ننگ نیت
 کر مش گشت مر مرا بشناس
 بدلیل حواس کے شاید
 عقل رہبر و لیک تادراو
 بدلیلی عقل رہ نہرے
 فضل او در طریق رہبر است
 اسی شدہ در تھا و خود عاجز
 تو کہ در علم خود زبون باشی
 چون ندانی منرا شناختش

ذات او ہم بد و توان دانست
عجز در راه او شافت شنا
ورنه کما شناسد بقل و جوس
گوز بر پشت قبه کے پاید
فضل او مرترا برد بر او
خیرہ چون دیگر ان کن توخر
صنع او سوی او دلیل گوشت
کی شناسی خدای را هرگز
عارف کردگار چون باشی
چون تو ہم کنی بساختش

بسم اللہ الرحمن الرحیم

تواند که خدا را
منفرد بگوید که خدای را
حکما در معرفت

محبت راد و صوفی
و علت راد و صوفی
جان داده اند
بجویش میفرماید
چون

اور ایسے لوگ جنہوں نے

په پوښه کي
خوب ناخت اي
سړيک ناخت اي
په پوښه کي

بدانند و این خود محال است
میکشود پس یعنی راه نمودن
از این راهی نمودن

اورا پہلوان شمشیر
جلازم طرح دولت اورا
پہلوان شمشیر ۱۱
سینک مات ای
خوب مات ای
مختار کتی مختار
برادران خود مختار
دیل یعنی رام دین
دیلمی یعنی سمری
گلان جو حکما بدین

عَلَّامِ الْغُيُوبِ

نُطْقُ تَشْبِيهِ وَخَاوُسْتِي تَقْطِيلِ
 مایه عقل سوئی او غیرت
 فہمباہر زہ میزند لافش
 مُنتہای مرید و سالک است
 ہستہا زیر پای ہستی است
 ذات او بر تراز چگونہ و چون
 اولیازین صفات سرگردان
 عقل را جانِ دل درین خاک
 میخبر بودہ از خدا یی او
 کی بود با قدم حدیث حدث
 خوار بودی غریزہ کر دترا

ہست درو او بوقت دلیل
غایت عقل در رہش حیرت
و ہم ما قاصرست زا وصال
عقل و جازر اُمرا و مالک است
عقل تا رہنما می ہستی است
فعل او خارج از درون برون
انبیازین حدیثہا حیران
ذات او را نبودہ رہ اوراک
عقل بی کحل شنائی او
چکنی و ہم را بچشش حش
او زایحیر حیر کرد ترا

في التوحيد

صمد ست و نیاز از و مخدول
و ان صمد که حس شناسد و دهم
کلی اندر کیے کیے باشد

احد است و شمار از و مغزول
آن احدی که عقل داند و فهم
نه فراوان نه اندکی باشد

علم او از تنه خود
 شال است شال خود
 کلاه است کلاه خود
 بر اشارت بر سر
 حدیث نبوی صلوات
 علیہ السلام
 غیرت بطنی
 محبت بیضا
 نینجی
 می دم و کل یا حرا
 در او از خبر جو جو

دوامی عقل یا چرا - بحث معرفت انیتری مراد از فیلسوفان قدیم
دوامی عقل یا چرا - بحث معرفت انیتری مراد از فیلسوفان قدیم

رزق دوزخ
 که حاصل از
 جبر و جفا
 است
 عا می ستمه الله تعالی
 ای ستمگر
 که در دوزخ
 رزق دوزخ
 که حاصل از
 جبر و جفا
 است
 عا می ستمه الله تعالی

دیدی بر غیر و استلا میسوا کرد

د

[illegible]

۱۸۱۸

کتابخانه

میں نے اس کو

فصل فی بیان احوال و حال

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

و ردوئی خبر بد و سقط نمود
تا تر اور درون شمارنجیت
تو چراگاه دیو دان یقین
نہ بزرگیش هست زافرونی
نست از بھر طالب عاجز
کس نکتہ صفات مبدع ہو
یداد قدرت و وجہ بقاش
قدیش جلال قہر و خطر
ہستہا تحت قدرت او سید
جنش نور سوئی نور بود
با وجودش ازل پریر آمد
در ازل بستہ کے بود عملش
از ابد و در دار و دھم دگمان
کی مکان باشدش زینش و کم
با مکان آفرین مکان چہ

استفهام حقیقی ای یا کیست گفتن

مرکز اندر یکی غلط نبود
چو یکی خوان چه دو که میست
چه و چند و چرا و چون و چنین
ذات او بر ز چندی و چونی
بل و من گفتن اندر و جائز
چند و چون و چرا و چه و کی و کو
آمدن و گشتن و نزول و عطا
اصبعینش نفاذ حکم و قدر
همه با او او همی جویند
نور کی ز آفتاب دور بود
بگه آمد و بیک دیر آمد
یک غلام است خانه ز ازل
که ابد از ازل گرفت نشان
که مکان خود مکان ندارد
آسمان گر خود آسمان کند

در سوره انعام و خبر کرب و در باب
مراد از این معنی خبر کرب و خبر کرب
و آیه ان انما نیت بآیه
والاکرام و آیه انما نیت بآیه
حاجت کرب و آیه انما نیت بآیه
علاش انما نیت بآیه انما نیت بآیه
نقل بآیه انما نیت بآیه انما نیت بآیه
قدیم مراد انما نیت بآیه
حدیث تجارت بضع الحباب

فترحم فيها يقول ولا عطا قط ۱۱
والصبيح من اصاب قلب المؤمن
بمغنى من اصابه الرحمن
وذكر من بنيت دوة على بار
من يغوا يدركه لا مكان
نيت بس مكان را
وذكر من بنيت دوة على بار

علی بن ابی طالب علیه السلام

اشارت بر بیت بیان
 از زبان قدس ربوبی
 که از آن عالم غافل
 می باشد
 اشارت بر بیت بیان
 از زبان قدس ربوبی
 که از آن عالم غافل
 می باشد

نه بیان ز خبر و نه عیان نه مکان جا هستی ذاتش بسته استونی علی العرش عرش مقلوب کجا جوئی در رخ عرش لایزال نیست استوی بود و عرش فرس نبود ذات او بسته جهات مدان گفتن لامکان زایمان است و صفات حدای بی خبر است نقش و آواز و شکل از دور است آمد و شد تو اعتقاد مدار نسبت کعبه بهر تعریف است سر بجهان که جای تحسین است که علی لفظ لامکان گفت است تا ز بهر تو آشیانی خست	نه مکان پی برد و نه زمان نه بارکان ثبات و قاتلش ایکه در بند صورت و نقشی شرح مقلوب لامکان گوی صورت از محدثات خالی است ز آنکه نقاش بود نقش نبود استوی از میان جان میخواید که استوی آیتی ز قرآن است عرش چون حلقه از برون در است و صیغه کلام مسطور است بنزل اند است و در آیه رقم عرش بھر شریف است لامکان گوی حاصل دین است بشمنی حسین ان جبت است خلق ازین صفت جهانی خست
---	--

حضرت علی السلام که
 سوزی عبادون الرحمن
 و ازین بی کلمات بسیار
 که در این بیت
 ایضا در محل و در ادعای
 است از مکان این مکان
 از دست چنانکه در محله
 فرموده که من در این مکان
 ای مکان ایالها بدون
 بیان مکان
 در اهل مکان و لامکان
 منافع بعض است
 که که از ثبات لامکان
 کند و بیرون و بیرون
 گوید که این مکان
 و اهل

علامه
 علامه
 علامه

چون برون آمد ز جان زجا	پس بدانی خدای را بخدا
بار تو حید هر کیس نکشد	طعم تو حید هر کیس نکشد
هست در هر مکان خدا بود	نست معبود در مکان محدود
مرد جسمی ز راه گمراست	کفر و تشبیه هر دو همت
در ره صدق نفس را بگذارد	خیر دزین نفس شوم دست یابد
از درونت نگاشت صنع آله	نه زرد و سپید و سرخ و سیاه
وز برون نگاشت افلاک	از چه از باد و آب و آتش و خاک
داده خود سپهر بستاند	نقش آینه جاودان ماند
فعل ذوالش برون آتش است	بس که هویتش بر از کن و هو است
آنکه بی رنگ زد ترا بزرگ	باز نماند از تو هرگز رنگ
نگذارد فلک بتو جا دید	رنگ زرد و سیاه و سرخ و سپید
جمع کرد از پی تو بیش از تو	آنچه اسباب است پیش از تو
آفریدت ز صنع در تکلیف	کرد فضلش ترا بخود تعریف
گفت گنجی بدم نهانی من	خلق الخلق تا بدانی من
کرد از کاف و نون بدین	دیدم را یکدمان پر از لیسین

اینکه از کاف و نون بدین
فانی مندی خاک
سودا و نون
بر اندازد
کلیت حق
کلیت حق
ان کاف
مختص
ان کاف
نیز
چون
نیز
نیز

اینکه از کاف و نون بدین
فانی مندی خاک
سودا و نون
بر اندازد
کلیت حق
کلیت حق
ان کاف
مختص
ان کاف
نیز
چون
نیز
نیز

زیر گردون امر وضع خدا
جمع ایشان دلیل قدرت او

کلیسہ را مدونہ چودہ عدد

همه اعضا دایک زامرا له

همه را تا ابد با مرقد

چارگوں سے بھی مفت است

انکہ فی خامہ زد ترا بہرنگ

میت گومی جهان رشت و کوه

همه زو یافته نگار و صور

عنصر و مادہ سیولانی

ہمہ راغایت و تئامی ان

ساخته چار طبع بر یک جا
قدرتش نقش بند حکمت او

کاسه را طیس و عشوه مخر

ہمہ با یکدیگر شدہ ہمراہ

زده بیزنگ در سمر اعدم

شده بیزنگ را گزارشگر

ہم تو اندکزار دن سرنگ

خزانو و بدو و ملکہ خواو

محمّد رسولانی صلواتم علیکم

طبع والوان جار ارکائی

زردمان یا آلہمردان

فصل في الرُّبُوبِيَّةِ وَالْعِظَمَةِ

لیسن مطلوب نبود اندر جا

سوی حق شاہراہ نفس و نفس

آئینہ دل زرنگ و رنگ نفاق

سوئی او کی بودسفرت ازیا

آئینہ دل زدودن آبدوسر

نشود روشن از خلاف و ستقاق

سید محمد علی

2

۱۰۰

باب

ایمان و کرم

—

۱۰۰

۱۲

موسم بہار

سید الشہید

استیضاح

پاکستان

۱۱۹

الحمد لله

12

علاؤ الدین

صیقل آینه یقین شمس است	چسبست خالص صفای دین شمس است
پیش آن کش بدل شکی نبود	صورت دآینه کی بود
هر چه در آینه بشکل توئی	انگه در آینه بودن توئی
دیگری تو چو آینه دگر است	آینه از صورت تو غیر است
آینه و صورت از صفت دور است	کمان پذیرای صورت از نور است
نور خود از آفتاب نبرد است	عیب در آینه است دور دید است
هر که اندر حجاب جاوید است	مثل او چو بوم و خورشید است
گر ز خورشید بوم بی نبرد است	از بی ضعف خود نه از بی است
نور خورشید در جهان فاش است	آفت از ضعف چشم فاش است
تو نه بینی خیر از خیال و حواس	چون نه خط و سطح و نقطه ساز
تو درین راه معرفت غلطی	سال و مه مانده در حدیث بطی
گوید آنگس درین مقام فضول	که تجلی نداند از ز حلول
گرت باید که بر دهر دیدار	آینه کز مدار و روشن دار
کافای که نیست نور دین	آبگینه نماید اندر صیغ
یوسفی از فرشته نیکو تر	دیور دمی نماید از خنجر

بجای
بند

و از خط و سطح و نقطه ساز

علائی سلمه

حق ز باطل مُعاینه نکند	خجرت کار آینه نکند
صورت خود در آینه دل خویش	به توان دید زانکه در گل خویش
بجمل از سلسله که میوست	که ز گل دور چون شدی سستی
زانکه گل مُغلتد و دل روشن	گل تو گلشن است و دل گلشن
هر چه از دولت مُصفا تر	ز و تجلی تر اُمحسب تر
چون ز مهت فروزش بود خلاص	گشت بُو بکر در تجلی خاص

فی جماعته العُیَمان فی احوال الفیل

بود شهری بزرگ در حد غور	اندر آن شهر مردمان همه کور
با دُشاهی بران مکان بگشت	لشکر آورد خیمه زد بر وشت
داشت پیل بزرگ با سبب	از پیل جا به و حشمت و صوت
مردمان راز بهر دیدن پیل	آرزو داشت ز انجمن تھویل
چند کور از میان آن کوران	بر پیل آمدند از آن عوران
هر یکی را بلمس از عضو	اطلاع اوقاد بر جُرو
هر یکی صورت محالی بست	دل و جان در پیل خیالی بست
چون بر اصل شهر باز شدند	بریشان دیگران فراز شدند

علای سکه

به آینه نکند
 به توان دید
 به سستی
 به گلشن
 به تجلی
 به خلاص
 به کور
 به حشمت
 به تھویل
 به عوران
 به جرو
 به خیالی
 به فراز

آزرو کرد هر یکی ز ایشان
 هیت و شکل پیل رسیدند
 نابدند شکل و صورت پیل
 آمدند و بدست پیسودند
 آنکه دستش بسوی گوش رسید
 گفت شکلیست همناک عظیم
 و آنکه دستش رسید زی خرطوم
 راست چون ناودان میان تخت
 و آنکه را بد ز پیل بلو کش
 گفت شکلیست چنانکه مضبوط است
 هر یکی دید خردی از اجزا
 هیچ دل را ز کُلّی آگه نماند
 چو کُلّی را خیال های محال

آسینان گمران بُد کیشان
و آنچه گنهند جمله بشنیدند
هر کی بازمان دران تعجیل
زانکه از چشم بی بصر بودند
دیگری حال پیل از و پرسید
بچون و صعب فراخ میجو کلیم
گفت گشت بت مر مرا معلوم
سهمناک است و مایه تهیست
دست و پا سطر بر پوشش
راست همچون عمود مخروط است
همگان را نظر فدا خطا
علم بایچ کور همه نه
کرده مانند غفیر بحوال

از خدا می‌خواهی که نیست
عقلدار اورین سخن نیست

۶
فقط
۹
بایست
۱۰
سر
۱۱
مست
۱۲
سجده
۱۳
نشدن
۱۴
غفور
۱۵
و باجاست
۱۶
و باج
۱۷
مردار
۱۸
الحق
۱۹
است
۲۰

مخروط ورم میان بینی

三

تاریخ

فی الاستواء یعقول والکیفیه مجهول والايمان یعقول

آن یکی رجل گفته دیگر یه	بیهده گفتهها بیهده ز حد
وان دگر صبیح نقل و زول	گفته و آمده براه طول
وان یکی استواء عرش بریر	کرده در علم خویشتن تقدیر
وان دگر راسخ ز نقد و حلوس	بسته برگردن از خیال حجر سر
و چه گفته یکی دگر قد مین	کس گفته و را که نطلبک این
زین همه گفت تا ل و قیل آمد	حال کوران حال پیل آمد
جل ذکره منشره از چه و چون	انبیا را شده بگر ما خون
عقل رازین حدیث پی کردند	علمار علوم طے کردند
همه بر عجز خود شدند مقتر	دامی آنکو بجهل گشت مقتر
متشابه سخوان در و ما ویز	و ز خیالات بیهده بگریز
آنچه نقص است جسد آمنتنا	و آنچه اخبار جمله سلکنا

فی اصحاب الغفلة

را آدمردی ز غافل پیرسید	چون در اخت جلف و غافل پید
گفت برگز تو زعفران دیدی	یا خبر از نام بیش نشنیدی

علای اسلمه

در این کتاب
از کتب
معتبره
است
و در این
کتاب
از کتب
معتبره
است
و در این
کتاب
از کتب
معتبره
است

گفت با ماست خورده ام سیر	صدره و بیشتر نه خود یکبار
مرور گفت را و مرد حکیم	ایت بیچاره ایت قلب سلیم
تو بصل نیز هم نمیدانی	بیهوده ریش چند جنبانی
آنکه او دست و پا را داند	او چگونه خدای را داند
آنکه او نفس خویش شناسد	نفس دیگر کیسے چه پر ماسد
انبیا عاجزند زین سخن	تو چرا هرزه میکنی دعوی
چون نمودی بدین سخن برهان	پس بدانی محسّر دایمان
ورنه اواز گجا و توز کجا	خامشی به ترا تو اثر مخا
علما جملہ ہرزہ می لافند	وین نہ بریا ہر کیسے ہاند

الفصل فی تقدیسہ

جانت ادونخ آشیانہ کن	خاطرت را محال خانہ کن
گردیہودہ و محال گرد	برد در خانہ خیال گرد
از خیال محال دست بردار	تا بدان بارگہ بیابی بار
کان سرا بقا برای تو است	وین سرا فنا جایی تو است
آن سرا بقا تر است معد	یوم بگذار و جان کن از پی غد

در بیان

بندی تمام ۱۲
 اینست بیخانی ۱۱
 مراد از این سخن ۱۲
 که اینست از سخن ۱۳
 بعضی دغاس اند ۱۴
 محال خانه ۱۵
 محسّر ۱۶
 محسّر و محسّر ۱۷
 بنی بنی ۱۸
 از بنی ۱۹
 که مراد از محسّر ۲۰
 نیست ۲۱
 علامی ۲۲

در بیان بیخانی

ناخلف زادگان آدم راست
تو بیک پایه چون شو خرنند
گو بختیق خواجه علم است
خرد و جان و صورت و پایه
از برای نتیجه آدم
زردبان پایه به ز علم و عمل
حکمت جان قوی کند دل را
دست و پا بزن زیان نمایی
کاهلی کافریش بار آرد
کاهلی کرد رستم از حسین
جامه خلعت بریدند
چون نگردی بدان خلط طامع
سه سه منزل یکی کند عاشق
چون محبت روز بیکار
نه رسی بر سریر ساسانی

علی بن ابی طالب

د جهان زشت و نیکو چیست پایه بسیار سو بام بلند پایه اول اندر و علم است شده در دوم یکدگر پایه تو حقیقت بدانکه در عالم نیست از بهر آسمان ازل بهر بالا و شب منزل را اندرین ره اگر چه آن کنی هر که او تخم کاهلی کار د بستر از کاهلی ندامت پسند از پی کارت آفریدند تو بخله آن چرا شوی قانع دود و عالم یکد کند صادق ملک و ملک از کجا بخت آری روز بیکاری و شب آسائی	ناخلف زادگان آدم راست تو بیک پایه چون شو خرسند گو به تحقیق خواجه علم است خرد و جهان و صورت و پایه از برای نتیجه آدم نزد بان پایه به ز علم و عمل حکمت جان قوی کند دل را دست و پا بزن زیان کنی کاهلی کافریش بار آورد کاهلی کرد و رستگار پسند جامه خلعت بریدند چون نکردی بدان خلل طامع شده منزل یکد کند عاشق چون محشی شست روز بیکار نه رسی بر سریر ساسانی
--	---

بنای بیان آمده در این خود عجب
 عجب و شگفتی در غایت عجب
 نشان از این که در این عالم
 لعل و نور و در این عالم
 باری از این که در این عالم
 عارفان و در این عالم
 نبیای و در این عالم
 اودان و در این عالم
 دعوت و در این عالم
 باری و در این عالم

دسته گزند و قبضه تیغ	تاج و تخت ملک بی نیم تیغ
پیش نشی خسیس ناکس و نون	از بی سیم و طعمه گردون
مشو از نابات چرخ سئو	علم داری بحکم باش چو کوه
هر دو با هم چو شهید و زنبور است	علم بی علم شمع بی نور است
سوم بی شهید بابت ناست	شهید بی موم زمر احرار است
سپهر از معدن و بر و بصاد	برگد زین سراگون و فساد
آتش آب بیکر است سراب	کاندین خاک لوده بی آب

الفصل فی الحفظ و المراقبه

عجب تیش پرده دار بود	بر کر اخون حق حصار بود
از دمائی رضای اوجوید	سوسمار شای او گوید
لعل از یب و زین شایید	نعل از فرق عرش راساید
سنگ در دست او گهر گردد	زهر در کام او شکر گردد
بای بر تارک زمانه نهد	هر که او سر برین ستانه نهد
ز آنکه در ماند هر که زین در ماند	عقل دانه اندرین در ماند
تا گمان بر صراط در ماننی	ترسم از جایی و نادانی

بنای بیان آمده در این خود عجب
 عجب و شگفتی در غایت عجب
 نشان از این که در این عالم
 لعل و نور و در این عالم
 باری از این که در این عالم
 عارفان و در این عالم
 نبیای و در این عالم
 اودان و در این عالم
 دعوت و در این عالم
 باری و در این عالم
 عجب و شگفتی در غایت عجب
 نشان از این که در این عالم
 لعل و نور و در این عالم
 باری از این که در این عالم
 عارفان و در این عالم
 نبیای و در این عالم
 اودان و در این عالم
 دعوت و در این عالم
 باری و در این عالم

عجای عجب
 عجب و شگفتی در غایت عجب
 نشان از این که در این عالم
 لعل و نور و در این عالم
 باری از این که در این عالم
 عارفان و در این عالم
 نبیای و در این عالم
 اودان و در این عالم
 دعوت و در این عالم
 باری و در این عالم

اوست خود کار ساز مولی ما	اونه بس دین ما و دینی ما
او بجز کار ساز جا نخواست	نگذرت تو ظلم را نخواست
هر یکی را عوض دهد بقتاد	گر درمی بست بر توده بکشاد
آشنان مهر گوشت پیوند	مادر از آن گجاست با فرزند
فی الحکمة و سبب رزق الرزاق	
آن نه بینی که پیشتر ز وجود	که ترا کرد در رسم موجود
روزیت داد نه مهر از خونی	کردگار حکیم بیچو نه
در شکم مادرت همی پرورد	بعد نه ماه در وجود آورد
آن در رزق چیست بر تو بست	دو در بهت بداد بست
بعد از آن الف داد بایشان	روز و شب پیش تو و چشمه روان
گفت کین هر دو ان همی آشام	کل بنیاد که نیست بر تو حرام
چون نمودت فطام بعد سال	شد و گرگون ترا همه احوال
داد رزق تو از دو دست و دو پا	زین بگیر و از آن بر و هر جا
گر دو در بسته کرد بر تو رست	عوض و چهار در برخواست
زین تن آن بر و به پیردز	گر د عالم همی طلب روزی

مهر گوشت پیوند
آشنان مهر گوشت پیوند
روزیت داد نه مهر از خونی
در شکم مادرت همی پرورد
آن در رزق چیست بر تو بست
بعد از آن الف داد بایشان
گفت کین هر دو ان همی آشام
چون نمودت فطام بعد سال
داد رزق تو از دو دست و دو پا
گر دو در بسته کرد بر تو رست
زین تن آن بر و به پیردز

چون اهل ناگهان خواز آید
 باز ماند دوست و باز کار ق
 در لحد هر چهار بسته شود
 هشت در خلد بر تو بکشایند
 تا بهر در چنانکه خواهی شاد
 ای جوانمزد نکست بشنو
 چون ترا داد معرفت یزدان
 خلعتی کان تر است همچو چمبر
 اگر ترا دانش و درم نبود
 او بفرو آر دت نه بینی عار
 آنچه داری تو دل برو مسپار
 تو خزینه نمی نه بینی باز
 زربالتش دبی جنت سوزد
 بد که او سوخت نیک او بتو
 نفع آتش اگر مقیم تر هست

کار دنیا همه مجاز آید
 بدل چار بد بدت ناچار
 هشت جنت ترا خجسته شود
 حور و غلمان بر پیش تو آیند
 میروی ناوری زد دنیا یاد
 وز عطای خدا نمیدشود
 در درون دولت نهاد ایما
 نماند بر وزیر ستا خیز
 حق را بود هیچ کم نبود
 او عزیزت کند نکردی خوار
 آنچه اوداد استوار آن دار
 چون بدو داد او دهد بتو باز
 ز رصافی ترا میسر و زد
 دولت از چرخ سر نهاد بتو
 آتش آیا از دکریم تر است

تجاوز
 حال جان
 الموت
 باقلب
 میخیز
 مال جهان
 ای سو
 سامان
 میخیز
 سن
 غله
 علامی
 سکه

نوروزی در جمعه سی و یکم
 رجبی در جمعه سی و یکم

خازن بود به ترا که تو خود را	تو ندانی ز نیک نه بد را
ماریارست چون ز برش	یار ماریارست چون رویش
جامه و جان بنه بساط لا	ای صدجوی جوهر الا
زاد این راه نیستی باید	بخت حق خبر نیست نگراید
روی را در بقا بره تنهی	تا تو در نیستی گله منهی
تا بوی هست راه دق جویی	چون شوی نیست سو حق بویی
احسن الحاقیت ست کند	کرت هست زمانه پست کند
از سر نفس شوم دق و لعل	خیر و گداز قصه های محال

فی الهدی

نفس را مهتدی و مادی او	سبب هدیه ایادی او
مست حق شمر نه نیست خویش	در ره فرض و شرع نیست خویش
هم جهان بان و هم جهان بیرون	نور بخش یقین و یقین است
مر ترا او بگذر ابر است	مهر بانتر ز مادر و پدر است
کی شناسد روان جان او را	چون پست تن گران او را
بوالفضولی است فضل جان آنجا	سنگ پاره یعل کان آنجا

نفسی و اشکات می نماید
 در عالم فانی بای
 با دستان حق و یقینی با وفا
 نگرانی است بخت و گداز
 معنی بخت و گداز و محال

نفس را مهتدی و مادی او
 مست حق شمر نه نیست خویش
 هم جهان بان و هم جهان بیرون
 مر ترا او بگذر ابر است
 کی شناسد روان جان او را
 بوالفضولی است فضل جان آنجا

علامی سلمه

بی زمانه

اینکه سینه پاره ایست که در میان کوه ها و دریاها
 و در میان کوه ها و دریاها و در میان کوه ها و دریاها
 و در میان کوه ها و دریاها و در میان کوه ها و دریاها
 و در میان کوه ها و دریاها و در میان کوه ها و دریاها

بی زبانی سازبان تو بس از پس کفر اهل دین تن کرد مست کردگار نادیده حضرتش از بهر ماده و زر رده از بهر سبزه شمشیر تو مرا ز که رخ سحقی نارد روئی بر تافته ز حضرت حق سگ به از ناکسی که روی بتا سگ که دانی ارچه فر به شد خود ز رخسار است صبح و شوق روز که بود که پرده در باشد هر که آمد بدو گوشت آورد ر بهرت لطف او تمام بود	برزه گوی غم و زبان تو بس بسیای سپید بین تن کرده کادمی راز جمله کرد گزین بی نیازی ز سپهر و پیغمبر گر به رانی سگی را سپهر بت شمر هر چه داند و دارد من گویم که مردم است الحق زانکه ناحسته سک شکار نیا از ز تازی بکار ما به شد ور و عشق پیش هر وقت شب که باشد که پرده گر باشد خود نیامد که لطف او ش آورد چرخ زان پس ترا غلام بود
--	---

هم از ودان که جان بچو دکنند	کابر هم ز آفتاب چو دکنند
-----------------------------	--------------------------

در احوال و تالیفات
 در زبان سلاطین و محیی
 واقع شده است و در
 از ان نکتی نیست و در
 نام واقع شده و در
 از ان نکتی نیست و در
 فسخ بخانی و در
 که بود خانه بدورد و در
 عابدان نماز که در و در
 که جابجاء هم و در
 جایی حافظ نیز و در
 میفرماید تا این که در
 جایی خود کما و در

در زبان

اینکه سینه پاره ایست که در میان کوه ها و دریاها
 و در میان کوه ها و دریاها و در میان کوه ها و دریاها
 و در میان کوه ها و دریاها و در میان کوه ها و دریاها
 و در میان کوه ها و دریاها و در میان کوه ها و دریاها

ایضا فی الهدایه

هر بدست که داری ادر دیگر	هدیه حق شمر نه گدایه خویشتر
آل بر یک ز خود گسشتند	به سخاوت چو بمنفس گشتند
نام ایشان چو روح باقی ما	در چه گردون فنا ایشان خواند
قوم این روزگار گرچه خوشند	چون گس شوخ چشم دیده کشند
بسخت چون شکر همه نوش اند	بسخت دل درند و جان جوشند
چو متواز بود خویش گشتی نیست	کر دل به بند دور ره است
چون کر سبه استادی تو	تاج بر فرق دل نهادی تو
تاج اقبال بر سر دل نه	پای ارباب بر خو رگل نه
گرچه غافل برین عمل خنده	لیک عاقل خرابین نه میزند
اگر باید که شسته گردد سر زده	اولا پوشتین بگاز زده
پوشتین باز کن که تا در شاه	پوشتین در بسی است اند راه
خجستین قدم که زد آدم	پوشتینش درید گرگ ستم
نه چو قابل تشنه شد بجفا	داد بامیل پوشتین بغنا
نه چو ادریس پوشتین بقلند	در فردوس را ندید به بند

چون

کسی که مراد از
آل یکبک است که در
دوران چینی جغفیه
نامدن است که بود
ای از روی خجاست
بند می بچو گمانا
گر گشت نفس خواهی
بگذار خجست ای لباس زینت
کبر و عجب نفس

و نظرات طبیعت بر روی از
نفس خجست دور کن
ای درنده پوشتین
نام از زمان جبار آدم علیه السلام دار
کون تهرت میخا بخت زین
علامی سلمه

تو درین

سرادار علمای
 فلسفه و حکمت و ریاضیات
 سرادار علمای
 ریاضیات و حساب
 سرادار علمای
 نجوم و کواکب
 سرادار علمای
 طب و طباطبائی

عقل در این گفت من ار شکی

تو درین گفت من ار شکی	باز کن دیده برگساری کی
در رهش خوانده عاشقان جان	آیه کل من علیها فان
آن سفیهان که دزد طرارند	عقل را بهر ره زدن دارند
کن دو حرفت بی نوا هر دو	همو دو حرفت بی هوا هر دو
ذات او سو عارف عالم	برتر از کیف و تا و از هل و لم
صنع او عدل حکمت جل	قهر او مکر غرارت خفی
بیکر آب و گل ز شوقش غور	لعبت چشم و دل ز کهنش کور
عقل آلوده از بی دیدار	آری گوئی گشته موسی وار
چون بدون آند از تجلی یک	گفت در گوش او که بت یک
صفت ذات او بعلم بدان	نام پاکش هزار و یک برخوا
وصف او زیر علم نگویت	هر چه در گوش آید آن دوست
نقطه و خط و سطح بر صفش	بست چون جسم و بعد ششش
سبدع آن سه از در اسکان	خالق این سه از در و زبانه
هیچ عاقل در و نداند عیب	او بداند در و ن عالم غیب
مطلع برضا میر و سراسر	فوز ناکرده بر دل تو گذار

بیند و جنتی جان کجاست
 من بچنه صنع که مبداء و منافع
 منجبه عدل حکمت او جل
 سکونت و طلال دست و خفا
 که بجا هر وقت نامت و در حقیقت
 قهر او مکر غرارت خفی
 ای وجود و لعبت ندی گریه
 عقل آلوده سرادار عقل
 یک یک ای یک غیبی

اشارات باید که در علم افق
 بچنانک بت و نیک و ناول و زمین
 داین در سوره اعراف و نوحه ۱۲
 من آنچه قابل اشارت حتی که گفت
 بفرموده باشد نقطه که نذر و چون
 باز در خطا رفت و در دو بیت
 دانند اینجا نقطه مراد از اصل موده

از این است که در علم افق
 اشارات باید که در علم افق
 بچنانک بت و نیک و ناول و زمین
 داین در سوره اعراف و نوحه ۱۲
 من آنچه قابل اشارت حتی که گفت
 بفرموده باشد نقطه که نذر و چون
 باز در خطا رفت و در دو بیت
 دانند اینجا نقطه مراد از اصل موده

بُودَهُ حَقِّ چو عقل بُودَهُ تَو
 قیج زهر صرَف دزان مُرد
 که ز بَحران چو خیزران باشد
 آنجَه بایست بیش از آن دُاد
 گو بران گوش نشه بران باو
 یک را گوش مال چون بر جُست
 سنگ و تیر یک هست نیم کوه
 کفش و نعل از بر آ آن دواز
 بر یکی را هزار در مانست
 گره ز مهر و گوی شیر
 سردی مغر و گرمی دل را
 سومی تن آب و باد کده روان
 جان و دین بچش آن سبک
 ز بر سخت نور و سخت ظلم
 چون گستر سایه را بر صنع

گئی شود بی سبب نموده لقا
 سخت بسیار کس بود که خورد
 بلکه اودا غذائی جان باشد
 همه را از طریق حکمت و داد
 پیل را پشته گرد بدردوست
 پیش از دست باخت هم نیست
 گوه اگر بر زمار شد مشکوه
 ورز کرد دم بدل گمان دار
 بوده حق جو عقل بوده لقا
 قبیح زهر صرف دزان خورد
 که زجران جو خیزران باشد
 آنچه بایست بیش از این داد
 گو بران گوش نشه ران باو
 لیک را گوش مال چون بر
 سنگ و تر یک است هم گوه
 کفش و نعل از بر آں آرد

که در او کایت جسم هر دی نمیز
معدن افتاد چون گرمی دل باد
بمخت ۱۲ شش شریان در گاز
که نسبت آن قلب باشد میفرماید
که خداوند قدر از معده بسوی عا
آیه و از شریان بسوی دل باد
روان کرده ۱۲ شش عالم مراد
از عالم ناسوت ۱۱

علاء بن مسعود

بر او هست طفل کم مایه
شرط کار آنجنان همی ماند
میگذارد بجمله کار بشرط
مگاه جرمان و گاه پیروز
که بد انگی در اکنذ محتاج
چون کند بد خلق عالم چون
صحیح بد نافرید بر اطلاق
ز بر این را غذای آزارگر
آینه نورش تو برداشت
تا ترا چشم تو بچشم نکرد
تو جو لعل از درون حقه بھی
لعل بھر خزینه دار و شاه
گر بُدی کس نه کردی ایچ نگا
لعل شاه از درون پر خونت
بشت خواهی سیاه و خواه سپید

علاءي مسد

چشم کردن ای چشم زخم
رسانیدن

[illegible]

هر چه آمد بفعل جایش را
 هر که گشت از بر او راه جنوش
 چون تو گشتی جنوش منطقی
 دلش از بند ملک برآید
 تا کند عقل از پی رازی
 عرش چون فرش زیر پا آرد
 خواجه این دآن سر آشود
 مرد را عقل روی بناید
 لطف حق سایش افکند دل
 چون زد دل جان او بیاورد
 بنیش بنایدش سبب زبون
 هر که التوبه زین شراب
 تا از آن لغو نگوش تو
 بیش سود از نگها نپز می
 هر چه خواهی رنگ بردا

۲۵
هر چه در قوت رایش را
ق سخن ادحیات باشد و نثر
در بگوئی بان بطریقی
ملکوت جهانش بنماید
عزیز اگر دمیدان عشق پرداز
تجده باشد ولی های آرد
بنده مخلص خدا می شود
غلام
تشنه از نور خود بیاراید
بس گوید که کیف مد نظر
رومی نمایدش جملنا اشتر
فلک طبع وزنگ بوقلمون
بوی در گمش با دوا بدهند
داده لاشریک دشمنی
گر کند عیسی تو رنگ ریز
در یکی خم زنی بدون آری

هر چه آمد بفعل جایش را سرگشت از بر آه جنوش ق چون گشتی جنوش منطقی دلش از بند ملک برآیند تا کند عقل از پی رازی عرش چون فرش زیر پا آرد خواص این دآن سرآشود مردور عقل روی بنماید لطف حق سایش افکند دل چون ز دل جان او بیاید بس بنیش بنمایدش بکمن زبون هر که آتوبه زین شراب و تا از ان نعره بگوش تو بیش سود از گنهای نیزی هر چه خواهی رنگ بر آرد	۲۵ هر چه در قوت رایش را سخن ادحیات باشد و نثر در گوئی بان بطریقی ملکوت جهانش بنماید اگر دمیدان عشق برداز چرخ باشد ولی های آرد بنده مخلص خدای شود غلام عشق از نور خود بیاراید پس گوید که کیف مد نظر روی بنمایدش جملنا شتر فلک طبع وزنگ بوظنون بوی درگش باد و آب دهند دمه لاشریک دشمنی هر کس عیسی تو رنگ ریزد در یکی خم زنی برون آری
--	--

...

هر چه از مد بعل جایش را
 سرگشت از بر آه خموش
 چو تو گشتی خموش منطقی
 دلش از بند ملک برآیند
 تا کند عقل از پی رازی
 عرش چون فرش زیر پا آرد
 خواص این دآن سرآشود
 مرد را عقل روی بناید
 لطف حق سایش انگذد
 چون ز دل جان او بیاید
 بنیش بنایدش سبب زبون
 هر که آتوبه زین شراب دهند
 تا از آن نغمه بگوش تو
 بیش سود از نگها نیزی
 هر چه خواهی زنگ برداز

هر چه در قوت ریش را
 سخن او حیات باشد و نوتر
 در گوئی بان بطریقی
 ملکوت جهانیش بنمایند
 عرش گرد میدان عشق پرداز
 چرخ باشد دلی های آرد
 بنده مخلص خدا می شود
 نفس از نور خود بیاراید
 پس گوید که کیف مد نظر
 روی بنایدش جعلنا شمس
 فلک طبع و رنگ بوفلکون
 بوی در گمش باد و آب دهند
 و ده لا شریک استثنای
 گر کند عیسی تو زنگ رزیک
 و یکی خم زنی برون آری

هر چه آمد بفعل جایش را سرگشت از بر آه خروش چون تو گشتی خروش منطقی دلش از بند ملک برآیند تا کند عقل از بی رازی عش چون فرش زیر پا آرد خواجۀ این دآن سران شود مردور عقل روی بنماید لطف حق سایش افکند دل چون ز دل جان او بیاید کسر بنیش بنمایدش بکس زبون هر که آتوبه زین شراب و نا از آن لغزنا گوش تو بیش سود از نگها بنیزی هر چه خواهی ز رنگ برداری	۳۵ هر چه در قوتش را معنی ادحیات باشد و نوتر در بگویی بان بطریقی ملکوت جهانیش بنمایند عزیز گرد میدان عشق برد از چرخد باشد دلی های آرد بنده مخلص خدا می شود فلس از نور خود بیاراید پس گوید که کیف مد نظر روی بنمایدش جعلنا اشهر فلک طبع وزنگ بوقلمون بگویی در گمش باد و آب و داده لاشریک دشواری گر کند عیسی تو رنگ رزی و یکی خم زنی برون آری
---	--

۳۶ بحقیقت شنونده از سر جبل
کین همه زگهای پرنیزگ
بس چو کیرنگ شده اند
دل و جان نشهفته شد حق جو
مرد باید که چون خلیل بود
ز سره دارد زمانه کز بمشیر
موسی را که خفته گون است

في الامثال والمواعظ والفقر سواد الوجه ذكر الامثال
خير المقال والدنيا دار الزوال وتغير الامور والانتقال

با سیه باش چون پیکر زرد
 با سیه رو خوشدلی بهم است
 تیش آتشیکه دلجو است
 زنگی زشت با بلا جوئی
 طرب او نه از نکویی است
 هست روشن تر از ضیاء طلال
 که سیه میچ زنگ نگیرد
 طرب انگیز سر خردی کم است
 طالب سوخته سیه رو نیست
 خوشدلی یافت از سیه روی
 خوشدلی اوز مُشک بوئی است
 کشف چال طلال و کفش طلال

[illegible]

امدادات و منقادات حاصل شده، که نخستین طایفه را تار است. برز که خواب ختمی تار می. در حق طایفه کورآزان خرد فرموده که چون بخواهی چشم آواز تو غنچین طایفه می غرض کرا و کلیم می و بلند می منقادات طایفه طایفه است که اینان حاصل شد.

[illegible]

میفرماید که از بی باب
 آمد و خود را عالم می نامد
 که در طاعت و سبک را دارد و در باب
 ۳۹ که در طاعت و سبک را دارد و در باب
 میفرماید که از بی باب
 آمد و خود را عالم می نامد

مورا از دما فسرود بنجر دارد در مشیمه لا عمر تو دانه دارد در دم او نزد است آنکه از پی شو جز بفضالش براه او زسی طاعت و معصیت ترنگست کی بفعل بدست و یارسد آنکه در خود بدست و یارسد چون تو در علم خود زبون باشی	اگر دش چرخ بجنبه گذرد کرده بر کار آسای بلا سورا و همشین با تم او کاسه تو چهار دارد دیا در چرخ در طاعتش قومی نفسی در نه ز می او برنگ یک رنگ است بنده خواهد که در خدای رسد کی تواند که در خدای رسد عارف کردگار چون باشی
---	---

فی التضرع والخشوع

باز تو زاری نکوست زور بد زور بگذارد اگر دواز زانکه داند خدا که سر حد حق چون تو دعوی ز زور و زور دار روی ز سرخ و جامه رنگار	عو ز زور خانه شور بدست ناز فرق هوا بر آواز کرد از تو زور است زور و زار صد دیده ز گور و گوشش کرد آواز نام تو رنگ جو صلیح تو جنگ
--	--

استی خود ز می کرد در اصل صبی
 خوار ز نیکو دست و پای خود را
 شناسی چون توانی که باین
 شناخت ضعیف خدا را
 شناسی خانه نشانی
 می میفرماید که از بی باب
 زین خانه نموده و زین باب
 بیاید که زور و زاری
 جمله درین دارد و زین باب
 است زاری باشد

میفرماید که از بی باب
 آمد و خود را عالم می نامد
 که در طاعت و سبک را دارد و در باب
 ۳۹ که در طاعت و سبک را دارد و در باب
 میفرماید که از بی باب
 آمد و خود را عالم می نامد

چہرہ خود تو وہ عہد کو تازہ و دایا بہشت اگر مثل تو بر دریش قدیم ہم بہر سنجیدہ اعلیٰ کی سکے۔

نیت علت پذیر ذات خدا
مهر دین بر تابد از تلقین
پارسا گریم است اودا به
تو نکو کار باش تا برهی
اندرین منزلیکه یک مفتی است
لفظ سیغی سخن که اندر شتر
مصلحتی گفت خدا از آن چه شد
واو او و وفا می دینش داد
پیر چون او از میان او رفت
آه ماندست یادگاری از او
پیش تاهو و ر و وحد آواز
گر پذیرد گشتی آسوده
بر در بی نیازی از که دم
چه وجودت بنزد او چه عدم
چون برون تاخت چشمه روزگار

تو بخت کنون چه جوئی جامی
مه فروشد چو بافت نورلقین
پادشاگر بدست مارا چه
باقضا و قدر چهر استی
بوده نابوده آمده رفت
طرقاگوی مومن بکشر
دست موسی خلیل آده شد
رقت و زینت یقینش داد
مانده آه مجر دیت گشت
ملت او نمود کاری ازو
خوشتن را بکش به تیغ نیاز
ورنه انگار بر بوده نابوده
گر تو باشی دگر نه اورا چه
مثل تو بردش نیاید کم
حاجتی نایدش به مقرر ز

نیست علت پذیرد از خدا
 مهر دین برتابد از تلقین
 پارساگر بهت اودا به
 تو نکو کار باش تا برهی
 اندرین منزلیکه یک مفتی است
 لفظ سیغی بخوان که اندر نتر
 مصطفی گفت چه از آن به
 و او او و فای و میش داد
 پس چون و او از میان او رفت
 آه ماندست یا دگاری ازو
 پیش تاهو و روهده آواز
 گر پذیرد نگشتی آسوده
 برور بی نیازی از که دم
 چه وجود بنزد او چه عدم
 چون برون تاخت خشم روز

تو بعلت کنون چه جوئی جای
 مه فرود شد چو تافت نورلقین
 پادشاگر بدست مارا چه
 با قضا و قدر چه راستی
 بوده نابوده آمده رفت
 طر قواگوی موسی بکشت
 دست موسی خلیل او شد
 رتبت و زینت یقینش داد
 مانده آه مجر دینت گفت
 ملت او نمود کاری ازو
 خوشتن را بکش به تیغ نیاز
 ورنه انکار بوده نابوده
 گر تو باشی و گرنه اودا چه
 مثل تو بردش نیاید کم
 حاجتی نایدش بر مقرر عز

قلمی دلا که روی داد لای دینی
 خدای تافت از ناکه شنی خنیم قوا
 غیر دود و قوا گوی خود نواز باند زبانی
 معنی خدای دیدارش که قال بود علی
 فی عالمی معنی اللک یوم الله لعل
 و میو ناید که چراغ نورست که بایستد
 اما تو نشید که راه از نورست
 بتابش خود بر آید و این نورست که
 صحرای راتو اندر نماند
 و چراغ نورست که جان آن عظیم
 بستند بیک اگر درین که شکار راه
 نموده اند سایه دیند نیکو باری
 چرا که نما چون خزان بخور که ببال و به
 کردند از راه نیکو و خدا افتاده ای
 علامت بیک

این همه طمطراق آب گل است چکند طر قوا ز شستی خن آن چراغ ترا بشت مسید صحرای شمع ران بنشانند پس درین کوچه نیست راه شما همه از راه بندگی دورید روز بھر خردس کے پاید چون تو که نیک باشی دگم بد پس چو شد روی عقل و شرم مسید	ورنه آنجا که محض جان دکل است طر قوا گوی نور خویشش بر خود بر آید تا فتن خویشید جان او نیم عطسه بستاند راه اگر هست هست آه شما چون خزان سال و ماه معذرت چون بود وقت خود بردن آید ترست از خود بود امید بخود رو تو کیان شناس بیم و امید
---	--

فی عدل الامر من الرعايا

کرد روزی عسر بر بگذری همه مشغول گشته در بازی هر یکی از بی مصارعتی بر کشیده بر خط ادب چون عمر سوی کو دکان نگریه	سوی جوقی زکو دکان نظری که ده هر یک بنه سرافرازی مینمودی ز خود مسیاحتی جامه از سر بردن بر سمع حشمتش پرده طرب بدرید
--	---

گو دوکان زوگر خجند بخت	خز که عبد الله زبیر زفت
گفت عمر ز پیش من بچه فن	تو نه بگر سختی بگفت من
چه گر نرم ز پشت ای کرم	نه تو بید او گر نه من مجرم
زرد آنکس که دید جوهر خود	چه قبول و چه رد چه نیک و چه بد
میر چون جفت دین داد و بود	خلق را دل ز عدل شاد بود
ور بود رای او سوی بیداد	ملک خود داد سر بر رباد
نیک باشی زور و سرستی	ور بد می جمله عهد بشکستی
چون گرفت ز عدل توشه خویش	مرکب تو بود و دوشمنل پیش
آنجنان شو بجزیرت آبادش	که و گر یاد نماید از یادش

فی التبیح والتنهیل

ذکر بردوستان و کم نغان	چه شمار یی بسان پیر زناز
جور با حکم او همه داد است	عمر بی یاد او همه باو است
انکه گریان از دست خندا	دل که بی یاد او هست سندا
شدی این چو نام او بردی	در طریقت قدم بیفشردی
تو بیاوش چو گل زبان کن	تا دمانت کند چو گل پر زر

عبد الله زبیر زفت
تو نه بگر سختی بگفت من
نه تو بید او گر نه من مجرم
چه قبول و چه رد چه نیک و چه بد
خلق را دل ز عدل شاد بود
ملک خود داد سر بر رباد
ور بد می جمله عهد بشکستی
مرکب تو بود و دوشمنل پیش
که و گر یاد نماید از یادش

عبد الله زبیر زفت
تو نه بگر سختی بگفت من
نه تو بید او گر نه من مجرم
چه قبول و چه رد چه نیک و چه بد
خلق را دل ز عدل شاد بود
ملک خود داد سر بر رباد
ور بد می جمله عهد بشکستی
مرکب تو بود و دوشمنل پیش
که و گر یاد نماید از یادش

[illegible]

میفرماید که بی همتان که در تندرست
یاد کنی که قدم و این من بناده اند
و بر آب اعلی رسیده اند میسند
اما مردان طریقت خود بدان مقام
بسج خود میسند که مراد از سفیان
نوری رحمه الله علیه است میفرماید
که از امام اول مکتب ای صاحب دل
علی الرضی دمی مصطفی یاد دیگر یاد
آوردن رب را تعالی شانه زد و خود

فا عبدلیک ملک زاده
خان لکن زاده خانہ برک ای
خان بست اودا گویا نو چینی
خان چان توالی خان لندی بکر
اودا گویا نو چینی
دربار اچا پیش اودا گویا نو چینی
بکام شهرت محو در ایران
ترا ۱۲ بوف زانی
منیر

که محاسب وقت باشد درین
نظر کرد آن ملاحظه است بنام کرم
نظر کرد آن ملاحظه است بنام کرم
نظر کرد آن ملاحظه است بنام کرم

سیرجان کرد جان بخود را	تشنه دل کرد عاشق خود را
یک زمان از درش مشو غائب	تا بود غم و رایتو صائب
کار نادان کوته اندیش است	یاد کرد کسی که در پیش است
فی المرید الرشید والشیخ العمید	
نوری از بایزید بسطامی	از پی طاعت و کمونامی
کرد نیکو سوالی و بگریست	گفت پیرا گو که ظالم کیست
پیر وی مرور جواب بداد	شریت دی هم از کتاب بداد
گفت ظالم کسی است بد روزی	که یکی لحظه در شب باروزی
کنند از غافل فراموشش	نبود بنده حلقه در گوشش
گر فراموش کردیش نفسی	ظالمی نیست خیره چو نتو کسی
در بوی حاضر و برب نامش	نیت گردی ز جزم احکامش
آنچنان یاد کن که از دل و جان	نشوی غافل از زمان بر زمان
یاد دار سخن ازان بیدار	مرد این راه حیدر کرار
فَاعْبُدِ الرَّبَّ فِي الصَّلَاةِ تَرَاهُ	ورن باشی چنین تو داغ و ناه
آنچنانش پرست در کونین	که همی بینش برائی العین

فروزی فرزند خدیو مامی^{۱۳} است گفتن بچم احکام ای در حقین حکم مستغرق بوردن^{۱۴}

گرچه چشمت در انبی بنید
ذکر خبر در ره مجاهد نیست
بر سببِ تِ اول ارچه یاد بود
زانکه غوغا ص از درون بکار
فاخته غایب است گوید کو
حاضرین را ز هیبتِ اَمّال
ناکه شوقِ فاخته بشنو
کانکه خوشنود یی احد جوید
لحش روضه بهشت شود
حاضرانکه شوی که در اَمین
تا درین خطّه لنگا پویی
چون ازین خطّه یکد خطه بر
مردگی کُفر و زندقه دین است
هر که شد لحظه رخو خوشنود
کی بدین اصل منصب ارزا نیست

خالق تو ترا همی بیند
ذکر در مجلس مُشاهده نیست
رسد آنجا که یاد باد بود
آب جوید کُشد هم آبش زار
تو اگر حاضری بچو گوئی پو
گر تر احصه غیبت است بنال
حالت ذوق ساخته بدو جو
نور توحید در لیل جوید
در دوحشِ بهشت زشت شود
حاضر دل بوی نه حاضرتن
یا همه بهشت یا همه روی
جان طالبِ عِمان عشق گر
هر چه گفتند مغرآن این است
سالمها بند شد بدو و دود
جز کسی کش سیر مُسلمانی

اگر چه چشمت در انمی بیند
 ذکر خبر در ره مجاهد نیست
 بر سبب اول ار چه یاد بود
 ز آنکه غوغا از درون بجار
 فاخته غایب است گوید گو
 حاضران را ز میست لال
 ناله شوق فاخته بشنو
 کاکانه خوشنودی احد جوید
 لحدش روضه بهشت شود
 حاضرانگه شوی که در یامن
 تا درین خطه نکا بوی
 چون ازین خطه بیک خطه بر
 مردگی کفر و زندگی دین است
 هر که شد لحظه رخو خوشنود
 کی بدین صل منصب از ا
 خالق تو ترا همی بیند
 ذکر در مجلس مشاهد نیست
 رسد آنجا که یاد باد بود
 آب جوید گشته هم آتش زار
 تو اگر حاضری جو گوئی جو
 اگر تر حقیقت غیب است بنال
 حالت ذوق ساخته بدو جو
 نور تو حید در لحد جوید
 در دوشش بهشت زشت شود
 حاضر دل بوی نه حاضر تن
 یا همه بهشت یا همه روی
 جان طالب عنان عشق گر
 هر چه گفتند مغرآن این است
 سالها بند شد بدو و دود
 خبر کسی کش سر مسلمان است

[illegible]

عشق و آنکس آنجهان کرد آنکسایکه مرد این راه اند چون گذشته ز عالم ملک بود	شرط نبود حدیث جان کردن از غم جان و دل نگا صند چشمه زندگانی آنجا جوی
فی دار الغرور	
اجل آمد کلیه خانه راز تا بود این جهان نباشد آن حقه سر مهربان جانت سابق نامیه بمهر آورد تا ز دور زمانه خواهی زیست سختی نامه خدای عز و جل تا دم آدمی ز تو نرمد شرد و گرم زمانه ناخوده تو نداری خبر ز عالم غیب حال آنجای صورتی نبود جان به حضرت رسد بیاساید	در دین بی اجل نکرد باز تا تو باشی نباشد یزدان مهره مهر نور ایمان وز پی تو بجا نمت بسپرد تو ندانی که اندر آنجا چیست برنگیر دگر که دست اجل صبح دینیت ز شرق جان و دم نرسی بر در سراپرده باز نشاسی از هنر معیب چون دگر کار عادت نبود واسطه کر شهت رست نهاده

سلاطین پیمند " علیه مراد
در اینجا از تجارات لطیفه ها
که حکم از این و آن می کنند
و در ادا ربحان نفس ناطقه
عارفت که اصل بیان است
نه سرد و گرم زبانه زد
است و اینجا مرد از تعجب
ولیط داد زده و شکوه دهم
مخزن که از واردات طالب
سالک شد "

ولا عاصی

علاهی سگ

دین داران را در این دنیا نشانی از خداوند نیست و این مرد خردمند است که تمام این غفلت زشت را بخاطر دین از سر دست می زند

چون رسیدی بحضرت فرمان
رخس دین آشنائی راغ شود
باجات تو دین برون ناید
گفت مرد خرد درین سخن
خفته اند آدمی ز حرص و غلو
خلق عالم همه خواب درند
آن هوا نیکو بیش ازین باشد
ورنه دینی کزین حیات بود
دین و ملت در عدم زدن
آنکه کم زد و جوید عالم را
و آنکه او طالب است افزون را
این یکی پای در کیس بماند
پای آنرا قدم عدم کرده
با دینیت بعا و معز و ن
چیزیان دار و دار ز بیم گزند

پس از انجا روانه گرد دجان
مرغ واران از نفس مبالغ شود
شب مرگ تو روز دین زاید
که سخنهای او مست چون فتوی
مرگ چون رخ نمود فانی
همه در عالم خراب درند
رسم و عادت بودند دین باشد
دین نباشد که ثبات بود
کم کردن از برای کم شدن
گو بین مصطفی و آدم را
گو بین عا و اوقار و ن
و آن در خسته نصیب بماند
دست این ندیم قلم کرده
خاک لغت سزای قار و
نیکو ان را فدا شوی چو سپند

دین داران را در این دنیا نشانی از خداوند نیست و این مرد خردمند است که تمام این غفلت زشت را بخاطر دین از سر دست می زند

دین داران را در این دنیا نشانی از خداوند نیست و این مرد خردمند است که تمام این غفلت زشت را بخاطر دین از سر دست می زند

دین داران را در این دنیا نشانی از خداوند نیست و این مرد خردمند است که تمام این غفلت زشت را بخاطر دین از سر دست می زند

در شرح این شعر که در کتاب...

شکل جسم و طبايع و تبديل	آدمي رست سال و ماه عديل
شکر شکر او که داند رفت	گوهر ذکر او که يار و سفت
او به بخشد هم او ثواب دهد	او بگويد هم او جواب دهد
سر چه بستد ز نعت و نازت	به ازان يا همان دهد بارت
گر همه مويها ز بان گردد ق	هر کي صدره ز جان گردد
تا بدان شکر او فزون گويند	شکر تو فيق شکر چون گويند
پس سوي شکر نعتش بگويند	گر بگويند هم بدو گويند
تن و جان بي قضا در سگر	دل تر نعم کنان که يار شکر
ورنه در راه دانش تدبير	از زن و مرد از جوان از پير
کو جهان عالم هوس اند	عور جهان چو نور و چون گلرند

في القهر واللطف

شاکر لطف و رحمتش دیندار	شاکي قهر و غیرتش کفار
بنی آنکه که گیرد ایزد خشم	آمیخته در چشمه باید اندر چشم
قهر و لطفش که در جهان تو	تیمت گهر و تهمت نموت
لطف و قهرش نشان بنبرو	شکر و سگرش مقام مغرور

در شرح این شعر که در کتاب...

در شرح این شعر که در کتاب...

در شرح این شعر که در کتاب...

گردان را طعام نبردش بسر
گردن گردان شکسته بقیه
سرعت عفو از ره گفتار
عفو برگشته بق برده
تایب ذنب را بداده نیا
روح بخش است و روح در نیو
او ترا حفظ و تو خود غافل
خوی ما او کو کند در ما
انجمن مهر کو کند پیوند
ناگهان را بلطف خود کس کرد
فضل او پیش خیم دانش داد
چون ترا کرد علم او ساکن
رسته باشد همیشه در صفا
غیب او عیبها بدسته
علم او عیب با پوشیده

سرکشانِ لگامِ قهرش بس
ضُفّار از لطف داده دو هم
بر گرفت است رسم استغفار
سَبَقَتْ رَحْمَتِي لَكُمْ خُرْدَه
پاک کرده صفا یفش ز گناه
برده دارد است پرده در چو
ایست میقل ظالم جاہل
مهر بانتر ز ماست او بر ما
مادران را کجاست بر فرزند
شکر و صبری ز بندگان بر کرد
در حسرت در آه جان بکش
از رُبانندگان شدی ایمن
مرد کو می ز کسبِ ننگبَا
عضو او شستش تو آسته
تو کفنه سر او نیوشیده

نوی

و زیاده را که بچندین غنچه های کوچک
که قوت قوتش از اینها بیشتر
فراوانند همین طایفه از اینها
که در دوزخ و بریدند و بکند و بکند
حق غافلند و این حق از این
علم هم دارد و سران این
بنیان از آنکه خود را که
باز بمانند و از خداوند است
فراوانند و از خداوند است
فراوانند و از خداوند است

[illegible][illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم
 این کتاب را در روز جمعه ۱۲۸۲ هجری قمری در شهر تهران
 در روز ۱۲۸۲ هجری قمری در شهر تهران
 در روز ۱۲۸۲ هجری قمری در شهر تهران

دستگیرت بیکسان را او	نه پسندد چو ماخان را او
زانکه پاک است پاک را خوا	عالم الغیب خاک را خواهد
لطف او عکس بر مسکینان	قهر او جانگداز بیدنیان
فی طلوعه علی ضمایر العباد	
شراب یکب ز خلق دست	داوود و ضد آن توانست
اوست مرفط تر از خاطر	دانش او منزه از خاطر
چون تودانی که او میداند	خرطبع تو در رگلت ماند
اوز تو داند آنچه در دلت	زانکه او خالق دل و گلست
روی ز آئین بد بگردانی	رای تو پرورد مسلمان
چون بگش غر و خواهی داد	نار در دلی نه نور خواهی داد
چون بگش که نخواهی کرد	طبع حلم از دود آید مرد
علم و عقل ارجاع افروز	حلم او طبع را گناه آموز
کر نه حشمت بی همیشه پناه	بنده کی زهره دشتی گناه
مصلحت بین خلق پیش از آن	
سلطنت بر زمین پیش از راز	

از دین و دنیا و آخرت و هر چه در این عالم است
 از دین و دنیا و آخرت و هر چه در این عالم است
 از دین و دنیا و آخرت و هر چه در این عالم است

۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

49

نفس خود را میان حالت پر غرقه در غلزم خجالت خویش

فی کرمہ دانتہ رازق الارزاق

جانور را چو خان پیش نهاد
همه را روح روز و رُخ می آرد
روزی هر یکی پدید آرد
کافر و مومن و ستمی و سعید
حاجت همنوشتان رطقت
چرخ بنان نیست پرورش را
اوز توجیه بندگان بگوید
نان و جان تو در خزان هست
روزی تو اگر بچین باشد
تا ترا زدا و بردشتاب
نه ترا گفت راز حق تو منم

خوردنی از خوردن بیش نهاد
نیکبختی و سیکر و زی از دواست
در انبار خانه مهر نه کرد
همه را روزی و حیات جدید
چیم خودش بداده روزی و خلوت
جز شرف نیست ناخنخوشت را
ناخنخوشت را چونان همی بدید
تو نداری بگفته او را اوست
اسپک تو زیرین باشد
ورنه او را بر تو تو در خواب
عالم سیر و عالم علنم

جان بد ادم و جو و نان بد هم
هر چه خواهی تو در زمان بد هم

[illegible]

ان بمعنى ملك

طایفی زینبی حضرت

[illegible]

في أنه لا يحتاج الى التفسير

زالکی کرد سر بر دین ز خفت
کاشی بهم آن نو و هم آن کهن
علت زرق و جوب برفت
بی سبب را زقی یقین د انم
از هزاران هزار بهایک تو
شعله از تو صد هزار اختر
مرد نبود کسی که در غم خور

کشتک خوش خشک و نندو
رزق برکت هر چه استگر
گر یه ابرنی و خنده کشت
همه ازشت جانم و نامم
زانکه اندک نباشد اندک تو
قطره از تو صد هزار خضر
در یقین باشد از زنی کمتر

حکایت

آن نه بشیده که بی خیم ابر
گبر را گفت بش مسلمان
کز تو این مکرمت نمیدیند
گفت گبر ارمانه بگزیند
زانکه او مکرست و با احسان
دشت در باخت در پیش جعفر

مُخِ رُوزِی بِیافتِ نَزْدِ کِجِ
زِینِ هُنرِ شِیْءِ سَخْدانی
مُرْعَکَّانِ گِرَچِ دَانِ بَرِگِزِنَدِ
آخِرِ اینِ رِیجِ مَنِ هِمی مِیَنَدِ
مَکْنَدِ سَخْلِ بَا کَرَمِ کِیسانِ
دَا دِ اِزِ دِجایِ دِشْتِشِ پَرِ

[illegible][illegible]

[illegible]

نظر آید میسر باید که در عاشقان در
 آنست که در بوسه دل
 با لب که بانی آنست که چون از دین
 دل دین اندر دگرگاه
 با ندرش غل جان کردن
 همان مهر که باده
 که مومن نشاند

فی المحبت والتجريد

عاشقان سوخته شمس است	عقل در آستین جان بر دست
تا جو سوش بر آق دل را	در رکابش همه بر افشاند
جان و دل در ریش ناکند	خویش را از ان شمار کند
پیش توحید او نه گفته نه نوا	همه پیچید هیچ اوست که اوست
عقل جاز از انبرد او چه خطر	دل دین هم گز نکند گز
برده عاشقان رقیق را	نقش این برده مودق ترا
غالب عشق هست مغلوبش	خود ترا شرح داد مغلوش
ابر چون ز آفتاب دور شود	عالم عشق بر نور شود

از محبت طلاق

عشق در آستین جان بر دست
 در رکابش همه بر افشاند
 خویش را از ان شمار کند
 همه پیچید هیچ اوست که اوست
 عقل جاز از انبرد او چه خطر
 دل دین هم گز نکند گز
 نقش این برده مودق ترا
 خود ترا شرح داد مغلوش
 ابر چون ز آفتاب دور شود
 عالم عشق بر نور شود

نظر آید میسر باید که در عاشقان در
 آنست که در بوسه دل
 با لب که بانی آنست که چون از دین
 دل دین اندر دگرگاه
 با ندرش غل جان کردن
 همان مهر که باده
 که مومن نشاند
 عشق در آستین جان بر دست
 در رکابش همه بر افشاند
 خویش را از ان شمار کند
 همه پیچید هیچ اوست که اوست
 عقل جاز از انبرد او چه خطر
 دل دین هم گز نکند گز
 نقش این برده مودق ترا
 خود ترا شرح داد مغلوش
 ابر چون ز آفتاب دور شود
 عالم عشق بر نور شود

عشق در آستین جان بر دست
 در رکابش همه بر افشاند
 خویش را از ان شمار کند
 همه پیچید هیچ اوست که اوست
 عقل جاز از انبرد او چه خطر
 دل دین هم گز نکند گز
 نقش این برده مودق ترا
 خود ترا شرح داد مغلوش
 ابر چون ز آفتاب دور شود
 عالم عشق بر نور شود

[illegible]

۱۳۰۰ آنرا جو گدائی و فلاح نفس
کے منیر مایکہ از عدل
تقوت رسی و

داروئی وین
ایقیت وین

پن گندم و آرم
سبکی از علاقی یکی است

اسماء

ایمانی بدیاری داد

چون بسی کرد فزون عا^{ترا}
تو صدی بی نفس ^{بیستلام} فرن ز قدم
صد هزارت حجاب ^{خطاب} در را
دلست بازیت قالت ^{منور} تو

۱۷ منیر باید که تو از
 ناست و تو که تو با من
 ۱۸ منیر باید که تو
 ۱۹ منیر باید که تو
 ۲۰ منیر باید که تو
 ۲۱ منیر باید که تو
 ۲۲ منیر باید که تو
 ۲۳ منیر باید که تو
 ۲۴ منیر باید که تو
 ۲۵ منیر باید که تو
 ۲۶ منیر باید که تو
 ۲۷ منیر باید که تو
 ۲۸ منیر باید که تو
 ۲۹ منیر باید که تو
 ۳۰ منیر باید که تو

شوبہ ریائی داد و دین کیم تا کند تو بہ تو جملہ قبول تو منور از متابعی شیطان چون ترا بار داد برد گاہ	ق تن برہنہ چو گندم و آدم تا نکردی دگر بگرد فضول تو بہ ناکردہ کی بوی انسان آرزو زو مخواہ اور خواہ
--	---

علی بن ابی طالب

روزنامہ

مجلس

باللغة العربية

بسم الله الرحمن الرحيم

معنی شرف

قافیه های این

ان شیطانی از

از فاضل در علایق اخفی بجای دال
که تائی خطاب را اقل اسم آورده اند
عایت قاضی بای بر سلطان پیشی گزفت
خا بای است

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين

چون رسیدی بپوش غره یار	نیش نوشش شمار و خبری غار
از بی رنگ آینه دل حُر	لاست ناخن چرا هستی رُ
می خواهی تو از کتاب خدا	نیست اموات مرده بل احیا
مشو از راه نا توانستن	همچو کشتی بهر دم آسستن

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين

نیک بد خوب و زشت کیان	هر چه دادت خدا می رجان
نه غزایل چون ز رحان دید	رحمت و لعن هر دو یک ساز
آسج آودش از غم می جنگ	نیک بد خواست هر دو را یک
صورت آنگه نیست بر دصبر	باد بانی بدست باد و بار

که صابران با در دست ارضا انداخته اند که با در بر باشد

و تسبیح نه ایست چون کشتی باشد که ز نام آن بدست بادی افتد که بر متعلق باشد و آن باد که

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين

ن گریه گریه از کفش بر انداختن می‌های می‌های آشکارا ریزش است

اینهمه علم جسم مختصر است
علم آن کس نظر اَدَقِ باشد
سوی آنکس که عقل و دین دارد
چسبیت این راه را نشان دهنده
و رزمن پُرسی ای برادر هم
و بسوی جهانِ حقی که رود
جاه و حرمت نَدَل را کرد
منقبت کردن نفوس از بد
چسبیت را و چنین ره اغافل
رفتن از منزل سخن کوشان

[illegible]

داین کاریست که بکلیتم غلیل علیه السلام افتاده بود فایم را عملی صلوة

۴	رفیق از فعل حق سویی صفتش	وز صفت زی مقام معرفتش
	انگه از معرفت بعالم راز	پس رسیدن آستان نیاز

۴
 میفرماید که از غفلت
 که انوار و خطای حسیل و ضلالت
 لطیف اوست پیش ازین نظر عارفان بایستد
 تا بقلاذری ضرر صواب اندیش ازین راه بصفت
 جمیع الصفات اگر اید از صفت ذات ایشانندی که در تقسیم بذات قوام است
 ذات در اینها چون انباشت نفس برانداختند و در راه امتحان که تمام مفسد
 آنست که نمایان نیست اگر در وجود حق نگینند نفس که یک شیخ نیست از دل شدند چون نیازی
 از نفس از میان رفت حق نیازی ندارند و این بی نیازی باقی باقی بود و نمود
 که نور و صدف از در محبت حق بگذشتند و نیازی به حق نیست از دل شدند چون نیازی
 به نیازی نیست و نیازی نیست از دل شدند و نیازی به حق نیست از دل شدند چون نیازی
 و این که باز برید بطایع حق و این که باز برید بطایع حق و این که باز برید بطایع حق

دَل برآرد ز نفس تیره و دمار	با نیاز آنهی که گشتی یار
ز ان همه کرده ما بخل گردد	در درون تو نفس دَل گردد

[illegible]

و ز صفت ز می مقام معشتر
 پس رسیدن آستان نیاز
 دل بر آرد ز نفس تیره دمار
 زان همه کرده ما نخل گردد

خان و مالش همه بر اندازد
در تن تو چو نفس تو گدازد
پس از وقتی نیاز بستاند
نه ز بیموده گفت و نادان
ایمن بانی که راز مطلق گفت
راز خود چون زرد داد گشت

در رہ امتحانش بگذارد
دل بدیج کا خویش بسا
چون نیازش نماذقی ماند
بازیدار بگفت سبحانی
راست جنید کو انا الحق گفست
راست جلّا گشت اورا گفست

مبارک باد که اگر چنانچه
روشن تر از روز بود اما از روی
مجاز چون شب تاریک تر از روی
از آنست که روز بروی خدا می
گفت و بجای تند و خرواند که
راز او را گشوده گشت اما ناچار
بودار بود اما سمیت
بیارم

روز ریش چو شبنمی آمد
راز چون کرد ناگهانی فاش
صورت او نصیب دار آمد
جان جانفش چو شد تها از
گفت مع نفک ای پسر قاتل

نطق او گفته خدای آمد
بی اجازت میان او باش
سیرت او نصیب یار آمد
خون دل گشت برنخان عمار
گفت مع نفعک ای پسر قمار

[illegible]

کہ سیر جان قطع شد پس
و آن اما التی باشد کہ پس
هم از تر قطره خون چون گفت
مع جکید و دوزخانی بر آواز می
خفا که عالمی سراید که غدا نشیند و قطره
آن راز کہ در سینه نهان است و نمیزد توان
پس از توان گفت و نمیزد توان

در جامی از دوازده
پیشینه که در او بود که می گفت نامش
منصور بود که اگر ادا کرد نامش
و این در صفت مشرکان است
کیا قبل از این

علی بن ابی طالب
در بیان
بازن و در بیان
نفس و قوم و ذات
ای بکبار

مخلص خدا ما نذر گرا
تا شود که دل بستان حق گرا
از دوزخ بیاورد این دوزخ
و غنچه بیست که از این دوزخ
دل در دوزخ بفرزاد باغ و چید
ز باغ نذر دوزخ باغ و چید
دل بیاورد و دست خود را
چون نخل و بیست که از این

ای به حال اینجه کجاست
و اگر بنیانی ندارد در او باین
که ازین دارا فرود بر آید
که در گوی اوده و نه از آنست
راوش که از ان است و همدون
منه ما که مانند خفا بیرون
علای عله

[illegible]

در گرزین سرا پُر او باشر کانکس نیکه بنده اند او را کمر بندگی به بسته مدام	گر بوی در نه بردر او باش بخدای بسنده اند او را خواجه صفت بام همی غلام
--	--

في العالم والجاهل

بر پسر شیخ گورگانی گفت
 اندرین کوچه خانه باید
 ساز پیرایه در ره تجرید
 و اندرین منزل عنا و ضرر
 بر در بوستان الا الله
 نیست شوتا هم او ده بصواب

[illegible]

ای دور راه خوید بپیمایید و بسای پند که سران
ای انگاران بنمایید و بسای پند که سران
ای دور راه خوید بپیمایید و بسای پند که سران
ای انگاران بنمایید و بسای پند که سران
ای دور راه خوید بپیمایید و بسای پند که سران
ای انگاران بنمایید و بسای پند که سران
ای دور راه خوید بپیمایید و بسای پند که سران
ای انگاران بنمایید و بسای پند که سران
ای دور راه خوید بپیمایید و بسای پند که سران
ای انگاران بنمایید و بسای پند که سران

[illegible]

ايضا في التوكل

بتوکل روند مردان راه

بی منہ بانفاق بردرگاہ

[illegible]

چون نداری بر قضاوت
بهت فرنگ بهت چهار بار

از توکل ترا بر اوست می
در شمع مسکون چو از طریق شمع

کمال که از آن کمال و مجد و
 شکر کنی بجان بخت و جابر باشد
 از روی انصافات زوایا و بخشش
 و این بخت جابر در دوزخ
 درج در پید و دوازده از آن
 از آن که از آن کمال و مجد و
 شکر کنی بجان بخت و جابر باشد
 از روی انصافات زوایا و بخشش
 و این بخت جابر در دوزخ
 درج در پید و دوازده از آن
 از آن که از آن کمال و مجد و
 شکر کنی بجان بخت و جابر باشد
 از روی انصافات زوایا و بخشش
 و این بخت جابر در دوزخ
 درج در پید و دوازده از آن

و در این بین بود و هم از اولیاء
سیاست و سیاست کارهای
حاجز فکری که در دو کلمه متغیر
واقع است و نیز آنکه متغیر
را نیندازند و فراتر از او را بی
منقول از ایشان که در متن
و بعد از او بود می بود و هم از اولیاء

جمع گشتند مردم بر زن
 حال او سرسبز بر سپیدند
 از ره بند و نصیحت آموزی
 شوهرت چون برای ز عفا
 گفت بگذشت راضیم بخدا
 باز گفتند رزق تو چند است
 گفت چند آنکه عمر ماند ستم
 آن کی گفت می ندانی تو
 گفت روزی دهم همی داند
 باز گفتند بی سبب ندیده
 نیست دنیا ترله هیچ سبیل
 گفت کای را آن شده تیره
 حاجت آنرا بود سوی زنبیل
 آسمان وزمین جمله درست
 برساند چنانکه خود خواهد

از روی غنای
 ای نازده است

شاد رفتند جمله تا بر زن
 چون در افرد و متحن دیدند
 جمله گفتند بگرد سوزی
 هیچ بگذشت مر تر افقات
 آنچه رزق مست ماند بجا
 که دلت قانع است و خرد
 رزق من کرد جمله در دستم
 بود و داند ز زندگانی تو
 تا بود روح رزق نشاند
 هرگز از بید بن رطب ندید
 نفرشت ز آسمان زنبیل
 چند گوید هرزه پر خنجر
 کش نباشد زین کثیر و قلیل
 هر چه خود خواست کرد حکم اوست
 که بنیزاید و گهی کا

جمع گشتند مردم بر زن
 حال او سرسبز بر سپیدند
 از ره بند و نصیحت آموزی
 شوهرت چون برای ز عفا
 گفت بگذشت راضیم بخدا
 باز گفتند رزق تو چند است
 گفت چند آنکه عمر ماند ستم
 آن کی گفت می ندانی تو
 گفت روزی دهم همی داند
 باز گفتند بی سبب ندیده
 نیست دنیا ترله هیچ سبیل
 گفت کای را آن شده تیره
 حاجت آنرا بود سوی زنبیل
 آسمان وزمین جمله درست
 برساند چنانکه خود خواهد

از روی غنای
 ای نازده است

شاد رفتند جمله تا بر زن
 چون در افرد و متحن دیدند
 جمله گفتند بگرد سوزی
 هیچ بگذشت مر تر افقات
 آنچه رزق مست ماند بجا
 که دلت قانع است و خرد
 رزق من کرد جمله در دستم
 بود و داند ز زندگانی تو
 تا بود روح رزق نشاند
 هرگز از بید بن رطب ندید
 نفرشت ز آسمان زنبیل
 چند گوید هرزه پر خنجر
 کش نباشد زین کثیر و قلیل
 هر چه خود خواست کرد حکم اوست
 که بنیزاید و گهی کا

از روی غنای
 ای نازده است

از روی غنای
 ای نازده است

مرد نامی دلیک کم زرنی
رو بیا موزر هر وی ز زنان
وای آن مرد گو کم است از زن
کین چو باز است و آن چو بویا
چون همه سوخت او دواند
برسد در خود و بدو نرسد
بهر دین این و آن ز بهر شکی
گوش عشق از یکی خبر شنود
چکنی بیش ازین خردش مغلوب
تا نه بنبهد سرت میان دگوش

از تو کل نفس تو چند زنی
مقولی محکم چون نه راه رَد و لَو چون مردان
کاهلی پیشه کردی آتن زن
دل نگهدارد نفس را بگزار
تا بد آنجا که ما و تو دانند
عقل کا ندر جهان چو نرسد
گوش سرد دست گوش عشق کی
بیشمار چه گوش سرش شود
بر دوسوی سر آن گوش چو یو
کودکی روز دیو چشم بیوش

فِي تَفْسِيرِ الرُّوَا

همه در گشتی اند و در خواب اند

خلق تا در جهان اسباب

۴۰ - از اینجاست که حکیم عرب
و دانایان هم میفرمودند و صبی
سوال صلح فرمود که اگر کسی
نیاید او را قتل کند - عیال
صلح مردار لاریت در دهان

کوه کوکریا و دساود و در کوه ۴
 قاعد کسی حقیقت نشاندان
 چو بنده پیش زین حلق
 نایز افراش قهر و تقیر عدا
 صالح باشد تقیر قراست و اگر
 پدید روی در الزمیر و حال

[illegible]

عقل باطنی

[illegible][illegible]

و این خلق تبار
بفرایند شال اندازانید و عالم کفری
باز که گویند بختی اندازانید و قادیانی
خواب اندازید که قاعد است که بختی
درست است که بختی اندازانید و قادیانی
عالم خواب اندازانید و قادیانی
عالم خواب اندازانید و قادیانی

ویند که خلق تا مرز
میفریادند خالق را
و عالم حیات اندیشه‌ی
مانند که گویند یا ستمی
خواب انداخته که

بسم الله الرحمن الرحيم

[illegible]

علای سلمه
بر زبان می آید و در کمال کمال
و در کمال کمال و در کمال کمال

که بیاخت و فصل از شاه رسید
 و اگر میوه فصل زیت که پخت
 دیگمان با نام شاه رسید
 که دندان زرد بالا ماند
 و در بن دندان در غیر
 که میوه یاد که کسینان
 و خزان و شکریان در غیر
 مال و نعمت به نیت که در غیر
 که در فن و غیر میوه از آن در غیر
 که در فن و غیر میوه از آن در غیر

میوه و خواب زیست از شا وقت ادراک چون فراز رسد دست خود چون دراز بنید و رشود تنهایی او کو تاه دست باشد برادر و خواهر باشد گشت همچو فرزندان دختر اندیشه با پستان جگر و دل خواب گنج بود مغز مال نخان پهلوزن هست فرزند آلت تولید دست شستن ز کار نو مسیت میزد و سطل و آت قفیل و آنکه بر لب ز ند خواب اندر باو گر کس مصارعت کردن و آنکه دار و خورده می در خوا	یک ز اندر زمان اندرگاه مرد بیننده زو بنار رسد شود اندر سخا و را در پی فرد کشد از سخل گرد خویش سپاه آن چپ دختر آن راست سپهر نسبت مادر و پدر دندان چون شکم مال و نعمت پنهان ساق و زانو عا و رنج بود پوست چون ستر در کشیده بتن نیک و بد زشت و خوش شقی و سعید رقص کردن و قاحت و شیدیت همه بر خادمان کند دلیل زن کند بیشک او بتاب اندر غلبت کردن است و آزر دن رسته که روز در در و رنج و عذا
--	--

و خزان و شکریان در غیر
 مال و نعمت به نیت که در غیر
 که در فن و غیر میوه از آن در غیر
 که در فن و غیر میوه از آن در غیر
 که در فن و غیر میوه از آن در غیر
 که در فن و غیر میوه از آن در غیر
 که در فن و غیر میوه از آن در غیر
 که در فن و غیر میوه از آن در غیر
 که در فن و غیر میوه از آن در غیر
 که در فن و غیر میوه از آن در غیر

طیب

۴
و کتا کردن میفرمایند و در آن گاه که این
تعبیر شود گویند و در آن گاه که این
خود اندک تغییر پیدا کند و اگر کسی از آن
معه ای اگر در همان بند خود خوب باشد
راحتش نشود که شتر یا بد است
ای در ضمن قهر که است و ای
بسیار آید اگر در آن بدانند و ای
تعبیر نیست حال باشد و اگر چه
باید که در آن

طیب باشد و گویند اند خواب
 رحمت آن نوع را که در اند
 گرد خان رنج بیشتر باشد
 مرد بیمار و طیب و جامه نو
 رقص کردن بخواب گشتی
 و آنکه در بند حبس بسته بود
 بر که بیند زن روان شده
 چون نه بیند جراحت این باشد
 انده صعب یا بد از کاری
 و آن زنی که زنجیر خون آید
 گوشت بیند خواب در بیمار
 مستی و بخودی ز شراب و شرب
 و آنکه او پارسی است روزی آن

این یکی رحمت آن دیگر نه باب
 رحمت آن جنس را که بر کالند
 راحتش کمتر از ضرر باشد
 بد بود بد ز من نکو بشنو
 بیم غرقست و مایه رشتی
 رقص کردن و راجسته بود
 رغبتی یا بد از طلال بردن
 و جراحت بود جز این باشد
 بسته گردد بدست خوشخواری
 گوشت مرده زو بردن آید
 اگر خورد زود امید از و بردار
 آنکه تازی است بد بود و خواب
 سرفروزی و نیک روزی آن

شیردر خواب رنج مال بود

روزِ بُنیس کیروزِ حلال بود

علاء الدین

فی رویا و الاوائی والا ثواب بنی خدیجه

جامه کهنه بیخ و اندوده است	جامه نوزد دولت انبوه است
بهترین جامه بود و شکفت	مرمر او ستاد چو نین گفت
مرزنا ز هست جامه رنگین	اصل شادی و رحمت و تریزین
جامه سرخ مایه شادیت	سال و سه بخت از دوازده است
جامه حصیبت زنگ سیاه	و ر بود زرد در دو محنت آه
جامه های کبود اندوده است	رنج بر دل فزودن تر از گوه است
طبیسان و رد اجمال بود	کیسه دصتره اصل مال بود
زرد بان اصل و مایه سفر است	لیک زان مرد را همه خطر است
استیا مردم امین باشد	آنکه در خانه به گزین باشد
دام باشد خواب بستن کار	آینه زن بود نگو مشد آزار
بنگی آیدت ز قفل پرید	چون کشایش که آیدت کلید

فی رویا و القضا عین

مرد طبایخ نعمت بسیار	همچو قصاب در تبااهی کار
رنج و بیماریست مرطوب	خاصه آنرا که هست خوار و غریب

در زنی آنکس که رنجها و بلا
 مرد خفاف و تعلی و خراز
 مرد بزرگ و زرگر و عطار
 مرد خمار و مطرب و رادی
 مرد بیطار ایض و کحال
 هست در خواب دیدن صیاد
 مرد شمشیرگر دلیل غناست
 مرد شکار و گل گرد و حمال
 همه بر دست او شود زیبا
 از موارث آنکه دار و راز
 خوبی کار و نعمت بسیار
 مایه شادمانی و شادی
 چون دلیل اند بر تباهی حال
 مایه مکر و حیل بر مرصدا
 همچنین تیرگر که تیر آراست
 هر سه آن را دلیل دان مال

در زنی آنکس که رنجها و بلا
 مرد خفاف و تعلی و خراز
 مرد بزرگ و زرگر و عطار
 مرد خمار و مطرب و رادی
 مرد بیطار ایض و کحال
 هست در خواب دیدن صیاد
 مرد شمشیرگر دلیل غناست
 مرد شکار و گل گرد و حمال

فی رویاء البهایم

خبر بود خادمی ولی کامل
 اسب زن باشد ای نش فرد
 آستر از آن زن بود حامل
 آستر آید تر اسف در خواب
 که بکار اندرون بود منیل
 مرد را اسب زن بود و خورد
 بد بود بچه نایدش حاصل
 سفری سهناک بر غم و تاب

کاو باشد دلیل سال فراخ
 بر باد شاه شود گستاخ

فی رویا السباع ای روزگاران

که بود کارش از مجامد دور هر کسی ترساک زان صولت اقتضایان کند فراخی سال پر خروش و بکار با پر شر نیست بر قول او ستاد فرید بیشتر در او بدانش پیر که بود در معاشرت غدار بکتاب اندر این چنین آرند که ز دیدنش کس نیابد مرز دشمنانند هر یکی بد خواه مرده بینی در او بتر باشد و کند قصد تو ترا بتر است همه هستند یک بیک آفات گرچه بیدار با سبان باشد	شیر خضم مسلط و مغرور بیل شایست یک با هیت گویند آیدت غنیمت و مال بزبان دنی و بد گو هر یک باشد بهر سبیل منفید آمو از خانه زنان تقیر دشمن آمد پلنگ بد کردار بتر را هم بدشمن از کارند خوس خصمیت پرخیاقت و دوز یوز و کفتار و گرگ بار و باه و رجه رو باه حیل گر باشد مارکان هم عدوی کینه در آ سگ و دم و غنچه و درگ حشرات سگ خواب اندون عوان باشد
---	--

این شعر در کتاب
 الفی فی رویا
 و در کتاب
 الفی فی رویا
 و در کتاب
 الفی فی رویا

دیدن آفتاب را در خواب
ماه مانند رای زن باشد
چرم مرغ یا زحل در خواب
تیراننده دبیر آمد
زهره خود هست مایه میش
وان دگر کوکبان برادر دان
همچو یعقوب کاین طریق نخواست
مهر و ماهش بدر بد و مادر
کس جو ما دید خیره غمخواران
خفته بیدار کردن آسان است
بس کن از زجر و فال و تعبیر

ای دو بر زعم تو مراد و مرید	چون گزشتی نه آنت ماندنیز
دوئی از عقل دان نه از توحید	

علي بن محمد
بيت ماي العبد مؤيد بن

بنوعی داد و ستد
 مگر هم میگرد و فیم که تنها
 هزار آنگ در دل دارد و گویا عالمی است
 بجای خود و جهانیت بسیار گرم آنگ
 همه چون از نقل و غل آبی از دارالغفره
 و امن کنان به خاستی که سراسی نقل است
 و سر افکند و بر سبزه بجای کسیدی که اهل
 مقصود است اینچنان خود ترا چون اینچنان
 پس شد که کنشانی بی وجود اینجا کیست

[illegible]

تجلی بیانی و دائمی بملکت، اربعه بر سر کوه
ای بر خیالی از خودی و خویش داری باز بر سر
خاطر تو دید آنرا فضا الهام و در زمان ای
بوجود ظهور آن سرش بیدار که تا سر بر نهانم
و قلم فضا آنجا باشد نه اندازند از آن روشنی
نمودارین حق تو بر حروف و سطرها ص
علای سکه

[illegible][illegible]

کیدم صدقه از کف درویش زاکم درویش را دلی ریش است بتو اگر تو آن لگور که دلش گل درویش صفوه از لیت بتو تاجه گفت فضل اله باشننه خواجه لولا که	ق از نه بار تو اگر آمد میش از دلی ریش صدقه زان میش هست تار یک تیره همچو گلشن دل او کی میای لم ز لیت ق با که گویم که نیست یک همراه گفت لا تعد عنهم عیناک
از تن دجان و عقل و دین بگز صورت دو صف عین در مانند هر چه از نفس علم معرفت است صورت پرده صفات بود آن چو مصباح روشن اند ذات	دوره اودلی بدست آور آن رحم این شمشیر آن فرزند دان که آن کفر عالم صفت است صفت سده عین ذات بود و آن دو همچون زجاجه و سنگ

[illegible][illegible]

او باشد از اسرار و رنج
 گنج در اینجا یابی در هیچ
 ازین عالم نیز دور از دهر
 و قیاس است و سگایست
 در اینجا که بود و نبود
 با همه بودن در بودنی خود
 حالتی پیدا شود که از اسرار
 نمی تواند در آنت حالتی که
 بهر دست استن خطاب آدمی را
 در حالت خام خواب بجان میداند
 این حالت هم که کفایت
 بجهاد است و ریاضات نفس
 که در علم حکمت شمع را تو در آنت
 باصل وضع آمده پس دین را
 همیشه گزیده اند از انبیا که ناسازد
 ای مرد از آلت این بک ناسازد

تا گشتی در آن گرز که تنگ	باد و در می دلعت یکرنگ
تا بود نسل آدمی بر جا	هست آراسته و را دوسرا
این سرا از برای رنج و نیاز	و آن سرا از برای نعمت و نیاز
تا درین خاکدان نه بند رنج	نرسد زان سرا بر سر گنج
آدمی چون نهاد سر در خواب	خیمه او شود گشته طناب

اینکه ای عالم را در هیچ
 تا به ای عالم را در هیچ
 ازین عالم نیز دور از دهر
 و قیاس است و سگایست
 در اینجا که بود و نبود
 با همه بودن در بودنی خود
 حالتی پیدا شود که از اسرار
 نمی تواند در آنت حالتی که
 بهر دست استن خطاب آدمی را
 در حالت خام خواب بجان میداند
 این حالت هم که کفایت
 بجهاد است و ریاضات نفس
 که در علم حکمت شمع را تو در آنت
 باصل وضع آمده پس دین را
 همیشه گزیده اند از انبیا که ناسازد
 ای مرد از آلت این بک ناسازد

از تو برسم که علم حکمت و شرم	وارث آئی همی باصل و بفرع
دین ز صورت همیشه بگریزد	تا ز بد مرد را بر پر حیزد
یک جوابم به ز روی صواب	گر نه مرده یانه در خواب
چون ترا بر نهاد خود ز نفس است	از تو او مر ترا عوض ز نیست

فی قصه قیس بن عاصم

دین از این مرد در عالم صورت نشود
 بگو باید که در با تو سویت اگر تو در خور
 جوابم گوئی و اگر نه زده جوابم بدار
 که چون بیاید و تو ز نفس پاک خاوند
 همان نفس ازده حاصله ذات تو تو
 می تواند بودی غیر می دیگر پس اگر خواهی
 که عوض نفس
 نفس را از آلت این بک ناسازد
 باطن را بهرین نفس و دل را بهرین
 و جهادات که برین نفس و دل را بهرین
 بنویسد که در آن با قیاس و در علم حکمت
 علم حکمت و شرم که در آن با قیاس و در علم حکمت
 بهر دست استن خطاب آدمی را
 در حالت خام خواب بجان میداند
 این حالت هم که کفایت
 بجهاد است و ریاضات نفس
 که در علم حکمت شمع را تو در آنت
 باصل وضع آمده پس دین را
 همیشه گزیده اند از انبیا که ناسازد
 ای مرد از آلت این بک ناسازد

۵۹ سده زارگاه
امین قی و آن بنایا شکل
دوخت کنار دود نظر که آریسان
نغمه مغربست و بعضی گویند
در خبثت است از این مودار
مراد فقیه ابن عامر
از افروخته مراد دروازه
چنگ است ای باب طبع
ملک بین این

101

گوهر است این ستاع یازدهم
زان سخن قیس گشت زود خجل
رفت و رگوشه بغم نشست
آماز سدره جبریل امین
مرور اندر انتظار مدار
مصطفی را ز حال کرد آگاه
ملکوت آمده بنظر براند
زلزله اوقاد در ملکوت
حق تعالی چنین همی گوید
کامی سرفرازی گزیده رسول
که بنزد من این دقل عیان
زود بر فتم این ستاع قلیل
از همه چیزهای بگزیده
قیس از آن سبب برآمد کار
گشت رسوا منافق اندر حال

بیش مہتر بھی کُنی تسلیم
 بنگر تاج آمدش حاصل
 بر بخا دہ ز شرم دست بد
 گفت کامی سید زان زمین
 و آنچه آورده است خوار مدار
 یلِزُونِ المطوِّعین ناگاہ
 مرور اِنتظارِ حُجُون دارند
 قیس بن عاصم^۱ را
 نیست جامی قرار و جا سکوت
 دلِ او را بلطف میجوید
 اینقدر زود کن ز قیس قبول
 بہتر از زر و گوہر دیگران
 زانکہ دستش رسیدنست نخل
 هست مجہدِ المقل پسندیدہ
 زان منافقِ لُغیل بدگفتار
 قیس را کار گشت زان بکمال
^۱ بعد از قیس

حضرت جبرئیل
آیا نازل شد از آسمان
ملائکون الطوفان
من المؤمنین فی القل
والذین لا یجدون
الاجابة منهم فی الج
آخر اندنهم وکم
الین در
غفران الی
سوره توبه واقفت ۱۲
سوره غفران
خداوند در
خداوند در
علیه السلام

بند بخودنهی گزیده شوی تاگزنده بوی تگزیده نه آدمی کی بودگزنده چو تو خافلی سال و ماه مغوری	پای بر سرخی رسیده شوی تا رسنده بوی رسیده نه دیو و دکی بود درنده چو تو دو دیو ز آدمی دوری
--	--

[illegible]

سال دمه کینه جوئی بهیچ ننگ بر سر شاه راه بهیچ کسی آیتی کر دکونی از صوفی	خلق عالم ز طبع کوه دلتنگ نرسی در خود و در وزی عشق و رای قریشی دکونی
---	---

[illegible]

علامت حق داین است هرگاه تو فهم خود
جز از ذاتی آن علامت را ندیده
باشد در اصطلاح قرآن که در هر
نقش از آن برند جایز
علامت حق داین است هرگاه تو فهم خود
جز از ذاتی آن علامت را ندیده
باشد در اصطلاح قرآن که در هر
نقش از آن برند جایز
علامت حق داین است هرگاه تو فهم خود
جز از ذاتی آن علامت را ندیده
باشد در اصطلاح قرآن که در هر
نقش از آن برند جایز

[illegible]

با کلاه سواران ازین بانی
 که غریز با خود در دود
 دوزخ را از دوزخ طاعت که
 فی ناصب است و اگر قضا
 انکار طاعت خود در قضا
 من باید که این کار

پس از آنکه ازین بانی
 که غریز با خود در دود
 دوزخ را از دوزخ طاعت که
 فی ناصب است و اگر قضا
 انکار طاعت خود در قضا
 من باید که این کار

بست نزدیک عقل عین گناه آن غرایل دان در کعبام	ایمنی از قضایات ای الله ایمنی کرد هر دورا بدنام
مَنْ زَمَّ فِي الدُّنْيَا وَجَدَ لَهَا لَابِلًا	
که نبود از زمان جنو عابد تا ازین نفس شوم بگیریم چه خوری با مداد کن تدبیر منش گویم که مرگ در گزیم که چه پوشم بگویش که کفن آرزوهای بس محال کند منش گویم خوش تالاب گور بتوانم زدن ز بیم عس خوار و در پیش خویش گذارد	بود پیری بصره در زاهد گفت هر با مداد بر خیرم نفس گوید مرا که مان ای پیر باز گو مرا که تا چه خورم گوید انگاه نفس من با من بعد از آن مر مرا سوال کند که کجاست خواهی ای دل گور تا که بر خلاف نفس نفس ببخش آنکس که نفس دارد
فِي زَمِّ الزَّاهِدِ	
بر سر کوه رفت دشو رساخت عالمی بر خود توانا می	زاهدی از میان قوم بتا روزی از اتفاق دانائی

در گذشت

106

برگزشت و بدید زاهد را
گفت و یکجک جبرابرین بالا
گفت زاهد که اهل دنیا پاک
باز دنیا فاده در پرواز
زبان فصیح میگوید
هر زمان گوید اهل دُنی را
وای آنکوز من حذر نکند
تا نگرود دنیا که در فسطاط

فِي حُبِّ الدُّنْيَا وَصِفَةِ الْعِلْمِ

مهست شهری بزرگ در حد روم
 نام آن شهر شهر فسطاط است
 و اندر مرغ خانگی سپرد
 و اندران شهر مرغ نگذارد
 هیچ فسطاط شد زمانه کنون
 من بخان گشته ام برین بالا
 قله تاپه

باز بسیار اندران بر دلبوم
 ساقش تا بجد و سیاط است
 ز آنکه بازار هوا همی شکرد
 ز آنکه در ساقش بوی بار د
 علما همچو مرغ خوار و زبون
 تا شوم ایمن از بد دنیا

و نالان را در صید خودی را از پای دین که
ایشان خودم کردند و در این خون من در خط
مطلبم خای و قد و نام شهرت زار
که هر قیدم ابد بود و غیب شد از هر و من
فیلو مایه از سر دنیا کرد و بعضی از خط
بغاف من خط و شاه منم خوانند و بعضی
آز خطان بین بود که گویند «عنه مطلب
و انعم و بالکر میان شهرت خط و یاد
که از آل ملک هر که آن مداد را کردی
پیش تو خواند»

در اصل او یاریدن است که در قافیه
 رعایت صانع که در قافیه
 واقع شد آورده
 علی حسنه

لن تجد سننك ز تبديلا
نیت بر حکم قاطعش تبدیل
خیز و تر دامن من ز خود کن دور
آتش اندر غم و زنجیر زنی

لن تجده ملتش ز سحر یلا
 نیست بر امر جا معش تحویل
 در نه نبوی در آنجهان معذور
 اگر کنون نفسا به تیر زنی

فِي شَرَايِطِ الصَّلَاةِ الْخَمْسَةِ وَالْمَنَاجَاتِ وَالتَّضَرُّعِ
وَالْمُخْشَعِ وَالْوَقَارِ وَالذُّعَارِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى الَّذِينَ
يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ
عِنْدَ زَعْمَةِ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَنْ تَرَكَ
الصَّلَاةَ شَتَمَهُ أَفْكَدَ كُفْرًا وَافْرَقَ بَيْنَ الْإِسْلَامِ وَالْكَفْرِ
تَرَكَ الصَّلَاةَ - وَقَالَ أَيْضًا أَحَبُّ إِلَيَّ مَنْ دَنِيَاكُمْ
ثَلَاثَةٌ الطَّيِّبُ وَالنَّسَارُ وَرُقْرُقَةُ عَيْنِي بِالصَّلَاةِ -

بندہ تا از حدت برون نماید
چون کلید نماز پاکبخت
پای کی بر خوی بام فلک
کی تراخ بملطف برگرد

برده عرّ نماز نکشاید
قفل آن دران که عیب ناک است
باده کی در کشتی ز جام ملک
آنانازت بطوع بپذیرد

[illegible]

در این روز جمعه که در روز چهارم از ماه رمضان است و در روز چهارم از ماه رمضان است و در روز چهارم از ماه رمضان است

در این روز جمعه که در روز چهارم از ماه رمضان است و در روز چهارم از ماه رمضان است و در روز چهارم از ماه رمضان است

تات چون خمدین سراخاب	شکم از نان پست و پست از آب
تا بیزیر چهار پنج و شش	باده جز از خم هوس پنجه
چون دوم کرد امریزدنت	چار تکبیر بر سه ارکانت
فوطه با فان عالم از کت	بر تو خواند نکته و غزل
روی سلطان شرع کی مینی	گون در آب و در آسان مینی
نعمه خرقة هر دو باید پاک	ورنه گردی میان خاک ملک
چونت بود طعام و کسوت پاک	چه نمازت بود چه منشی خاک
بر عوحت سوی نمازیای	شرم دارد و بر سر تو خدای
سوی خود هر که نیست بار خدای	دعدهش در نماز بار خدای
سگ به دم جای خود برو بد باز	تو ز دبی برای جای نماز
از پی جاه خدمت یزدان	دار پاکیزه جای و جامه جان
قبله جان ستانه صمد است	احد سینه کعبه احد است
در احد حمزه و ار جان در باز	تا بیابی فرزه بانگ نماز
هر چه خرق بسوز و غارت کن	هر چه جز دین از آن طهارت
بانیات بطلف برگیرند	بی نیازت نماز نپذیرند

در این روز جمعه که در روز چهارم از ماه رمضان است و در روز چهارم از ماه رمضان است و در روز چهارم از ماه رمضان است

در این روز جمعه که در روز چهارم از ماه رمضان است و در روز چهارم از ماه رمضان است و در روز چهارم از ماه رمضان است

لی نیاز از غم نماز خواری	از مگر قلیه پیاز خواری
باز اگر با نماز هست نیاز	برگرد دست لطف پرده راز
هر که در بارگاه لطف شست	داوودی داد و جستی دریافت
ورنه ابلیس در درون نماز	گوش گیر و بر دست آمد باز
تولیم آمدی نماز که یحیی	تو حدیث آمدی نماز قدیم
هفته رکعت نماز از دل جبار	ملک هرده هزار عالم دان
پس آن کاین صاحب یکست	زانکه هفده بهتره نزدیکست
حد و ششم و نعل و شهوت و قمار	بخدای اگر گذاردت بنماز
هر که او هفده رکعه بگذارد	ملک هرده هزار اودارد
تا چهره از دل برودن منهی	از عملهای زشت او زهی
چون نه بنید ز دین غنیمت تو	نکند هم نماز قیمت تو
قیمت تو عنان چو بر تابد	والله ارجبرئیل دریابد
گرچه پاکست هر چه بابتست	همه در جنب حق جنابتست
طالب اوز غسل بر گیرد	کز جنب حق نماز نپذیرد
تا ترا غل و غش درون باشد	غسل ناکرده تو چون باشد

سکون

اول

ای نماز بنای جایی
بدتر از آنکه بدتره از آن است که در آن
بگری ای قوم اسرار شوی
چون که دادی آن است که در آن
بدر که بدتره از آن است که در آن
بدر که بدتره از آن است که در آن

در دردی که در آن است
در دردی که در آن است
در دردی که در آن است
در دردی که در آن است

در دردی که در آن است
در دردی که در آن است
در دردی که در آن است
در دردی که در آن است

در دردی که در آن است
در دردی که در آن است
در دردی که در آن است
در دردی که در آن است

نپذیرد نماز ربّ عظیم پس نماز از نیاز بر خیزد صحت داء معضل از دارو کی شوی در سرا لا اله چون طهارت کرده نیاز گشتن نفس تو کفایت رُوی نمود زود فضل آه در نه یابی سبک طلاق سه بار از تری آب رُوی دور بود از نیازت نماز بر خیزد روح خود در نماز بین چو ملک	غسل ناکرده از صفات میم چون ترا از تو دل بر انگیزد اصل فرج نماز غسل و وضو تا بجاروب لازمی راه نزد سوسی حق نماز جواز زاری و بخودی طهارت چون گشتی تو نفس اوداه بانی از آی تا بیابی بار کائن نمازیکه در حضور بود مرگ چون جان تو بر انگیزد تن جو در خاک رفت و جان
فی حضور القلب استسلاوة یافت زخمی قوی دران بکار اقتضا که آذرمان پیش که همان بود مرور ادرمان	در احد میر حیدر گزار ماند پیکان تیر در پایش که بردن آرد از قدم پیکان

دل را از نیاز وای وای
چون ترا از تو دل بر انگیزد
اصل فرج نماز غسل و وضو
تا بجاروب لازمی راه
نزد سوسی حق نماز جواز
زاری و بخودی طهارت
چون گشتی تو نفس اوداه
بانی از آی تا بیابی بار
کائن نمازیکه در حضور بود
مرگ چون جان تو بر انگیزد
تن جو در خاک رفت و جان

زود مرد جراحی چو بدید
 تا که پیکان مگر پدید آید
 هیچ طاقت نداشت با دم
 چون شد اندر نماز حجامش
 شیر پیکان از و برون آورد
 چون برون آمد از نماز علی
 گفت کمتر شد آن الم چونست
 گفت با او جمالِ عصر حسین
 گفت چون در نماز رفتی تو
 کرد پیکان ز تو برون حجام
 گفت حیدر بنی قریب الاکبر
 ای شده در نماز بس موعود
 این چنین کن نماز و شرح بدان
 چون تو با صدق در نماز ای
 در توبی صدق صد سلام کنی
 گفت باید به تیغ باز برید
 قفل آن زخم را کلید آید
 گفت بگذار تا بوقت نماز
 ببرید آن لطیف اندامش
 او شده بیخبر ز ناله و درد
 آن مراور اخدای خوانده ولی
 وز چه جای نماز پر فروخت
 آن بر اولادِ مصطفی شده زین
 بر ایزد فراز رفتی تو
 باز ناداده از نماز سلام
 که مرا زین الم نبود خبر
 بعبادت بر کسان موصوف
 ورنه بر خیز و خیره ریش طائر
 همه با کام خویش باز آئی
 نیستی بخت کار خام کنی

حاج علی
 حاج محمد
 حاج حسین
 حاج زینب
 حاج لادن
 حاج ولادت
 حاج غیاث
 حاج زینب
 حاجی ان
 حاجی بیکان
 حاج علی
 حاج محمد

یک سلام دو صد سلام اند
 کان نمازیکه عادتت باشد
 جان گزارد نماز بار خدای
 گوید از روی چهل و ناهلی
 کاندین ره نماز روحانی
 گرت باید که در کشتی ای مود
 گرت ناید ز بحر در خوش آب
 چنگ در راه حق زن ای سر
 مرد که خاک آب دار و عار
 کله آسمان منه بر سر
 تاج گرد در آکلاه ملک
 بارگی را باز آلت و زین
 بادعا یارب آربابت حق
 که که آئی ز بهر فرض نماز
 بی دعا و تضرع و زاری
 سجده صدق صد قیام از رد
 خاک باشد که باد بر باشد
 خشک خناب بود همیشه گدا
 چون پذیرد طریق بوجہلی
 آن به آید که خشک خنابی
 خشک بگذار و گد دریا کرد
 هم تو دانی که در نمائی زاب
 گرت نبود مراد نبود تنگ
 بهوا بر نشیند آتش دار
 تابیا بی ز جبریل افسر
 با تنگ نه شود کلاه فلک
 از پی بارگاه علیستین
 تا قبولت کند اجابت حق
 از حقیقت جدا قرین مجاذ
 مکی و رکعت بغفله بگذاری

در زمین و آسمان
 و قدرش چون دانشمندانی
 معنی غیبی در تفهیم
 نقطه در هر یک
 و هر یک از این
 در چنین که
 همه ای که
 از قدرت باز نماند
 زیاده ای از خود نمی
 برای آب سلطان اینجا
 بر او وجود عاری است
 زمین مراد از نزد و نوری
 و بر آب یعنی آه و آه و آه
 آب قیاسی لایق در آوار
 قیاسی

ای بابا زانیت
 دی تو می دلی خوشی نبوی
 کز تو مرا در جان زانیت
 همه کجیکه عبادت آید
 حله کز جان بعبلا از عونت
 دمی ای کز گویا نبیند
 ۱۱۶

طن جهان آیدت که هست نماز	بجز از دندت ایچ جوان
بار عونت شوی بنرد خدا	از تو کی نشنود خدای دعا
بی تو باشد پاک برگرد	کز تو آلوده گشت نپذیرد
نامه کز زبان در رود	آن رسول از جهان مردود
چون ز نزد نیاز باشد پیک	از تو یارب بود وزد لیک
همچو خواجه که در خرام شود	به بر بنده و غلام شود
بار منت همی نمی بروی	که منم دوست تو که غر علی
دوست دانی نه بنده مر خودا	این بود رسم مرد بخود را
اینچنین طاعت ای سپران	که نیاری برش بر دستم
بی صدی آدمی کم از دوده است	هر که ادبی مدی بیسته است
توبه زین طاعت تو ای نادان	خویشتر را درگرتوبنده محو
گر ترا در زمانه بودی عون	کم نبودی بفظ از عون
که دی از غایت پریشانی	دز کمال غرور و نادانی
چون سربندگی و عجز گشت	پروده از روی کار خود برداشت
گفت من بر ترا ز خدا یا نم	در جهان از بلند را یا نم

دست تو که گشت برین باد
 روست تو که گشت برین باد
 غنچه ای غنچه ای غنچه ای
 غنچه ای غنچه ای غنچه ای
 غنچه ای غنچه ای غنچه ای
 غنچه ای غنچه ای غنچه ای
 غنچه ای غنچه ای غنچه ای
 غنچه ای غنچه ای غنچه ای

بهره ای راه ای نایب
 دین و دین و دین و دین
 از لفظ زغون شود هست
 که زغون را دین گفت از دین
 الا علی و الا لله
 دین دین دین دین
 دین دین دین دین

عالمی مسئله
 قوردا اسکار کردم
 پاره اندکی کار ای پستید

همه را این غرور و نخوت هست	لفظِ فرعون بهر خلعت هست
لیکن از بیم سرنیارد گفت	دارد آن را از خویشتن نهفت
فی التقصیر فی الصلوة و التمثیل فی قصه ابوشعیب الابی	
ابوشعیب الابی امامی بود	که در اهر کسی همی بستود
قام اللیل و صایم الدهری	یافت از زهد در زمان بهری
برده از شهر صومعه برکوه	جسته بیرون ز رحمت و اندوه
زنی از اتفاق رغبت کرد	گفت شیخا بودت زن در خورد
گر بخوایی ترا حلال شوم	بقناعت ترا عیال شوم
بقناعت زیم بکم راضی	کنم یاد نعمت ما ضی
گفت خج بر دوت بیسندم	گر قناعت کنی تو خرسندم
بود این زن عقیقه جوهره نام	یافت از حسن زین بهر نام
باعفاف و کفاف و خلق حسان	غایت حسن و آیت احسان
شهر بگذشت غرم صومعه کرد	قانع از حکم چرخ گرداگرد
بوریا پاره فکنده بدید	جوهره بوریا بک بر جید
مرور ابوشعیب زاهد گفت	کای شده مرمر اگر احمی گفت

ای بابی نامت
در ذیل زینا خود را نوشت
نخوت که از فرعون
نمیستند و چه از فرعون
سر بر سر بیست و نه
عنه المجهول که در
عنه عیال که در
در حیان با یکدیگر

عفاف و کفاف
اندازه و قدر و ایضا کرد
از بابین
ای بارش
علاهی سلمه

ناراحتی
ناراحت بود

فوقیات و دروغ است
زبان است
از تو ای از

لحن خوش دار چون به کوه آبی
کرده در ره دعا بر پای
لاجرم حرف آن ز کوه مجاز
چون صداهم بر تپت آید باز

في الحمد والتشاور

در دمان هر زبان که گویند
 دل و جان را ببعد و قرب تو
 دولت سرمدی و بخش دی
 بندگان بر دوش پویان
 دولت و ملک و عوهر و د جهان
 هست معلوم بی هوا و هوس
 عدمت چون وجود آسان است
 در شای تو هر که گزین تر
 نیست در امر تو کین فیکون
 بنده را در ره معاش و معاد
 روزی آخر خلق سیر شوئی
 از نهایت چو مشک بویاشد
 هست در امر و در مشیت تو
 ملک بی ملک و غرت ابدی
 همه از تو تراشده جویان
 پیش عاقل تا بنکار و نمان
 کما نهمه میخ نیست بی تو بس
 هر چه تو خواستی همه آنت
 اگر چه قادر تر هست عاجز تر
 ز هر کس که این چه یا آن چه
 نیست کس ناصر از صلاح و فساد
 لیک دوری هنوز دیر شوی

[illegible]

卷之四

یارِ باری از تو زود و دود و دلبیک
 جواب قبول
 سایه بانی است عقل پرور او
 از بد و نیک خلق پیوسته
 در گش رانیا ز پیرایه
 در بزریر و غم در از ترا
 دوست بودش بلال برادر
 جامه ظاهرش ز بهر دلال
 از بی تازگی ز دشمن دوست
 از پی دین و ملک پرورد
 ای صف آرای جمع درویشان
 آنکه شد چون بی بخش گردان
 نیک در مانده ام بدست نیاز
 مفرد بقطه ملکوت
 آیت علم را بدست نیت
 تو ندانی ز حال عالم راز

یک سلام از تو زو هنر اعلیٰ
خیل تاشی هست جان زنگار
رحمت و نعش نه بگسته
تو نیاز آر سود و سرمای
بی نیازی او نیاز ترا
پوست بر تن خور زلف یار
گشت بر روی خور مشکین خال
درد و عالم بدل کنده پوست
نگنجد هیچ سر برون کردن
وی گنجد ارد و دل ریشان
و آنکه شد چون کمان زبش گردان
کارم ای کار ساز خلق باز
متوحد بعزت جبروت -
غایت شوق رانحایت
از بلا عافیت ندانی باز

یاربى از تو زد و دود و صد لیک
 سایه بانى است عقل بر در او
 از بد و نیک خلق پیوسته
 در گش را نیاز پیرایه
 در پیر و غم در از ترا
 دوست بودش بلال بر دره
 جانم ظاهرش ز بهر دلال
 از بی تازگی ز دشمن دوست
 از بی دین و ملک پرورد
 ای صف آرای جمع درویشان
 آنکه شد چون بهی بخش گردان
 نیک در مانده ام بدست نیاز
 متفرد بقطه ملکوت
 آیت علم را بدیت نیست
 تو ندانی ز حال عالم راز

یک سلام از تو زد هزار علیک
 خیل تاشی است جان زنگر او
 رحمت و نقوش نه بگسته
 تو نیاز آرزو و سرمایه
 بی نیازی او نیاز ترا
 پوست بر تن جوزف یارایه
 گشت بر روی خورشیدین خال
 در دود عالم بدل کنده پوست
 آنکه هیچ سر برودن کردن
 وی نگهدار و در دل ریشان
 آنکه شد چون کمان زینش گردان
 کارم ای کار ساز خلق نیاز
 متوحد بعزت جبروت
 غایت شوق را نهایت نیست
 از بلا عافیت ندانی باز

[illegible]

تو حقیقت نه مرد این راهی کودکی رو گردد بازی گرد بس بود کبر و ناز یار ترا چکنی جنت و نعیم ابد اود تو خست تو میداند میکند عرضه بر تو حور و قصور	طفل راهی ز ره نه آگاهی به بر کبر و بی نیازی گرد با خدا ای پسر چه کار ترا کرده عقبی از بھر دنیا رد چون تویی را بخود همی خواند تو بد نیاز و نیتش مغرور
---	--

منشی غلام
که کوه کمان را بامان دیوان
مانند فیل و لوزینه و کعبه الخصال
و بطریق دیار و وطنی و زمان
یکی میفریاد که بگویم که
که اگر خواننده بودی از دیار
و بگویم که یکی میفریاد
تا ترا گویند یکی وقت دهد
بند و جگر را بگذار و خانه تو
پایینی بوی و دان تو مروشان
منشی غلام که کوه کمان را بامان دیوان
و این از زبان او رسیده که
که در کافران این آستان را
است "اعلاهی سکه"

في تأديب صبيان الكتب وصفة المحبة والنار

از بی راه حق کم از کُودک
گرد آموختن کند تقصیر
بتلطف بدارد بنوازش
در کنارش نه آزارمان کا کا
در بخواند بخواه زود و دال
به معلم نمای تحدیدش
بند و حبش کند بجان موش
در ره آخرت ز بهر ^{فایده} نشود

آنکه باشت سوز کی دارد	و آنکه بیشت روز کی دارد
آنچه گفتی مخور بخور دم من	آنچه گفتی مکن بکردم من
با تو باشم درت نشن دانگم	بی تو باشم ز استیا بانگم
از بی مرگ در زحیم من	جان من باش تا نه میرم
چه دوستی حدیث دین من	من کیم از تو ای دروغ من

آنکه باشت سوز کی دارد
آنچه گفتی مخور بخور دم من
با تو باشم درت نشن دانگم
از بی مرگ در زحیم من
چه دوستی حدیث دین من
من کیم از تو ای دروغ من

با قبول تو ای زعلت پاک	چه بود خوب زشت شنی خاک
خاک را خود محل آن باشد	کز شنای تو اثر زبان باشد
غیر تو ذل خاک را برداشت	خاک را تا بعرض سر لغزاشت
گر ندادی کلام دستوری	فی که بردامت از سر دوری
خلق یا بجز زهره آن بودی	که ترا بر مجاز بستودی

با قبول تو ای زعلت پاک
خاک را خود محل آن باشد
غیر تو ذل خاک را برداشت
خاک را تا بعرض سر لغزاشت
گر ندادی کلام دستوری
فی که بردامت از سر دوری
خلق یا بجز زهره آن بودی
که ترا بر مجاز بستودی

سفر بایر که خفته با تو
نفسه دادند لقب و صفت علاتی
و آنکه بیشت ای از تو خجسته
آوردن کی دارد ای خجسته
و سعادت کی دارد ای خجسته
روز و زناشتن مجاز است
و آنکه بیشت ای از تو خجسته
آوردن کی دارد ای خجسته
و سعادت کی دارد ای خجسته
روز و زناشتن مجاز است

آنکه باشت سوز کی دارد
آنچه گفتی مخور بخور دم من
با تو باشم درت نشن دانگم
از بی مرگ در زحیم من
چه دوستی حدیث دین من
من کیم از تو ای دروغ من

آنکه باشت سوز کی دارد
آنچه گفتی مخور بخور دم من
با تو باشم درت نشن دانگم
از بی مرگ در زحیم من
چه دوستی حدیث دین من
من کیم از تو ای دروغ من

آنکه باشت سوز کی دارد
آنچه گفتی مخور بخور دم من
با تو باشم درت نشن دانگم
از بی مرگ در زحیم من
چه دوستی حدیث دین من
من کیم از تو ای دروغ من

کبر من از جادو فتنه دزد و از قبول دار
لطف و از فقر و عده یاد و عید با خجسته
با قبول تو ای زعلت پاک
خاک را خود محل آن باشد
غیر تو ذل خاک را برداشت
خاک را تا بعرض سر لغزاشت
گر ندادی کلام دستوری
فی که بردامت از سر دوری
خلق یا بجز زهره آن بودی
که ترا بر مجاز بستودی

[illegible]

چه کنایه ز عقل و سستی ما
 بخود بی مان کن ایند بی باک
 پیش حکمت خود از خرد باشم
 بدمانیک شد چو پذیرفتی
 بد و نیکم همه توئی یارب
 در تو خود بنیاید اینست عجب
 که نه ما و نه بود سستی ما
 بهنجائی امان دهم ز هلاک
 من که باشم که نیک و بد باشم
 بد شود نیک ما چو بگریفتی
 در تو خود بنیاید اینست عجب

[illegible]

از تو یکنی همه سزاوارست	آن کسی بد کند که بد کار است
بندگان را خود از تو نیست خبر	نیک خواهی : بندگان کبیر

ش	اندرین پرده هوا دهنوس جهل ما عذرخواه علم تو بس
---	---

۱۲

[illegible]

بیتین دوزمن ایمان از منی
و خوشی بکس کردن و امان
علای ستمه

نخري بوی وزنگ دپد مه تو عجز و بیارگی و ضعف خري سج بر در گه تو آسانی است همه را گش پس از برای همه از تو بر تافتن عنان امل	زین همه دار ما نغم ای همه تو نخري سستی و خري و تري بی زبانی همه زباندانی است بس قبول تو خونه های همه چیت جز آیه و نشان لال
و در مضمون و فرب و دنیا می و در مضمون و فرب و دنیا می و در مضمون و فرب و دنیا می و در مضمون و فرب و دنیا می و در مضمون و فرب و دنیا می	و در مضمون و فرب و دنیا می و در مضمون و فرب و دنیا می و در مضمون و فرب و دنیا می و در مضمون و فرب و دنیا می و در مضمون و فرب و دنیا می
صورت قهر در دلش روید سیرت ماز صورت اشرا	صورت قهر در دلش روید سیرت ماز صورت اشرا
رفی التوبه و الای نابه	
ای جهان آفرین جان آرا	دی خود را بصدق را هنما

موضع است که این سر از
بود و پیش تر از این جا بی
که در این سیم است از نفس
ازین قبول تو بین مانند بعد
اینجه معلوم است بزرگ و دل
نفع با خود این لفظ خاص
موضع است که این سر از

و دنیا صادر شود و عنان بر تافتن
و در گردانی همه است همین گواه و
و گویان و مهربان بیو یارگی
و گویان از صورت اشرا داران
اسرار است از سر در اشرا و خند و دار
ای صورتیکه از سر در اشرا و خند و دار
ظاهر است در زبان را در صورت حاصل
ظاهر است در زبان را در صورت حاصل
ظاهر است در زبان را در صورت حاصل

راه صواب حق جهان آرست ای عازا
نیازی و فراموش عافیت و طرب و قوت
داشتن باشد که این از صانع حق است
عز و جل و قدر اینجا عقل و یون است
پایه صواب اندیش باشد و ادنی
علانی علیه

در این عالم که همه چیز در دست خداست
و هر کس را که خواهد از او بخواهد
چون میسر آید و اگر نخواهد
نمی تواند باشد

144

رَحْمِمْ تَوْجِيتْ آرا مان گر بدو رخ فرستی از درِ خَیْثِر دانکه امر ترا خلاف آرد	بی تو راضی بخورِ عینِ عَمان میردم نی بجایِ برِ خَیْثِر دل خود از غفلتش خلافت آرد
---	---

[illegible]

۲
لما فهم من ان اذا
كان الله الحزن

محمّد بن عبد الله

مفتی نو اور نوکری

مؤمن اگر از راه خود

باز منم ایوب خان گوراب

افزونندگان و بندگان

و انما

بسم الله الرحمن الرحيم

1

[illegible]

ان

عجلت بخدمت و میند و نند
 عجلت بخدمت و میند و نند
 عجلت بخدمت و میند و نند
 عجلت بخدمت و میند و نند

اچھا از دل مانجیو کہ میں کہتا ہوں کہ ان کو ان کو بشم گرداں و بانجیر گی سز میں ۱۱ علائی سلمہ

اَئِمِّنْ وَكَرْتُو هِرْدُوكِيَا سَتَا
اَئِمِّنْ اَزْكَرْتُو نَشَا يَدِ بُود
اَئِمِّنْ اَنگَسْ بُودْ كِهْ دِي آگاه

عاقل از کمر تو هر اسان است
طاعت و معصیت نذر دُود
نبود از کمر تو بفعل گناه

فِي الْإِخْلَاصِ وَالْمَخْلُصُونَ عَلَى خَطَرٍ عَظِيمٍ

[illegible][illegible]

این سخن از من است
 خیال خدای از این سخن
 ای خداوندی من
 منی چون تو
 خلق باری را در این
 در دو عالم
 در این عالم
 این سخن از من است
 خیال خدای از این سخن
 ای خداوندی من
 منی چون تو
 خلق باری را در این
 در دو عالم
 در این عالم

[illegible]

اگر زیر تو بر کنم ترکش
 بار آنی که بخرد نمود
 هیچ خود بین خدای بین نشود
 اگر تو مرد شریعت و دینی

کمر کوه قاف گیرم و دگش
 وان آنی که آن خود نمود
 مرد خود دیده مرد دین نشود
 یک زمان دور شود خود بینی

[illegible]

بسته خویش کن بیهوایم دل ازین ازان چه باید	ای خداوند کردگار غفور بنده را از دلت گردان دور
--	---

۷ خدا کی بین جوتن شود

عمر شاه

[illegible]

عمر ضایع همی کتی در کار ق	همچو خرمیش سبزه بی انصار
گرد بر شهر برزه میگودی	خرد دران ره طلب که گم کردی
خراگر در عراق دزد دیدند	بس ترا چون بیزدوری دیدند
بل بودیش تا نگودی کل	چون شدی کل ترا چه بجز کل

عمر ضایع همی کتی در کار ق
همچو خرمیش سبزه بی انصار
گرد بر شهر برزه میگودی
خرد دران ره طلب که گم کردی
خراگر در عراق دزد دیدند
بس ترا چون بیزدوری دیدند
بل بودیش تا نگودی کل
چون شدی کل ترا چه بجز کل

آنست که کرده باش از اولی
که عالم خود را بش از دست
در چنین فضیلتی است کمان
و کمان بجز در سوزان و آوار
در اقصای غم زدن و آوار
علاقه بیستی مایه زدن
و کمال خود و آن نشان
و کمال خود و آن نشان
و کمال خود و آن نشان

عمر ضایع همی کتی در کار ق
همچو خرمیش سبزه بی انصار
گرد بر شهر برزه میگودی
خرد دران ره طلب که گم کردی
خراگر در عراق دزد دیدند
بس ترا چون بیزدوری دیدند
بل بودیش تا نگودی کل
چون شدی کل ترا چه بجز کل

در آید اهل امام فخر الدین اندازی
از روی بوده و آموخته پهلوان دار حکومت
در جهان عواقب را در آید اهل امام فخر الدین اندازی
از روی بوده و آموخته پهلوان دار حکومت
در جهان عواقب را در آید اهل امام فخر الدین اندازی
از روی بوده و آموخته پهلوان دار حکومت

در آید اهل امام فخر الدین اندازی

علایق سکه

عمر ضایع همی کتی در کار ق
همچو خرمیش سبزه بی انصار
گرد بر شهر برزه میگودی
خرد دران ره طلب که گم کردی
خراگر در عراق دزد دیدند
بس ترا چون بیزدوری دیدند
بل بودیش تا نگودی کل
چون شدی کل ترا چه بجز کل

عقل شد خامه نفس شد دفتر
عشق را گفت جز من مهر اسر
عقل دایم عیّت عشق است
عشق را گفت بادشاهی کن
مایه صورت پذیرد جسم صور
عقل را گفت خوشی تن بشناس
جان سپاری حمیت عشق است
طبع را گفت که خدای کن
پس بگفت کن تو آب حیوان را
از غنا طعمه ساز از لکان را

[illegible][illegible]

علائی سائنس

همه از امر اوست زیر و زبر
هر چه بود دست و هر چه خواهد بود

خاوند آدمی ز خیر و شر
آن تواند کرد که فرمود

[illegible]

	فِي الشُّوقِ	
--	--------------	--

[illegible][illegible]

مولانا علی
سیکریٹری

دل از بس این براق شوق بود
 آفرینش چو گشت زندانش
 آتشش از درون برافروزند
 تا که جوای عشق خود بین است
 هر که اگوی عشق او تازه است

بدل و جان و عقل زدوق بود بس خلاصی طلب کند جانش که از جان و عقل و دین سوزند ق بویه توبه از پی این است توبه او کلید دروازه است	بدل و جان و عقل زدوق بود بس خلاصی طلب کند جانش که از جان و عقل و دین سوزند ق بویه توبه از پی این است توبه او کلید دروازه است
--	--

دل از بس این براق شوق بود
 آفرینش چو گشت زندانش
 آتشش از درون برافروزند
 تا که جوای عشق خود بین است
 هر که اگوی عشق او تازه است

شوق بایار خود سرور بود جوق ذوق بآتش اندازد چون بدون رفت جان روان صورت از بند طبع باز رهد اقتدار سیر جان بنده تازه	شوق بایار خود سرور بود جوق ذوق بآتش اندازد چون بدون رفت جان روان صورت از بند طبع باز رهد اقتدار سیر جان بنده تازه
---	---

علائی سکر

دل از بس این براق شوق بود
 آفرینش چو گشت زندانش
 آتشش از درون برافروزند
 تا که جوای عشق خود بین است
 هر که اگوی عشق او تازه است

دل از بس این براق شوق بود
 آفرینش چو گشت زندانش
 آتشش از درون برافروزند
 تا که جوای عشق خود بین است
 هر که اگوی عشق او تازه است

گردنِ کز بادِ شوقِ درد بُود
 سرِ چرخِ در راهِ فتنه انگیزد
 از پیِ پایِ تابیه بشکوه
 آتشِ اوز بهر بالا را
 چون مراد را از ویرا بگزیند
 دیده اوجِ نور ره بیند
 بد و نیک اندران جهان نبود
 آسمانِ دگرش گردانند
 بر زمان شود از پیِ تنگ بود
 خرد از غرّه دلش کایید
 آدمی سوزگشته از پیِ راه
 ستر آهش نداند هیچ مصبور
 نعلِ اسپش جوگرد بند ازد

بر زن ار بگزرد چو مرد بود
 همه اش از پیش راه بر خیزد
 ششم رنگین شود و پیش کوه
 بمرد آب روی دریا را
 اختران پیش او فرو ریزند
 شمس در جنب او سیه بنید
 خاک و خورشید و اختران نبود
 بر زمین دگرش بنشانند
 جبرئیلش آب حیوان رو
 هیزم برقی تعلل پیش دیو
 مالک درد او با تش آه
 پی او در نیابد ایچ غیور
 جبرئیلش خطوط جان سازد

۴ که چو عاشق ناخکبیا ستره در اتق بر در صاف و در نیاید و این بی قدیمی باشد که
فتنه نفس را غیور طایر در نیاید بلکه بس خاکبیکه از سُم بُراق شوق خیزد و تمام جان را
خود را آتاکان جبرئیل را و تمام جسم را خیل را محسوس بافتع عظمیات حرکت که از براسیت سازد
پس شربت گردن ساکن آن باشد که اعیان را خیزد که اندوین در علقه در حیات ساکن زنده معمر

علاجی

[illegible]

اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید	اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید	اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید	اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید
اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید	اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید	اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید	اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید
اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید	اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید	اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید	اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید
اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید	اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید	اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید	اگر گشتی ضایع آن در توحید شوی از مغفلی زایه فرید

خلق را بجز تحسینی نبود
مغضب آنرا بود که مقدر است
هر چه خواهد کند که حکم او است

اَلْمُرُوْرُ اَلْمَغِيْرِيْ نَبُوْد
بَغْفُ وَّحَقْد اَز صَفَاتِ اَوْدُوْر
اَوْسْت قَادِر بِهَر چُو اِهْدُوَا

فِي صِفَاتِ مُمْتَنِعَةٍ اِنْحَالِيَتْ فِي صِفَاتِ التَّوْحِيدِ

را آنکه صاحب خُدا نبود
 و این صفت هر دو از خدا دورند
 نیست اندیفات فواحده
 هست برندگانِ خودستار
 بخودت میکشد بلطف کند
 بلطف محبت آرد پیش
 تو گرفته ز چهل راه گریغ
 دم تازه را نهدی تو خلف

در حق حق غضب روا نبود
غضب و حق هر دو مجبور اند
غضب و شتم در هر صفت حد
همه رحمت بود ز خالق با
شید هر متر از رحمت پسند
گر نیای بخواندت سوی خویش
ز آنکه هستی بدین سر ادریغ
دور تو خید را تو یی جو صد

گر گنی ضایع آن در توحید
شوی از مفلسی^۱ زایه فرید

[illegible]

گفته از بهر خدمت درگاه
نفس روینده تا بگوینده
سوی آن کفر دین نشت و کوفت
گرچه بی ادب قصد و نیرود
کار دین خود ز سر سر کارست
دین حق تاج و افسر مدام
دین نگه دار تا ببلک رسی
راه دین رو که راه دین رو
ای خوش راه دین امر خدا
همه از کار کرد الهیست
در ره جبر و اختیار خدا

امر با عقلها اَطِيعُوا اللَّهَ
همه چون بنده اند جوینده
که ز دین نقش بنده از خروبو
کار دین بی تو نه و بی او نه
دین حق را همیشه باز است
تاج نامرد را چه در خور است
ورنه بی دین بدانکه هیچکسی
همچو شاخ از برهنگی نه نوی
از گل تیره روبر آذوبای
نیکبخت آنکسی که آگاه است
بی تو دبا تو نیست کار خدای

ذِكْرُ كَلَامِ مُلِكِ الْعِلْمِ يُسَيِّدِ الْمَرَامِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى
فَلْيَكُنْ أَجْتَمَعَتْ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا
بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ لَعْصَمُ بَعْضُهُمْ
لِبَعْضٍ وَكَانَ الْقُرْآنُ مَغْنًى

[illegible]

و هم حیران ز شکل و صورتهاش
مغزو لغزست حرف و سورت او
ز دگر فته مقیم قوت و قوت
سیر او بجز حل مشکلیها
دل مجروح را شفا قرآن
تو کلام خدا می را بیشک
اصل ایمان و رکن تقوی

۱۰ اینک ما چه خوا و لاغ آید ما مراد از احسن است و احسن مراد اینجا از
صورت پرست است که کبر کلام خدا رسد و در خواندنش بحر حسن صوت
و طلاق لسان و تحسین اهل بزم کار در گذراندن صلاه ای احکام قرآن
اصل ایمان است و تبعیت آن بی محبت و مکار و بی سبب را که علت مؤمن
بودن است و چون تبعیت ایمان است قبول ایمان بقرآن و احکام آن را
عین تقوی باشد کان یا قوت و گنج معنی ای گنج اسرار است گنج سکر نام

مہشت قانون حکمت حکما	مہشت معیار عادت علما
----------------------	----------------------

حکما در بخار مراد از دانشوران اند که بشناسائی و مشغله داری عقل معنوی
از قرآن اسرار ایمان یافته و بمعارف و حقایق آن حکمتهای مفهومی عرفان
اند و خفته اند بر حکمتی فلسفی و نه اهل و برده صفایان خوب و آهین دین
عرفت کاران پیشه ور که خود را دانا و حکیم بنمایند و بخودان خود مانده ایثار
حکما دانند که فی الواقع الاثران من سبیطی خطا که گفت که حکیم الهی تیره و مضطربها

و هم حیران ز شکل و صورتش
عقل و اله ز سر و سورتش

مغز و لغزست حرف و سورت او
دلبر و دلفریب صورت او

ز دگر فتنه مقیم قوت و قوت
داده ملک و زاده ملکوت

سر او بجزر حل مشکها
روح جانها و رخت دها

دل مجروح را شفا قرآن
درد و دلسوز را دوا قرآن

تو کلام خدای را بینک
گر نه لوطی و حمار و اشک

اصل ایمان و دکن تقوی
کان یا قوت و گنج معنی دان

ه اینک ما چه خوا دلخ آید ما را از احسن است و آتمق مراد اینجا از
صورت پرست است که بر کلام خدا رسد و در خواندنش جز حسن صوت
و طلاق لسان و تحسین اهل بزم کار و دگر نداند معنی ای احکام قرآن
اصل ایمان است و تبعیت آن بی محبت و نیکواری پسندارک عت مومن
بودن است و چون تبعیت ایمان است قبول ایمان بقرآن و احکام آن
عین تقوی باشد کان یا قوت و گنج معنی ای گنج اسرار است نه گنج سنگ نیاورد

هست قانون حکمت حکما
هست معیار عادت علما

ه حکما در اینجا مراد از دانشمندان اند که بشناسایی و مشغله داری عقل صواب
از قرآن اسرار ایمان یافته و بمعارف و حقایق آن حکمتی منزه عرفان
اند و خسته اند نه حکمتی فلسفه و نه اهل دهر و نه صناعتان خوب و آهین و نه
حرف کاران پیشه و نه که خود را دانا و حکیم بدارند و بخوانند و فرمایند اینها را
حکما دانند گمانی که اشیاء من سبوطی چنانکه گفت که حکیم الهی بنمده و صفیه ها

و در آن در اصل صفت و فعل و نفس و از ادراک
و در آنجا اوست و نفس و فعل و از ادراک
و در آنجا اوست و نفس و فعل و از ادراک

جلال آی و رفعتش
خداوند عظیم آفریده آن
چون مجاب در جواب آفریده آن
با آنکه از عارف و متفوقش
مختلف از صوت ظاهر و باطنش
است که در کمال حلاوت را باطنش
دیده و از آنکه صد غیب و غش
از آیات و غش و غش
با آنکه از عارف و متفوقش
مختلف از صوت ظاهر و باطنش
است که در کمال حلاوت را باطنش
دیده و از آنکه صد غیب و غش
از آیات و غش و غش

چشم جلیل است با حجابِ جلال
 سخن اوست واضح و دانق
 دُر جان را حرف اودر
 روضه انس عارفانست او
 ای ترا از قرأتِ قرآن
 بر زبان از حرف ذوقی نه
 از کمالِ جلالت و سلطان
 از درون شمع سنج سلام

هم دلیل هست بانقلاب لال
 محبت اوست لایح لالی
 یحیی دین را بدیش برست
 جنت اعلیٰ رویت او
 از سر غفلت دره عصیان
 در جهان از وقوف نحوتی نه
 هست قرآن بحجت و برهان
 و زبرون حارس عقیده عالم

عاقلمان را حلاوتی در جان

غافلان را نواذتی بزبان

[illegible][illegible]

از هر دینی در آن اسرار است که در وقت جمعی که
 از معنی نشان زویش چه بود و از برای
 دینی ندارد که حاصل است و عین غفلت
 حرف در تلاوت قرآن حاصل است ای
 محض است که غفلان را عذر از زبان گردان
 طرف با لغو

بر زبان طرف حرف دوتی	غافل از معنی که از پی صبر
دیده ریح و حرف قرآن	چشم جسم این چشم جان آنرا
نعمت آن بهره جسم گوشت	نعمت این بخور و ریح نهوش
بهر نامحوران ز پیش جمال	بسته از مشک بر دما جلال
برده و پرده دار از شاه	بود دل بهج سان آگاه
داند آنکس که وی ببرد دارد	برده از شاه کی خبر دارد
نشد از دور طارم ارق	عرق اوست و تا رگش خلق
نخ و نقش و قرأت و نمون	از زمین هست تا سر بر دین
نومو زار کفایت شب و روز	ق قشر اول چشیده از گوز

که در آن اسرار است که در وقت جمعی که
 از معنی نشان زویش چه بود و از برای
 دینی ندارد که حاصل است و عین غفلت
 حرف در تلاوت قرآن حاصل است ای
 محض است که غفلان را عذر از زبان گردان
 طرف با لغو

از آن اسرار است که در وقت جمعی که
 از معنی نشان زویش چه بود و از برای
 دینی ندارد که حاصل است و عین غفلت
 حرف در تلاوت قرآن حاصل است ای
 محض است که غفلان را عذر از زبان گردان
 طرف با لغو

از آن اسرار است که در وقت جمعی که
 از معنی نشان زویش چه بود و از برای
 دینی ندارد که حاصل است و عین غفلت
 حرف در تلاوت قرآن حاصل است ای
 محض است که غفلان را عذر از زبان گردان
 طرف با لغو

قرآنی است که علی ابن ابی
امیر المومنین علی بن ابی
جعفر علیه السلام بر نفسی که بود بواسطه امین
و انصافش نفسی بیایمی از بارگاه شرف
ارسلان رفته آید آنچه امروز در دست است
در تاریخ دور و نزدیک است
چون بعد از علی علیه السلام است که در
در اوقات علوه کرده و از است در غیبه اوراق
که در دستم را بجا جمع شده است که در
مردم بین مخالف و موافق و دردی که از
در غیبه علی علیه السلام است که در
اشیای از آن ایام را یکی میخواند
که در اوقات علوه کرده و از است در غیبه اوراق
که در دستم را بجا جمع شده است که در
مردم بین مخالف و موافق و دردی که از
در غیبه علی علیه السلام است که در

هست دنیا بان تابان
 در بیا بان غفلت اند همه
 و اندرین بادیه هوا و هوایان
 هست قرآن جواب سرد زت
 حرف و قرآن تو ظرف آب شکر
 کان و کین زان نمایندت
 زان همانندت نخواهدی روزه
 ستر قرآن پاک با دل پاک
 عقل کی شرح و بسط او داند

قی خلق در دی بان سرتاز
 مرگ همچون شبان خلق مه
 ریگ گریست همچو آب روان
 تو چو عامی تشنه در غمات
 آب میخور بطرف در منگر
 که تیز است مهر در سلطان
 کباب سرد است و کوزه سیر در
 درد گوید بصوت انده ناک
 ذوق او سیر سیر بنکو داند

این گفته از زبان است ای جوان دلگیر
 در میان غمت بر سر باغخده چون گل
 که باغچه از گلستان کمال دارد است
 این گفته از زبان است ای جوان دلگیر
 در میان غمت بر سر باغخده چون گل
 که باغچه از گلستان کمال دارد است
 این گفته از زبان است ای جوان دلگیر
 در میان غمت بر سر باغخده چون گل
 که باغچه از گلستان کمال دارد است

[illegible]

در سندی مشک بن درینده بخت
پادشاهی شکست گونید و پند
دوران بیکار از دودمانی خواران
میباید که از دودن دنیا و دنیا
خواست راه را بجای

تا درین مرتبی که ترتیب است	تا درین مرتبی که ترتیب است
تا درین مرکزی که پرکید است	تا درین عالمیکه پر صید است
بزربان حرف خوان بدل معنی	ببصر بدین بدل طوبی
عقل را پیش نطق او قرار	بکن از بهر حرمت قرآن
عقل عاجز شد است در کارش	عقل نبود دلیل اسرارش
نه نرا دار پرده رازی	نوگون ناخفا و غمازی
نرسیدی هنوز در موقف	نوگشتی بسیر اوقاف
کو دکی کن نه مرد این کاری	تا هو اخواهی هوا داری
نیکی محض جای بد گرفت	چون جهان هوا خرد گرفت
یافت انگشتری سلیمان باز	دیو بگریخت هم بد و نج از
چه عجب گر ران شد از قرآن	شد هر میت ز سر او شیطان

علای سلمه الله تعالی
دیو زیت گفت و این عجب بنانه
که سر آرد آن دو خدیجه بود و دست
زبان حال از میدان میو باید که از تیرت
دستون العیاف ان ادون
فی بطن القایس

تا درین مرتبتی که ترتیب است
 تا درین عالمیکه پر صید است
 بصر بید بین بدل طوبی
 بکن از بھر حرمت قرآن
 عقل نبود دلیل اسرارش
 نوکون ناخاط و غمازی
 تو گشتی بسر او واقف
 تا هو اخواهی هوا داری
 چون جهان هوا در گرفت
 دیو بگرخت هم بدو ز آرز
 شد هر میت زیر او شیطان
 تا درین مرکزی که ترکیب است
 تا درین مرکزی که پر کید است
 بزبان حرف خوان بدل معنی
 عقل را بیش نطق او قرار
 عقل عاجز شد است در کارش
 نه منرا او پرده رازی
 نرسیدی هنوز در موقف
 گوئی کی کن نه مرد این کاری
 نیکی محض جای بد گرفت
 یافت انگشتری سلیمان باز
 چه عجب گر مان شد از قرآن
 تا درین مرتبتی که ترتیب است
 تا درین عالمیکه پر صید است
 بصر بید بین بدل طوبی
 بکن از بھر حرمت قرآن
 عقل نبود دلیل اسرارش
 نوکون ناخاط و غمازی
 تو گشتی بسر او واقف
 تا هو اخواهی هوا داری
 چون جهان هوا در گرفت
 دیو بگرخت هم بدو ز آرز
 شد هر میت زیر او شیطان
 تا درین مرکزی که ترکیب است
 تا درین مرکزی که پر کید است
 بزبان حرف خوان بدل معنی
 عقل را بیش نطق او قرار
 عقل عاجز شد است در کارش
 نه منرا او پرده رازی
 نرسیدی هنوز در موقف
 گوئی کی کن نه مرد این کاری
 نیکی محض جای بد گرفت
 یافت انگشتری سلیمان باز
 چه عجب گر مان شد از قرآن

کهر بی صد درون دل است	صدف بی گهر بدون گل است
قیمت در نه از صد باشد	تیر را قیمت از صد باشد
انگه داند بدید فخر از قعر	بشاد ز در دریا بعر
وانگه بر شطر خط این دریاست	نه سزاوار لولوی لالا است
سطر قرآن جو شطر ایمان است	که از دراحت دل و جان است
صفت لطف و عزت و آن	بست بحر محیط عالم جان
قعر او پر ز در دیر ز گهر	ساحلش پر ز غود و از غبر

کهر بی صد درون دل است
قیمت در نه از صد باشد
انگه داند بدید فخر از قعر
وانگه بر شطر خط این دریاست
سطر قرآن جو شطر ایمان است
صفت لطف و عزت و آن
قعر او پر ز در دیر ز گهر

مهری که بکوت و فلفله وانی
کوتی که بکوت و فلفله وانی
مهری که بکوت و فلفله وانی
کوتی که بکوت و فلفله وانی
مهری که بکوت و فلفله وانی
کوتی که بکوت و فلفله وانی

و جان مانند عالمی که جهان را
محیط است لطف و عزت جان را
و این جان نوسن است که در گدازه
لطف و عزت وانی است که در گدازه
لطف و عزت وانی است که در گدازه
لطف و عزت وانی است که در گدازه

علامی سکه

[illegible]

[illegible]

141

ن گم باز در دگر بیگلر ناز

فِي حِلَاوَةِ الْقُرْآنِ

ق

کجایشی طعم ولدت قرآن از دیر تن بمنظر جان آسے تاجان تو جملہ بنایید تر و خشک جهان درون و بدرون حکمای که گشت اندو محکوم نشوند ترا صفات مذای مستمع چون کند سماع کلام تا به بینی پدید اخلص	چون زبان برد می نبرد ی جان بما شای باغ قرآن آئی آنجو بود آنچه هست آنچه آید آنچه موجود شد بکن فلکون همه گرد ترا از دو معلوم گفته پیشیت بعدق قصه سرا گیر دشش نقل موی بر اندام چون بخوانی تو سورة اخلاص
---	--

پس قحط و درانی اگر در کتب پیشین در معنی علای سنی

طی سبب

مستند در این مورد است که از آنکه شایسته و در این میان دارد شده و موسی بر اندام که در این میان

از آنکه در وقت خود طیف از خون
بند نه شده جانت عالی است و غیر
و حق تعالی کی که او را به یار من
پس برایت که زنی از اوست

جان و خداست چون در کوی خوش قیامت دادن تواند چه دعت و رنگ که خوش قیامت است این شهر ملک است بطریق
 قیامت در عالم مجاز از خود پیش و پیش غدار را ای جان و دعت و رنگ که خوش قیامت است این شهر ملک است بطریق
 از خود ذات بذات بطریق اجمال که گویم گردد بر سر قیامت و دعت و رنگ که خوش قیامت است این شهر ملک است بطریق
 لفظ رنگ که درین مقام اجمال که گویم گردد بر سر قیامت و دعت و رنگ که خوش قیامت است این شهر ملک است بطریق
 خوش و قیامت ذات تمام ملک و دعت و رنگ که خوش قیامت است این شهر ملک است بطریق
 خوش قیامت باشد که دران رسم و دعت و رنگ که خوش قیامت است این شهر ملک است بطریق
 از وقت که در دوزخ بود

[illegible]

194

افق صغیر
 صفت براری
 کرمی که
 دانه
 کلاست
 عالم
 کرباکن

دوست وادار
مخدوم و مددگار
مستحق و مستشار

[illegible]

۱۰۰

۱۸۱
 ہرگز آن دم آدم اوست
 آدم آندم کہ از قدر در یافت
 کہ ازین دم خبر چگونہ دہی
 جامہ و جام ماتھی زانست
 ہمہ خواہی کہ باشی اورا باشر
 بر پریدہ زدام ناسوتی
 دیدہ خطما خطہ ملکوت
 و آنکہ رانیت نقش عالم اوست
 دل خبر یافت سوسوی جان لبنا
 گفت ہستم ز جام و جامہ ہی
 کین گرانمایہ سخت از لبنا
 براوسوی خویش صیچ مباشر
 در خزیدہ بدار لاهوتی
 ہمو عیسی بدیدہ لاهوت

و اگر بر داخته باشد گوئیم که سمار بر دهنش دودخته باشند مع ۳۰ و این مرتبه فحاشی و فتنه های نظری و تمامی مقصود او بقا است و این عینیت باشد که ما پیش ازین دقت فرموده اند میم سه چه گوئیم که بیخانه دوش مت و ضرب سردش عالم غییم چه فرزند ما داشتیم که کسی بلند نظرش با ز صد رشتین عشقین نو نه این گنج محنت آباد است - تر از کنگره عشق میزند صیفر - ندانست که درین عالم چه افتاده است - غم جهان مخورید من بمرز یاد - که این لطیفه لغزم ز در دیار است رضا را دیده و از حسین گره کشای - که بر من دود را اختیار نکشاد است مع ۳۰ دام ناسوتی یا عالم آب و گل مراد است و این سخن خاکی که خود عالم صغر است و دارا را خود بشناسی ثبات چه دیم که سه این جرس را کادوانی دیگر است - دیده که لاهوت بمان دیده که باطن است که بفرز بلند طالع چه بسیار روحی فداه بغیر میسر نشود چه نظاره خطاهای خلق را دیده که لاهوتی سپیده اند نه بدیده ناسوتی چه لاهوت جهالت است که ساری است در دنیا و ناسوت محل تن و ذلک ابو الروع شعر - روح شمع جامه است چه شمع خاندنش زود او از دوات - که اگر مرتبه اسما کلمات است محمد و آدم

۱۸۱
 بر گرا آن دم آدم اوست
 آدم آندم که از قدر در یافت
 که ازین دم خبر چگونہ دہی
 جامہ و جام با تھی زانست
 ہمہ خواہی کہ باشی اورا باشر
 بر پریدہ ز دام ناسوتی
 دیدہ خطما خطہ ملکوت
 دانکہ رانیت نقش عالم اوست
 دل خبر یافت سوی جان بشناخت
 گفت ہستم ز جام و جامہ تھی
 کین گرانمایہ سخت از رانست
 برا و سوی خویش ہیچ مباشر
 در خریدہ بدار لاہوتی
 ہنجو عیسی بدیدہ لاہوت
 و اگر برداختہ باشد گوئیم کہ سمار بردنش دودختہ باشند مع ۵۰۰ دین
 مرتبہ فحاش و تنہای نظر و تہامی مقصود او بقااست و این عیثت باشد کہ
 ہمیش ازین دفتر دفتر گفتہ ایمیم کہ جو گویم کہ بپخانہ دوشست و دہرب
 سروس عالم غیبیم چہ خردہ مادادیم کہ کسی بلند نظر نہا از صد رشتین رشتین تو
 نہ این گنج محنت آباد است - تراز ننگہ عرش نیز نزد صفر - ندانم کہ درین عالم
 چہ افتادہ است - غم جان مخوریند منی مبر از یاد - کہ این لطیفہ لغزم زبرد یاد
 رضا در ادبہ و از حسین گزہ کشای - کہ بر من و تو در اختیار نکش است مع ۵۰۰
 دام ناسوتی یا عالم آب و گل مراد است و یا تن خاکی کہ خود عالم مغفرت و دار لاہوتی
 خود شناسی ثبات چہ دیم کہ این جوس را کادوانی دیگر است - دیدہ لاہوت
 ہمان دیدہ باطن است کہ خبر بلند عالم چو یکا روحی خدایہ بغیر میر نشود
 نظارہ خطما خطی خطہ ملکوتی را دیدہ لاہوتی سپیدہ اندنہ بدیدہ ناسوتی جو لاہوت
 جہانیت کہ ساری است در شیا و دانست محل آن و ذلک لہو الروح شہ - روح
 شہ و جام اوست جہانیت خاندن و شہ از دوا و از دوا - اما مرتبہ اسما ملکوت است و حق و حق

این جو با ده ز من عقل زدا
 و آن شمن دار دین برافشانند
 این یکی سحر و آیین دیگر تخم
 همه ناخوب سیرتان بودند
 حاتم قانع شده بر زمین دین
 دین حق روی خود نهان کرد
 بدعت و شرک پر بر آورد
 این بتلقین هرزه در بند
 گوش سرشان هوش نهاده بود
 شده نزدیک عام و انشمنه

وان جو نکبار سر عامه ربای
 و آن شمن دار دین برافشانند
 این یکی در امید و آن در بیم
 همه اعمی بصیرتان بودند
 خاص مشغول در نشین دین
 هر یکی دین بدعیان کرده
 زنده جله سر بر آورده
 وان بتخیل مبیده خر سهند
 ندانسان هدی نموده زدو
 سغه و غلبت و فضولی پند

این دین از روی فریب تمام اشارات است بزرگ تقسیم ترگوهای باطله
 از روی تقسیم لغو باطنی الشیطان الرحیم با دنگها با تیرانی که از آرد هندی
 صورتها خوانند اگر بصراحت جو بر روی تها می بینند که دفتر دفتر گفته آمده ایم
 از من عقل زدودن باده دانسته باشی اگر گویی من نفس باده را با آب سازان
 ندانسته باشی معسکه و شن بت هندی مورت شمن خام نمکده که از اندیان
 بوجاری و پیکه خوانند و ایشان از اولاد برجا باشند و چرا باید اصل برهم است
 و برهم اصل باید است و آن ذات بخت است دگر از برهم بر سر معسکه سحر تخم
 مراد از سحر اهل بیخ و طمس اند و از اهل تخم مراد اجمال پرستان اند و در مصرع

در وقت کار و کاران تا در اصطلاح
 و آن بتلقین هرزه در بند
 گوش سرشان هوش نهاده بود
 شده نزدیک عام و انشمنه
 این دین از روی فریب تمام اشارات است
 از روی تقسیم لغو باطنی الشیطان الرحیم
 صورتها خوانند اگر بصراحت جو بر روی تها
 از من عقل زدودن باده دانسته باشی
 ندانسته باشی معسکه و شن بت هندی
 بوجاری و پیکه خوانند و ایشان از اولاد
 و برهم اصل باید است و آن ذات بخت
 مراد از سحر اهل بیخ و طمس اند و از اهل

و در وقت کار و کاران تا در اصطلاح
 و آن بتلقین هرزه در بند
 گوش سرشان هوش نهاده بود
 شده نزدیک عام و انشمنه

گفته شد ستر و نکته تو حید خامه از سجده ریختن پردا از احد تا به احمد ای بادان چهل پایه بشوق بشتابی گر ببالاشوی بدین پایه فخر آدم صفی امام بشر قدگی سری ز رتبت او ای علای جو از احد گفتی گفته آید کنون ز نعت بنی	فلق و جان یافت دولت تحمید در ره نعت قافش خم سا نیست راهی دراز تر چندان اندر احد احد همی یابی احمدت بخشد از احد مایه اول اندر شرف بخلق آخر قاب قوس و می ز رتبت او در معنی بشر در سغتی سرور انبیا خلیل و صفی
--	--

جان و الم فدای نامش باد
صرف و قتم به اتمامش باد

الحمد لله على الاختتام - والشكر لله على ختم الكلام وقد عرفنا
من شرح المقصد الاول بالتشريح والتحرير فنتخرج في مقصد الثاني في
التبيين والتفسير ان شاء الله المستعان وهو حسي وعليه التكلان
والسلام على جميع الانبياء وخاصة على بيتنا خير المسلمين و آخرهم

ان الحمد لله رب العالمين - تمام شد شرح باب نخستین
از توضیحات علمای برمدلیقه حکیم سنائی که موسوم گشت
به طریقه مدلیقه و لقب شد به نمنقه ائمه
والسلام و به خیر تمام

✦

يَكُونُ النِّحْطُ فِي الْقَطْرِ دَهْشًا وَكَاتِبُهُ رَمِيمٌ فِي التَّرَايِ

بقلم فقیر حقیر نجم الدین نجابی سکنه موضع نوئینکی سندھو
ضلع سیالکوٹ

✦

بسم الله الرحمن الرحيم

تقریظ طریقه چکیده خامه عنبرین شمامه المعی و لودغی
ثانی نظامی و فخر فیضی فیاضی کمال الکمال افضل الشعر الموی
خواجه محمد یوسف علی صاحب آگره اخبار سلمه الله تعالی

والشُّكْرُ لَوَاهِبِ الْعَطَايَا
أَيُّهَا الْعَقْلُ بِالْبَيَانِ
فَرَضٌ وَلِلَّهِ الْمِيَامِ
جَائِكُمْ نَهْ أَدَمَ وَمَلَكُ رَفَتْ
حَتَّى قَدْ كَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ
دُمُ رَبِّ مُصَلِّيَا عَلَيْهِ

المُحَمَّدُ لِرَبِّهِ الْبَرَايَا
أَعْطَانَا الْعِلْمَ بِالْعَانِي
فَانْتَعَتْ لِحَاقِمِ التَّبِينِ
وَرَدَمَ بَغْرَازُهُ فَلَكَ رَفَتْ
مَا اسْرَعَهُ كَهْ طَرَفَتْ الْعَيْنِ
نَحْدِي صَلَوَاتُنَا إِلَيْهِ

این شرح حدیقه سنائی	مفتاح کنوز دلکشائی
زین شرح شکفت روح باتن	گل گشت قلوب اهل باطن
این شرح صد و اهل دل کرد	بهر لبهاست نسخه درد
گلسته گلشن حقایق	جان بخش نسیم این شقایق
مصلح ره سلوک و عرفان	مشکوٰۃ سراج دین ایمان
زین سحر حلال و عیسوی قم	مرگ دطاشد از جهان گم
وشت بدلت زند چو ناخن	خیلی گلگشت این چمن کن
اشفگی از دماغ کن دور	میساز علاج قلب رنجور
گلر ز بهار حرف حرفش	معنی رنگین و لفظ دلکش
مادی طریقه خدائی	نورست زلمعه علای
معمار خرابه قلوب است	آتش زن خرمن عیوب است
بند خاطر شلگیها	بنجیه گر دل گستگیها
گردی که بدل نشت بردشت	بنشاند غبار هر که افراشت
دل گرمی اهل دل فزون کرد	غشهای دل تبه برون کرد
روشنگر شمع دل فروزی	صیقل گر زنگ کینه توزی

علای
تخلص حاج آغشی صاحب میرزا
علامه آیت الله محمد باقر نوری
تواریخ و ادب دوله

اندازه وصف و محال است
 قدر و صفش حد قلم نیست
 راه صفت عظیم جا نیست
 هیئات اراده تو هیئات
 از هوش خود ای خرد گجایی
 پیایش آسمان بموسی
 بس بخردی است این فضولی
 توصیف علاء دین زیستی
 ناقص چه زند بوصف آدم
 شبدر قلم شکافته سُم
 ای یوسف مصر حسن عادات
 این نغمه حد بربط کس

در طاش خرد کمال است
 این مرحله طاق قدم نیست
 بس مشکل و دور دست زیست
 نادان بگذار شط و طامات
 یک لحظه ز بخودی برای
 گنجایش بحر در سبوی
 ناید ز سیمه رسوئی
 تعبیر قیام از نشستی
 کامل بصفات نوع آدم
 ترسید و عقب فتاد بر دم
 اعرض عن هذه المعالاة
 این به که باین دعا کنی بس

ابقاؤه الله في الوصاؤه

مادام اللیل والتهار

تمام شد

از علاء دین حضرت شیخ
 در نوام
 سوره بقره

